

eul_wid: viq-ac

Μένανδρος ὁ Προτέκτωρ · Menander Protector

On Roman Embassies to Nations

Περὶ Ῥωμαϊκῶν Πρεσβειῶν πρὸς Ἕθνη

Period: Ὀψιμαρχία Late Antique

Dialect: Κοινή Koine

Domain: Ἱστορία History

Format: Πεζός Prose

Περὶ πρέσβων Ῥωμαίων πρὸς ἔθνικούς. Ἐκ τῆς ἱστορίας Μενάνδρου. Ὅτι ἐπειδὴ Μῆδοι τῇ περιμαχήτῳ τῶν Κόλχων χώρα προσκαθεζόμενοι, ὡς ἂν ποιήσωνταί γε αὐτὴν κατήκοον, μετὰ πολλοὺς ὅσους ἀγῶνας χρόνου τε συχνοῦ τριβέντος αὐτοῖς οὐδέν τι περαιτέρω ἔδρασαν, ἀλλὰ γὰρ τὰ τε πλείονα τῆς Λαζικῆς καὶ ὁ Φάσις ἡ πόλις, ἔνθα λέγεται εἶναι τὰ τοῦ Αἰήτου βασιλεία, οὐδὲν ἦττον ὑπὸ Ῥωμαίους ἐτύγχανον ὄντα· τέλος δὲ ἔδοξε Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις, ὧν μὲν ἐν κατοχῇ ὑπῆρχον, εἴτε φρούρια εἴτε ἕτερα ἄττα, οὔτι μεταθεῖναι, εἶναι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ μέχρῃς οὗ ἀσφαλέστερον διευκρινηθεῖν τὰ τῆς διαφορᾶς.

¹ καὶ τοίνυν ἐδόκει οὐκ ἄλλως, ἐκεχειρία τέ τις ἐγεγόνει ὅσον οὕτω τελεωτάτης εἰρήνης ἔχουσα ἐλπίδα, τὰ τε μέγιστα τῶν πολιτευμάτων ἡσυχίαν ἦγον. ἐπεὶ οὖν ταῦτα τῇδε ἐχώρει, καὶ οἱ γε ἀμφὶ τὸν Ζαβέργαν Οὐννοὶ πόρρω που τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἀπεληλαμένοι ἐτύγχανον, τῆνικαῦτα Ἰουστινιανός (ἐν νῶ γὰρ εἶχεν ὡς ἐλεύσονται καὶ αὐθις οἱ Κοτραγήριοι δηρώσοντας τὰ ἐπὶ Θράκης) ἐγκείμενός τε ἦν τῷ Σανδίλῳ τῷ τῶν Οὐτιγούρων ἡγεμόνι, ἀνίει τε οὐδαμῶς παραινῶν πρεσβείας τε συχνὰς ἐκπέμπων καὶ ἄλλοτε ἄλλῳ τρόπῳ ἀνερθείζων, ὡς ἂν ἀμωσγέπως ἐκπολεμώσῃ γε αὐτὸν ὡς τὸν Ζαβέργαν. προσετίθει δὲ ταῖς ὡς τὸν Σάνδιλχον ἀγγελίαις ὁ αὐτοκράτωρ ὡς, εἴ γε καταγωνίσοιτο τοὺς Κοτραγήρους, καὶ τὰ ὅσα ἐτήσια χρήματα ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἀπονεμηθέντα ἦσαν τῷ Ζαβέργᾳ μεταθήσειν ὡς αὐτόν. καὶ τοίνυν ὁ Σάνδιλχος (Ῥωμαίοις γὰρ ἐπιτήδειος ἐβούλετο εἶναι) βασιλεῖ ἐσήμηνεν ὡς πέφυκεν οὐχ ὅσιον μὲν οὐδὲ ἄλλως εὐπρεπὲς τοὺς ὁμοφύλους ἀφανίσαι ἄρδην, μὴ ὅτι ὁμόγλωσσοί τε εἴσι καὶ ὁμόσκηνοι ἡμῖν καὶ ὁμοῖα χρῶνται στολῇ καὶ διαίτῃ, ἀλλ' ὅτι καὶ συγγενεῖς καὶ ἐτέροις τισὶ τετάχεται ἡγεμόσιν. ὅμως δ' οὖν (Ἰουστινιανὸς μὲν γὰρ ὁ τὰ τοιάδε ἐγκελευσάμενος) αὐτίκα τὴν ἵππον τοὺς Κοτραγήρους ἀφελόμενος οἰκεῖον ποιήσομαι κτῆμα, ὡς ἂν μὴ ἔχοιεν ὅτῳ ὀχούμενοι σίνοιντο τοὺς Ῥωμαίους. Ὅτι Ἄμμιγος ὁ Φράγγοις ἐστρατοπεδεύσατο ἀντικρὺ τοῦ ποταμοῦ Ἀττίσου, ἧ προσδόκιμοι ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι διαβήσεσθαι.

[30]

² ὁ δὲ Ναρσῆς τοῦτο ἐγνωνκὼς Παμφρόνιον, ὃς ἐν τοῖς βασιλέως πατράσιν ἐτέλει, καὶ Βῶνον, προεστῶτα τῆς αὐτοῦ βασιλέως περιουσίας, ἐκπέμπει πρεσβευσομένῳ ἅμφω ὡς Ἄμμιγον ἐδήλωσέ τε αὐτῷ ἐκποδῶν γενέσθαι καὶ μηδαμῶς πόλεμον αὐθις κινήσαι κατὰ Ῥωμαίων· ἐκεχειρία γάρ τις ἐγεγόνει μεταξὺ τοῦ χρόνου Φράγγοις τε καὶ Ῥωμαίοις. ὁ δὲ Ἄμμιγος διὰ τῶν

πρέσβων ἀπεκρίνατο ὡς οὐκ ἐνδώσοι ποτὲ ἔστ' ἂν αὐτῷ τὸ ἀκόντιον οἷα τέ ἐστι κραδαίνειν ἢ χεῖρ. Ὅτι ἀνὰ τὴν ἔω τε καὶ Ἀρμενίαν τελεωτάτη τις εἶναι εἰρήνην ἐδόκει, κατὰ δὲ τὴν Λαζικήν ἐκεχειρία ἦν Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις. ^[10]

3 ἐπεὶ οὖν ὥσπερ ἡμιτελῆ τὰ τῆς εἰρήνης ὑπῆρχεν, ἐδέδοκτο δὲ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν τοῖς βασιλεῦσι πληρεστάτην ἡσυχίαν ἄγειν, τούτου ἕνεκα Ἰουστινιανὸς στέλλει Πέτρον, ὃς τῶν κατὰ τὴν αὐλὴν ταγμάτων ἡγεῖτο, διαλεχθῆσόμενον Χοσρόη περὶ τῶν καθόλου σπονδῶν. καὶ τοίνυν ἀφικομένου ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ Δάρας κατάδηλόν τε ποιήσαντος τῷ τῶν ἐφῶν βαρβάρων βασιλεῖ, ὡς πάρεστιν ἐπικηρυκευσόμενος ἀμφὶ τοῦ καταθέσθαι τὰ ὅπλα ἐκασταχόσε, ἐκπέμπεται αὐτόθι καὶ Περσῶν πρεσβευτής, ᾧ δῆτα ὑπῆρχε μὲν ἀξίωμα τὸ Ζίχ, μέγιστόν τι τοῦτο παρὰ τοῖς Πέρσαις γέρας, προσηγορία δὲ αὐτῷ Ἰεσδεγουσνάφ. οὗτος δὲ παρευναστήρ τοῦ κατ' αὐτὸν βασιλέως ὑπῆρχε. καὶ τοίνυν ἐν ταύτῳ γενόμενοι οἱ πρέσβεις, καὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἐπιχωρίων ἀρχόντων εἰς ἐν ξυναθροισθέντων, κατέστησαν ἐς ἐκκλησίαν. καὶ Πέτρος ὁ τῶν Ῥωμαίων πρεσβευτής ἀποχρώντως ἔχων τῆς τε ἄλλης παιδείας καὶ τῆς τῶν νόμων ἑλέξεν ὥδε· πάρεσμεν, ᾧ ἄνδρες Πέρσαι, πρὸς τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως σταλέντες. ὁποῖος δὲ ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς περιττὸν ἂν εἴη λέγειν, τῶν πραγμάτων τὸν ἄνδρα διηγουμένων ὑμῖν. πάρειμι μὲν οὖν ἐφ' ᾧ τὰ τῆς ἤδη γεγενημένης ἐς τελεωτάτην εἰρήνην μετασκευάσαι. ἀναδιδάξαι δὲ βούλομαι πρότερον πρὸς οἷαν ὑμῖν πολιτείαν καὶ ὅσῃν αἱ σπονδαὶ βεβαιωθήσονται. ἀλλ' εἰ καὶ τις μεγαλορρήμων εἶναι δόξω τὸ συνοῖσον ἀμφοτέραις ταῖς πολιτείαις θηρώμενος, μὴ ἀχθεσθῆτε τῇ περιττολογίᾳ. οὐκ ἐς μακρὰν γὰρ ἐν δέοντι δόξει τὰ τοιαῦτα λελέχθαι, ἐπαινεθήσομαί τε πρὸς ὑμῶν, τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἀναδιδασκόντων τὴν ἐκ τῶν λόγων ὠφέλειαν. γενήσονται τοίνυν ὑμῖν αἱ ξυνηθῆκαι πρὸς Ῥωμαίους. ἀρκέσει δὲ Ῥωμαίους εἰπεῖν· δηλοῖ γὰρ ἡ προσηγορία τὰ λειπόμενα. χρεὼν οὖν ὑμᾶς ὡς πρὸς τοσαύτην πολιτείαν σπεισομένους καὶ οὐ περὶ βραχέων βουλευομένους τὰ κάλλιστα τε καὶ τὰ ξυνοίσοντα μᾶλλον ἐλέσθαι, καὶ ἀντὶ τῶν ἀδήλων τοῦ πολέμου τὸ προδηλότατον πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν εἰρήνην ἀγαθὸν ἀσπάζεσθαι. καὶ μὴ τις ὑμᾶς ἀπατάτω λογισμὸς ὡς νενικήκατε Ῥωμαίους, ἐπηρμένοι τῷ τὴν Ἀντιόχειαν ἀλῶναι πρὸς ὑμῶν καὶ ἄττα Ῥωμαϊκὰ χωρία. τὸ γὰρ ὑπερβάλλον τῆς Ῥωμαϊκῆς εὐτυχίας ὁ θεὸς ἐκόλασεν ἐν τούτῳ, τῷ μὴ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου διαφέρειν πολὺ. καὶ εἰ μὲν τὸ φύσει δίκαιον ἐκράτει, οὔτε ῥητόρων οὔτε νόμων ἀκριβείας οὔτε μὴν ἐκκλησίας καὶ τῆς περὶ ταῦτα ποικιλίας τῶν λόγων ἔδει· αὐθαίρετα γὰρ τοῖς βιωφελέσι τῶν πραγμάτων προσετέθημεν. ἐπειδὴ δὲ πάντες ἄνθρωποι δίκαια καθεστάναι νομίζομεν προσδεῖ καὶ τῆς ἐκ τῶν λόγων τερθρείας ἡμῖν. τοιγαροῦν καὶ ἐς ἐκκλησίαν ξυνηληλύθαμεν, ὡς ἂν πείσοιμεν ἕκαστοι τοὺς δεινότητι λόγων ἐπιεικεῖς εἶναι. ὅτι μὲν οὖν ἀγαθὸν εἰρήνην καὶ τὸν ἀνάντιον πονηρὸν ὁ πόλεμος οὐδεὶς ἀντερεῖ. εἰ γὰρ καὶ παρὰ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν βέβαιον ἡγησόμεθα τὸ νικᾶν, οἶμαι τὸν νενικηκότα κάκιστα ζῆν ἐξ ὧν δακρύουσιν ἔτεροι. οὕτω δῆπου καὶ τὸ κρατεῖν λυπηρόν, μῆτι γε τὸ κρατεῖσθαι λυπηρότερον. διὸ τοίνυν ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς ἀπέσταλκε σπεισομένους ἡμᾶς καὶ προτέρους ἰκετεύοντας καταθέσθαι τὸν πόλεμον, οὐχ ὡς δεδιὼς μὲν τὰ πολέμια, φοβούμενος δὲ μὴ προφθάσοιτε διαλεγόμενοι πρότεροι περὶ τῆς εἰρήνης τῆς φιλάτης ἡμῖν. ^[45]

3 (50) μὴ δῆτα οὖν, ὡς πρὸς τῆς τῶν θορύβων ἀπαλλαγῆς, τὰς κατ' ἀλλήλων ἐπεκτείνωμεν δυσμενείας. πολιτείας γὰρ εὖ πολιτευομένης ἀλλότριον πέφυκέ πως τὸ μὴ στοχάζεσθαι τῶν συμβησομένων ἐκ τοῦ πολέμου. διαγραφέτω τις ὑμῶν ἐν ταῖς ψυχικαῖς θεωρίαις ὥσπερ παρόντας τοὺς πεπτωκότας κατολοφυρομένους, ἀναλογιζέσθω καὶ τὰς καιρίας τῶν πληγῶν ἐπιδεικνύοντας ἀποικτιζομένους τε καὶ ἐπεγκαλοῦντας ὡς τῇ τῶν κρατούντων ἀβουλίᾳ διέφθαρται τὸ ὑπήκοον· εἴτα τοὺς περιόντας εἰσπράττοντας ἡμᾶς τοὺς ἀπολωλότας τυχὸν μὲν γονεῖς, τυχὸν δὲ παῖδας, ξυμβὰν δὲ τοὺς φιλάτους ἢ τὸν ὄντιναοῦν καὶ ἀπλῶς ἄνθρωπον.

ἐνθυμηθῶμεν χηρωθείσας τὰς οἰκίας ἀνδρῶν καὶ τὴν νεωτάτην ἡλικίαν ὀρφανισθεῖσαν, καὶ πανταχοῦ μεριζόμενον τὸν θρῆνον ἐφ' ἐκάστῳ συγγενείας ὀνόματι. εἰ γὰρ καὶ δοίημεν τὸ πίπτειν ὑπὲρ πατρίδος εἶναι καλόν, πάσης ἀφροσύνης ἐστὶν ἀνάπλεων δύνασθαι μὲν ἄνευ κινδύνων χάριν ἐκτίνειν τῇ θρεψαμένῃ, τῷ δὲ δοκεῖν μειονεκτεῖσθαι τῶν ἀντιπάλων μὴ βούλεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ τὴν Περσίδα γῆν καὶ τὴν Ῥώμην αὐτήν, εἴπερ ἡδύναντο φωνὰς ἀφιέναι, ταῦτα δῆπουθεν ἡμᾶς ἀντιβολεῖν. μὴ οὖν αἰσχυνοῦμεν τοῦ πολέμου καταθέσθαι τὸ φορτίον· τὸ γὰρ ἐπικαίρως ἅπαντα πράσσειν μᾶλλον ἡμῖν προσοίσει τῆς ἀνδρείας τὴν εὐκλειαν. μηδὲ τις ἡμῖν ἐς προκάλυμμα τοῦ μὴ ἐθέλγειν κατατιθέναι τὰ ὄπλα τοῦτο δὴ τὸ κάλλιστον τὴν εἰρήνην δυσεύρετον εἶναι τι χρῆμα καὶ δυσπόριστον εἴποι. οὐ γάρ, ὡς οἴονται πολλοί, τὰ κάκιστα μὲν προχειρότατα καὶ αὐθαίρετα προσίπταται τοῖς ἀνθρώποις, τὰ δὲ αὖ βέλτιστα τῶν πράξεων διαδιδράσκει τε καὶ διολισθαίνει καὶ δυσάλωτα πέφυκε πως. πᾶν γὰρ ἀγαθὸν τε καὶ κακὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ ταλαντεύεται γνώμῃ, καὶ τῷ βουλομένῳ προσδέχεται τὴν ῥοπήν. ἀρκέσει δ' οὖν ἡμῖν ὁ πόλεμος πρότερον, ἢ περ ἡμεῖς αὐτῷ μὴ ἀρκέσωμεν. οὐ γὰρ ὅπερ ἄμεινον οἴεται τις τὸ συνοῖσον ἀκριβῶς ἐν τούτῳ γνωρίζεται. οὐ δεῖ τοιγαροῦν ὑμᾶς ἐπαιρομένους τοῖς φθάσασιν ἀπειροκαλίας ἑαυτοῖς περιτιθέναι γνωρίσματα. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων, καὶ τὸ παθεῖν ὁμοίως ἐστὶν ἐν ἅπασιν, καὶ οὐ δεῖ νομίζειν τὸ ὁμοιογενὲς διαλλάττειν φύσει τινί. ἀσφαλέστατον δὲ πως ἐνέχυρον καὶ τὸ ξυνεστάναι τὸ ἀντιπολιτευόμενον. ἕως γὰρ ἄνθρωποι φανερώς ἔχουσι πρὸς τὸν ἀντίπαλον εὖ, παιδεύονται τὸ ἀνδρεῖον, καταλύοντος δὲ μὴ φαινομένου τοὺς ἀντεριδοντας, καὶ τὴν σφῶν αὐτῶν συγκαταλύουσι δύναμιν, καὶ ὑφ' ὧν οὐκ ἄξιοι νενικημένοι τυγχάνουσιν. ταῦτα καὶ θεὸν τὸν καθ' ἡμᾶς μαρτύρομαι καὶ τοὺς καθ' ὑμᾶς εἰ θεοὶ εἴτουν ἕτεροὶ τινες τυγχάνουσιν. εἶγε καὶ Πέρσαις οὕτω δοκεῖ. τοσαῦτα εἶπεν ὁ Πέτρος. Ὁ δὲ Ζῆχ ἀκηκῶς (δεινότητος γὰρ ἐσὶ καὶ οἶος βαρβάρῳ γλώττῃ καὶ βραχυλογίᾳ τὸ δέον εἰπεῖν) ὑπολαβὼν ἀντέλεξεν ὧδε· ὡς μὲν οὐκ εἰκότα καὶ δίκαια πρεσβεύετε, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, τίς ἀπάνθρωπος καὶ θηριώδης οὕτω φῆσαι. κοινῇ γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὸν εἰρήνην δοκεῖ. ἐγὼ δὲ κατεπλάγην ἂν ταῖς κομψολογίαις, εἰ μὴ Ῥωμαῖοι μὲν ὑμεῖς, ἡμεῖς δὲ Πέρσαις ἐτυγχάνομεν ὄντες. μὴ οὖν οἴεσθε περιόδῳ ῥημάτων λήσειν ἡμᾶς ὁποῖοι τινες καθεστῶτες ἦκετε τευζόμενοι τοῦ συνοίσοντος. ἐπειδὴ δὲ προβάλλεσθε τὴν εἰρήνην ὥσπερ παραπέτασμα τῆς δειλίας καὶ ταύτῃ τὸ φανερώτατον τῆς ἀτιμίας ἐπισκιάζειν οἴεσθε, βραχέα διαλεχθείην· οὐ γὰρ σύνηθες ἀνδρὶ Πέρσῃ περιττολογία διεξίναί τῶν πραγμάτων τὰ καίρια. ^[95]

- 3 (100) Χοσρόης ὁ πάντων ἀνθρώπων. εἴπερ βούλεται, βασιλεὺς οὔτε τὴν Ἀντιοχείας ἄλλωσιν ἐγκαλλώπισμά τι καὶ ἐγκώμιον ἑαυτῷ περιτίθῃσιν· εἰ γὰρ καὶ φοβερὸν ὑμῖν καὶ ἐργωδέστατον εἶναι δοκεῖ τὸ παρ' ἡμῶν πραχθέν, ὅμως ἡμεῖς πάρεργον ἡγούμεθα τὸν ὄντιναοῦν τῶν πολεμίων νικᾶν· πεπαιδευόμεθα γὰρ ἀκριβῶς τὸ κρατεῖν, καθ' ὅσον τὰ λοιπὰ τῶν ἀνθρώπων γένη κρατεῖσθαι μεμαθήκασιν ὑφ' ἡμῶν· οὔτε μὴν ἐτέρας Ῥωμαϊκῆς πόλεως καταστροφὴ πρὸς ὄγκον ἡμᾶς ἐξάγει ποτέ. τὸ γὰρ προχειρότατον ἡμῖν οὐ θαυμαστόν. καὶ ταῦτα μὲν ἀρκέσει πρὸς ἔλεγχον τῆς μάτην ἀπερριμμένης παρ' ὑμῶν ἀδολεσχίας. Ῥωμαῖοι δὲ τὸ σύνηθες πράττουσι περὶ σπονδῶν πρότεροι διαλεγόμενοι Πέρσαις. ἡσσηθῆναι πρὸς ἡμῶν νενικήκατε τῷ τάχει προτερήσαντες τὴν εἰρήνην αἰτεῖν, καὶ ταύτῃ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἀδοξίαν ἐπικαλύπτετε, τῷ δῆθεν μὴ ἐφειμένον μάχης ἐπικεικὲς εἶναι δοκεῖν. ὅπερ ἂν ἡμεῖς, εἴπερ ἐμελλήσατε, καὶ κρατοῦντες ἐπράξαμεν. ὅμως δεχόμεθα τοὺς λόγους, τὴν εἰρήνην περὶ πλείστου ποιούμεθα. φρόνημα γὰρ εὐγενὲς τῷ πρέποντι ξυμμεταρρυθμίζειν τὰ πράγματα. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ Ζῆχ εἰπόντος. οἱ ἀμφοτέρων ἐρμηνεῖς διασαφηνίσαντες ἐφ' ἐκάτερα μέρη τὰ ῥήματα διδάσκαλοι τῶν νοημάτων ἐγίνοντο, πλείστων καὶ ἐτέρων ἀπερριμμένων λόγων, νῦν μὲν αὐτοῦ τοῦ χρεῖώδους χάριν, νῦν δὲ καὶ κόμπου ἕνεκα καὶ τοῦ μὴ δοκεῖν ἥττον ἔχοντας τῆς εἰρήνης

ἐφίεσθαι. Πέρσαι μὲν διηνεκεῖς ἤξιουν ἔσεσθαι τὰς σπονδάς, πρὸς δέ γε καὶ χρυσίον ῥητὸν ἐφ' ἐκάστῳ ἐνιαυτῷ ὑπὲρ τοῦ μὴ κεχρηῆσθαι τοῖς ὅπλοις κομίζεσθαι ἀπὸ Ῥωμαίων· καὶ τεσσαράκοντα μὲν ἐτῶν, τὸ γοῦν ἐλάχιστον τριάκοντα, προειληφότας ἐκτὸς συντελεσθησομένῳ ἐν ἐνὶ συναθροισμῷ, οὕτω βούλεσθαι κατατιθέναι τὰ ὅπλα. Ῥωμαῖοι δὲ τοῦναντίον ὀλιγοχρονίους τὰς ξυνηθήκας εἶναι ἐβούλοντο, πρὸς τοῖς μήτε μὴν κατατιθέναι τι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. ἀμίλλης δὲ περὶ τούτου ἐπὶ μέγα κινηθείσης, καὶ λόγων προελθόντων ἥκιστα ὀλίγων, τέλος ἔδοξεν ὥστε ἐπὶ ν' μὲν ἔτη ξυνεστάναι τὴν εἰρήνην, Ῥωμαίοις δὲ ἀποδοθῆναι τὴν Λαζικήν· στερρὰς τε εἶναι καὶ ἐρρωμένας τὰς συνηθήκας καὶ κρατεῖν ἑκασταχόσε, τοῦτο μὲν κατὰ τὴν ἔω, τοῦτο δὲ καὶ ἐν Ἀρμενίᾳ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν αὐτῇ δήπου τῇ Λαζικῇ, οὕτω μέντοι ὡς λ' χιλιάδας ἐτησίας χρυσίου νομίσματος ἀποφέρεισθαι Πέρσας τῆς εἰρήνης ἕνεκα ἀπὸ Ῥωμαίων. ἐβεβαιώθη δὲ τοῦτο ὥστε Ῥωμαίους ἐν ὁμαδί δεκαετίας ποσότητα προπαρασχεῖν οὕτω· παραχρήμα μὲν ἐνιαυτῶν ἐπτὰ, καὶ μετὰ τὴν τῶν ζ' ἐτῶν παραδρομὴν οὐκ ἐς ἀναβολὴν κατατιθέναι τῶν λοιπῶν τριῶν ἐτῶν τὴν συντέλειαν· εἴθ' οὕτω καθ' ἕκαστον ἔτος πορίζεσθαι Πέρσας τὸ ὠρισμένον ἐνιαυσιαῖον. ἔδοξε δὲ καὶ περὶ τοῦ κατασκαφῆναι τὸν μοναστήριον οἶκον τὸν λεγόμενον Σεβανὸν καὶ ἰδρυμένον ἐν τοῖς μεθορίοις. καὶ ἀπολήψεσθαι Ῥωμαίους τὸν τόπον, Ῥωμαίων μὲν καθεστῶτα ἀπ' ἀρχῆς, Περσῶν δὲ παρασπονδησάντων καὶ ἐν κατοχῇ τούτου ἤδη γενομένων τείχει τε κατησφαλισμένων τὸ ἰλαστήριον. οἱ δὲ ἀλλὰ γὰρ οὔτε ἐς τέλος κατέσκαψαν οὔτε μὴν ἐνεχείρισαν Ῥωμαίοις. ταῦτά τοι οὐδὲ ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐμφέρεται. ^[145]

3 (150) ἐστέρχθη δὲ ὥστε τὰς λεγομένας τῇ Λατίνων διαλέκτῳ σάκρας ἐξ ἀμφοῖν τοῖν βασιλέοιν αὐτοῦ ἀποκομισθῆναι ἐπιβεβαιούσας ἅπαντα ὅσα πρὸς τῶν πρέσβων ἐμπεδωθέντα ἐτύγχανε. καὶ τοῖνυν τὰ τοιαῦτα ἐστάλη αὐτόθι. ξυνέβησαν δὲ καὶ ἐς τοῦτο ὥστε κατὰ μίαν μοῖραν προελθεῖν τὴν καλουμένην σάκραν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἐπιψηφιζομένην περὶ τῶν προδοθησομένων χρημάτων τῆς τριετίας μετὰ τὸν ἔβδομον ἐνιαυτόν, ὡς καταθήσουσι ταῦτα Ῥωμαῖοι Πέρσαις. ἐκυρώθη <δὲ> ὥστε καὶ ἐκ τοῦ βασιλέως Περσῶν ὁμολογίαν ἐν γράμμασι προελθεῖν ὡς, ἥνίκα πορίσαιντο Πέρσαι τῶν τριῶν ἐτῶν τὸ ὀφειλόμενον χρυσίον, βασιλεῖ Ῥωμαίων τὸ περὶ τοῦ τοιοῦδε βεβαιωτικὸν ἀναδοθήσεται γράμμα. ἡ μὲν τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογία τὴν συνήθη φέρουσα προγραφὴν γνώριμος ἡμῖν ἐς τὰ μάλιστα τυγχάνει· ἡ δὲ τοῦ Περσῶν βασιλέως γράμμασι μὲν ἐγράφη Περσικοῖς, τῇ δὲ Ἑλληνίδι φωνῇ κατὰ ταῦτα δήπουθεν ἰσχύει τὰ ῥήματα· Θεῖος, ἀγαθός, εἰρηνοπάτριος, ἀρχαῖος Χοσρόης, βασιλεὺς βασιλέων, εὐτυχής, εὐσεβής, ἀγαθοποιός, ᾧ τινι οἱ θεοὶ μεγάλην τύχην καὶ μεγάλην βασιλείαν δεδώκασι, γίγας γιγάντων, ὃς ἐκ θεῶν χαρακτηρίζεται, Ἰουστινιανῷ Καίσαρι, ἀδελφῷ ἡμετέρῳ. ἡ μὲν οὖν προγραφὴ οὕτω πη ἐδήλου, ἀτὰρ ἡ δύναμις τῶν λεχθέντων τοιαῦτα ὑπῆρχεν. εἴποιμι δὲ αὐτὴν γε δήπου τῶν λόγων τὴν συνθήκην· ἀναγκαῖον γὰρ ἔγωγε ὥρθη χρῆσθαι οὐκ ἄλλως, ὡς ἂν μὴ ὑποτοπήσοι τις ἐτέρᾳ φράσει παρατετράφθαι τι τῶν ἀληθῶν· εἶχε <δὲ> οὕτω Χάριν ἀπονέμομεν τῇ ἀδελφότητι τοῦ Καίσαρος περὶ τῆς χρείας τῆς εἰρήνης τῆς μεταξὺ τούτων τῶν δύο πολιτειῶν. ἡμεῖς μὲν Ἰεσδεγουσινὰφ θείῳ κουβικουλαρίῳ ἐκελεύσαμεν καὶ ἐξουσίαν δεδώκαμεν, ἡ ἀδελφότης τοῦ Καίσαρος Πέτρῳ μαγίστρῳ τῶν Ῥωμαίων καὶ Εὐσεβίῳ ἐκέλευσε καὶ ἐπέτρεψε καὶ ἐξουσίαν δέδωκε λαλῆσαι καὶ τρακταῖσαι. καὶ ὁ Ζίχ καὶ ὁ λεγόμενος παρὰ Ῥωμαίοις μάγιστρος καὶ Εὐσέβιος τὰ περὶ τῆς εἰρήνης κοινῶς ἐλάλησαν καὶ ἐτρακτάισαν, καὶ ἐτύπωσαν τὴν εἰρήνην πεντήκοντα ἐνιαυτῶν, καὶ ἔγγραφα πάντες ἐσφράγισαν. ἡμεῖς οὖν, <καθ'> ἃ ὁ Ζίχ καὶ ὁ μάγιστρος τῶν Ῥωμαίων καὶ Εὐσέβιος ἐποίησαν, βεβαίως ἔχομεν τὴν εἰρήνην καὶ ἐμμένομεν αὐτοῖς. οὕτω μὲν ἐπὶ λέξεως εἶχεν. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἡ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἐτύγχανεν οὕσα ὁμολογία, ἄνευ τῆς προγραφῆς ἧς εἶχε τὸ βασίλειον γράμμα τὸ Περσικόν. καὶ ἐν τοιοῖσδε ὁ ξύλλογος

διελύθησαν. ἐν δὲ δὴ ἑτέρᾳ ξυνελεύσει μεγαλαυχούντος τοῦ Ζίχ καὶ ἐπὶ Χοσρόῃ βασιλεῖ κομπολογίᾳ χρωμένου φάσκοντός τε, ὡς ἀμαχώτατός τέ ἐστι καὶ νίκας περιεβάλετο πολλὰς καὶ ὡς, ἐξ οὗ χρόνου τὴν κίδαριν ἀνεδήσατο, ἀμφὶ τὰ δέκα ἔθνη καταγωνισάμενος κατέστησεν ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, καὶ ὅτι τὴν τῶν Ἐφθαλιτῶν κατεστρέψατο δύναμιν καὶ μὲν οὖν βασιλεῖς ἐχειρώσατο πλείστους, καὶ ὡς ἄγανταί τε αὐτὸν καὶ τεθήπασιν οἱ ἐκείνη βάρβαροι, καὶ ὡς κατὰ τὸ προσῆκον καὶ οὐκ ἀπεικὸς αὐτῷ ἢ ἐπωνυμία κεκόμψευται τὸ βασιλέα προσαγορεύεσθαι βασιλέων, ταῦτα καὶ τὰ τοιάδε τοῦ Ζίχ περὶ Χοσρόου μεγαληγορία χρησαμένου, ἐν διηγέματι ἐξῆλθεν ὁ Πέτρος τοιάνδε ἱστορίαν τινά, ὡς ἐγένετό τις ἐν τοῖς πάλαι τε καὶ ἀνωτάτω χρόνοις βασιλεὺς Αἰγύπτιος ὄνομα Σέσωστρις, καὶ οὖν γε συμπνεούσης αὐτῷ τῆς τύχης μεγάλη ἐφύσα καὶ ἔθνη μέγιστα καθεῖλεν, ὡς δουλαγωγῆσαι καὶ βασιλεῖς, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἀρθῆναι ἀλαζονείας ὡς καὶ ὄχημα χρυσοκόλλητον ξυμπήξασθαι, καὶ ἀνθ' ὧν ἵππους δέον ἢ ἕτερα ἐλκυστήρια ζῶα τοὺς δοριαλώτους ἐκείνους βασιλεῖς ὑπαγαγεῖν τῷ ζυγῷ οὕτω τε διφρευόμενον διὰ τῶν λεωφόρων ἐπιφαίνεσθαι τοῖς ὑπηκόοις. ^[195]

- 3 (200) τοῦτο ἐπεὶ ὁσημέραι ἐπετέλει, τῶν τις βασιλέων τὸ ὄχημα ἐλκόντων κατὰ τὸ ἄκρον ἐξευγμένος συνεχέστατά πως καὶ λεληθότως ἐς τοῦπίσω τὸ βλέμμα ἐπιστρέφων ἐθεῖτο τὸν τροχὸν κυλινδούμενόν τε καὶ τῇ τῆς κινήσεως συνεχεῖα ἐν ἑαυτῷ περιελιττόμενον. ἐποχούμενος δὴ οὖν ὁ Σέσωστρις, (ἐπέσκηψε γάρ) τί δήτα, ἔφη, τοῦτο ποιεῖς, ὦ οὗτος· ὁ δὲ ἀμοιβαδὸν ἔφη· ὦ δέσποτα, ὁρῶ τὸν τροχὸν ὡς θαμὰ περιδινούμενος οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως μένει ὅδε, ἀλλὰ γὰρ ἄνω κάτω φερόμενος τὴν ἀρματοτροχίαν ἐργάζεται. τοῦτο ἀκηκοὺς ὁ Αἰγύπτιος καὶ μὲν οὖν τεκμηράμενος, ὡς ὑπαινίττεται τὸ ἀστάθμητόν τε καὶ παλίμβολον τῆς τύχης, καὶ ὡς τροχῷ κυλιόμενῳ ἔοικε τὰ ἀνθρώπεια, ξυνῆκε μὴ ἄρα καὶ αὐτὸς χρόνῳ ποτὲ τοιοῦτῳ προσπταίῃ δυστυχίᾳ, τοῦ λοιποῦ τε ἐπαύσατο κατὰ τὸν προλεχθέντα τρόπον ἀρματηλατεῖν· πρὸς τοῖς <τοῦς> δεδουλωμένους οἱ βασιλεῖς ἀφῆκε καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἡγεμονίαις ἐνεβίβασεν αὐθις. ἐνταῦθα Πέτρῳ ἐπαύσατο τῆς ἱστορίας ὁ λόγος ἐγχαλινώσαντι τὴν τοῦ Ζίχ περὶ Χοσρόου μεγαληγορίαν. εἴτα διελέγοντο αὐθις περὶ τῶν πρακτέων. ἅπαντα μὲν γάρ, ὡς ἐνῆν, τὰ ἀμφίβολα ἐν τάξει καὶ κόσμῳ καθειστήκει, τὰ δ' οὖν περὶ Σουανίαν ἔτι ἐν μετεώρῳ ὑπῆρχε, καὶ ὑπελέλειπτο σφίσι μόνῃ ἐπ' ἀμφιβόλῳ. τῷ τοι ἔλεξεν ὧδε Πέτρος· πλείστων ἐπαίνων ἄξιός ἐστιν ἀνὴρ, ὃς τέλεια βουλευόμενος τέλειον ἐπιθήσοι ταῖς πράξεσι τὸ πέρας. εἰ γὰρ ἐλλείπει τι τῶν δεόντων, ἐλλιπὲς οἶμαι καὶ τῷ βουλευομένῳ τὸ φρόνημα. οὐκ εἰκὴ δὲ καὶ μάτην εἴρηται νῦν ἡμῖν ὁ λόγος· πρὸς σὲ δὲ φερόμενος, ὦ Ζίχ, Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις φανήσεται λυσιτελέστερος. εἴποιμι δέ πως φανερώτερον. Σουανία Ῥωμαίοις ὑπῆρχε, καὶ Ῥωμαῖοι Σουάνοις ἐκέλευον. ἀμέλει Τζαθίου Σουάνων ἐξηγουμένου Δεΐτατός τις Ῥωμαῖος ἀνὴρ τῶν ἐκεῖσε Ῥωμαϊκῶν καταλόγων ἐτύγχανε προεστώς. ἀλλὰ καὶ ἕτεροί τινες Ῥωμαίων ἐν Σουάνοις ἐποιοῦντο τὰς διατριβάς. δυσμενείας δὲ τινος μεταξὺ τοῦ Λαζῶν βασιλέως καὶ Μαρτίνου τοῦ Ῥωμαίου τηνικαῦτα ἐκεῖσε στρατηγοῦντος, τούτου ἕνεκα ὁ Κόλχος οὐκ ἀπέστειλε Σουάνοις τὸ σύννηθες σιτηρέσιον· ἔθος γὰρ πέμπεσθαι σῖτον ἐκ τοῦ Κόλχων βασιλέως. διὸ δυσανασχετοῦντες οἱ Σουάνοι τῷ τῶν νενομισμένων ὑστερηθῆναι κατάδηλον ἐποίησαντο Πέρσαις ὡς, εἰ γενήσονται αὐτοῦ, Σουανίαν ἐγχειρίσουσιν αὐτοῖς. ἐν τοσοῦτῳ Δεισάτῳ καὶ τοῖς ἑτέροις ἡγεμόσι τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἔφασαν ὅτι· πολυπληθία Περσῶν ἀγγέλλεται χωροῦσα κατὰ Σουάνων, πρὸς ἣν ἀξιόμαχον οὐκ ἔχομεν δύναμιν. ἀλλὰ τὸ συνοῖσον βουλευσασθε ξὺν τοῖς ἐνταῦθα Ῥωμαίων καταλόγοις ὑποχωροῦντες τῇ Μηδικῇ στρατείᾳ. τοσοῦτῳ χρησάμενοι Σουάνοι δόλῳ καὶ δώροις ἀναπείσαντες τοὺς τῶν καταλόγων ἐπιστάτας ἀπεβάλοντο παρὰ σφῶν τὴν Ῥωμαίων φυλακὴν, οἱ δὲ Πέρσαι ξὺν τάχει παραγενόμενοι Σουανίαν ἔλαβον. ληπτέον οὖν ἐντεῦθεν ὡς καὶ Ῥωμαίων ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν καὶ Ῥωμαίοις ἀρμόζει τήμερον. εἰ

γὰρ δικαιοτάτα Λαζικῆς κύριοι καθεστήκαμεν, καθὰ δήπουθεν ὑμεῖς ἐψηφίσασθε, Σουανίας τῆς ὑπὸ Λαζικὴν οὐκ ἀπὸ τρόπου δεσπόσομεν. ^[245]

3 (250) ὁ δὲ Σουρήνας ἔφη· ἄχθεσθε μᾶλλον Ῥωμαῖοι, ὅτι ἔθνος αὐθαίρετα καὶ ἐκουσίως προσεπέλασεν ἡμῖν. ὁ Ζίχ ὑπολαβὼν ἔφη· αὐτόνομοι γεγόνασι Σουάνοι καὶ οὐπώποτε τῇ Κόλχων ὑπεκλίθησαν ἀρχῇ. αὐθις ὡς τὸν Ζίχ ἔλεξεν ὁ Πέτρος· εἴ γε μὴ βούλει, ὦ Ζίχ, ἐν τοῖς τῆς εἰρήνης συμβολαίοις ὀνομαστὶ Σουανίαν ἐγχαράξαι, σήμανον ὡς ἀποδίδως μοι Λαζικὴν ζὺν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔθνεσιν αὐτῇ. ὁ Ζίχ· εἰ τοῦτο, ἔφη, ποιήσω, ἅδειά σοι δοθήσεται καὶ περὶ Ἰβηρίας ἀμφισβητεῖν κατ' ἐξουσίαν τε εἴποις ἄν, ὡς καὶ αὐτὴ κατήκοος ἐγεγόνει Λαζῶν. ἔνδηλος, ἥ δὲ ὁ Πέτρος, γεγένησαι, ὦ Ζίχ, ὡς οὐ βούλει πᾶσαν ἡμῖν ἀποδοῦναι Λαζικὴν, ἀλλὰ τινα μοῖραν αὐτῆς, πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα Ῥωμαῖοί τε καὶ Πέρσαι εἰπόντες τε καὶ ἀκηκοότες Σουανίας πέρι ὅμως οὐ ξυνέβησαν. δοκεῖ τοιγαροῦν αὐτοῖς περὶ τοῦ τοιοῦδε τὸν βασιλέα ἐπισκοπῆσαι Περσῶν. καὶ ὄρκῳ ἐπιστώσατο ὁ Ζίχ, ἥ νενόμισται Πέρσαις ὀμνύειν, ξυνεπιλαβέσθαι Πέτρῳ ὡς Χοσρόην ἀφικνουμένῳ ἕνεκα Σουανίας. εἶτα τοῦ Ζίχ τοὺς περὶ Ἄμβρου τοῦ Ἀλαμουνδάρου τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἡγουμένου κινήσαντος λόγους φάσκοντός τε, ὅτι γε δήπου καὶ αὐτὸν ὥσπερ καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνα τοῦ Σαρακηνικοῦ κομίζεσθαι χρεῶν τὰς ρ' χρυσίου λίτρας, ἀντεῖπεν ὁ Πέτρος, ὥστε τὸν πρὸ Ἄμβρου ἡγεμόνα δωρεᾷ τινι ἀγράφῳ καὶ ὅσῳ ἂν ἡβούλετο χρυσίῳ καὶ ὀπηνίκα ὁ καθ' ἡμᾶς ἐφιλοφρονεῖτο δεσπότης. τοιγαροῦν ἐστέλλετο τῇ ταχυτῇτι τῶν δημοσίων ἵππων ὀχούμενος ἀνὴρ ἀγγελιαφόρος ὡς τὸν Σαρακηνὸν ἀποκαταστήσων οἱ τὸ ὅπερ ἐτύγχανεν αὐτῷ πεμφθὲν πρὸς τοῦ Ῥωμαίου βασιλέως. οὕτω τε ἐς τοῦμπαλιν ἐκ τοῦ Σαρακηνοῦ ὡς βασιλέα τὸν ἡμεδαπὸν ἐπέμπετο δωροφορῶν πρεσβευτής, εἶτα ἀντιδῶρῳ αὐθις ἐφιλοφρονεῖτο τὸν Σαρακηνὸν ὁ καθ' ἡμᾶς αὐτοκράτωρ. εἰ βούλεται οὖν καὶ Ἄμβρος κατὰ ταῦτα ποιεῖν, λήψεται, εἰ δοκεῖ καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βασιλεῖ· εἰ δέ γε οὐ βούλεται, κινεῖ τηνάλλως, πρὸς γε καὶ ἡλιθιώτατα φρονεῖ. ἀποίσεται γὰρ οὐδὲν ὀτιοῦν. τούτων διαμφισβητηθέντων καὶ ἐτέρων, ἐγράφησαν αἱ πεντηκοντούτιδες σπονδαὶ περσιστὶ καὶ ἑλληνιστί, μετεβλήθη τε τὸ Ἑλληνικὸν εἰς Περσίδα φωνὴν καὶ τὸ Περσικὸν εἰς Ἑλληνίδα. οἱ δὲ τὰς ξυνθήκας βεβαιοῦντες Ῥωμαίων μὲν Πέτρος ὁ τῶν περὶ βασιλέα καταλόγων ἡγεμὼν καὶ Εὐσέβιος καὶ ἕτεροι, Περσῶν δὲ ὁ Ζίχ ὁ Ἰεσδεγουσνὰφ καὶ Σουρήνας καὶ ἕτεροι. τῶν οὖν ἐξ ἑκατέρου μέρους ὁμολογιῶν ἐν συλλαβαῖς ἀναληφθεῖσων, ἀντιπαρεβλήθησαν ἀλλήλαις τῷ ἰσοδυνάμῳ τῶν ἐνθυμημάτων τε καὶ ῥημάτων. ὅσα δὲ ἐσήμηνε τὰ τῆς εἰρήνης γραμματεῖα, λελέγεται. καὶ δὴ δόγμα ἐγράφη πρῶτον ὡς διὰ τῆς στενοπορίας τῆς εἰσόδου τοῦ λεγομένου χώρου Τζὸν καὶ τῶν Κασπίων πυλῶν μὴ ἐφεῖναι Πέρσας ἢ Οὐννοὺς ἢ Ἀλανοὺς ἢ ἐτέρους βαρβάρους πάροδον ποιεῖσθαι κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας, μήτε δὲ Ῥωμαίους ἐν αὐτῷ δήπου τῷ χώρῳ μήτε μὴν ἐν ἄλλοις Μηδικοῖς ὀρίοις στράτευμα στέλλειν κατὰ Περσῶν. δεύτερον, ὡς ἂν οἱ σύμμαχοι Σαρακηνοὶ ἑκατέρας πολιτείας ἐμμένοιεν καὶ οἱ τοῖς βεβαιωθεῖσι, καὶ μήτε τοὺς Περσῶν κατὰ Ῥωμαίων μήτε τοὺς Ῥωμαίων ὀπλίζεσθαι κατὰ Περσῶν. κατὰ τρίτην τάξιν, ὥστε τοὺς ἐμπόρους Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν τῶν ὀποιωνοῦν φορτίων, τούτους δὲ καὶ τοὺς τοιοῦσδε ποριστὰς κατὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς κρατήσαν ἔθος ἐμπορεύεσθαι διὰ τῶν εἰρημένων δεκατευτηρίων. ^[295]

3 (300) δ', ὡς ἂν οἱ πρέσβεις καὶ οἱ τῇ ταχυτῇτι χρώμενοι τῶν δημοσίων ἵππων πρὸς τὰς ἀπαγγελίας, ὁ μὲν ἐς τὰ Ῥωμαίων, ὁ δ' <ἐς> τὰ Περσῶν ἦθη ἀφικνούμενοι κατὰ τε τὴν ἀξίαν καὶ τὸ προσῆκον ἕκαστοι τιμηθεῖεν καὶ τῆς δεούσης τεύζονται ἐπιμελείας, ἀπαλλάττεσθαι τε σφᾶς μὴ χρονοτριβοῦντας, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰς ἐμπορίας, ἃς ἐπιφέρονται, ἀμοιβάζειν ἀκωλύτως τε καὶ ἄνευ συντελείας τινός, ε' διευτυπώθη ὥστε τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ τοὺς ὀποιουσοῦν βαρβάρους ἐμπόρους ἑκατέρας πολιτείας μὴ διὰ ξένων ἀτραπῶν ποιεῖσθαι τὰς πορείας, μᾶλλον μὲν οὖν διὰ τῆς Νισίβεως καὶ τοῦ Δάρας, μήτε μὴν ἄνευ κελεύσεως ἀρχικῆς ἰέναι κατὰ τὴν ἀλλοδαπήν.

εἰ μέντοι παρὰ τὸ δοκοῦν τολμήσουσί τι, ἤγουν, τὸ λεγόμενον, κλεπτοτελωνήσουσιν, ἀνιχνευομένους ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὁρίοις ἀρχόντων ζῦν τοῖς ὅσα ἐπιφέρονται, εἴτε Ἀσσύρια φορτία εἶεν εἴτε Ῥωμαῖα, παραδίδοσθαι εὐθύνας ὑφέζοντας. ζ', ὡς εἴ τινες, ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ πόλεμος ξυνεστήκει, ἠυτομόλησαν, τοῦτο μὲν ὡς Πέρσας ἀπὸ Ῥωμαίων, τοῦτο δὲ <ἀπὸ> Περσῶν ὡς Ῥωμαίους, εἴ γε βούλοιντο οἱ προσκεχωρηκότες ἐς τὰ οἴκοι ἐπαναστρέφειν, μὴ γίνεσθαι σφίσιν ἐμποδῶν μήτε μὴν κωλύμῃ χρήσασθαι τινι. τοὺς μέντοι ἐν καιρῷ εἰρήνης αὐτομόλους ἤγουν καταφεύγοντας ἐξ ἐτέρων εἰς ἐτέρους μὴ ὑποδέχεσθαι, ἀλλ' ἐκ παντὸς τρόπου καὶ ἄκοντας ἐγχειρίζεσθαι τοῖς ἐξ ὧν καὶ ἀπέδρασαν. ζ' μέρος τῶν σπονδῶν, ὥστε τοὺς ἐπεγκαλοῦντας περὶ τοῦ σίνεσθαι τι σφᾶς τοὺς ἀντιπολιτευομένους δίκη τέμνεσθαι τὸ φιλονεικούμενον ἢ δι' ἑαυτῶν τῶν τὴν βλάβην πεπονθότων ἢ δι' οἰκείων ἀνθρώπων ἐν τοῖς μεθορίοις παρὰ τοῖς ἄρχουσιν ἐκατέρας πολιτείας ξυνιόντων, οὕτω τε τὸν ζημιώσαντα ἀκέσασθαι τὸ σκάζον. η', ὥστε τοῦ λοιποῦ μὴ ἐγκαλεῖν Πέρσας Ῥωμαίοις ἔνεκα τοῦ ἐπικτίζεσθαι τὸ Δάρας. ἔδοξε δὲ καὶ ἀμφοτέραν πολιτείαν τοῦ λοιποῦ μηδαμῶς ἐπιτειχίζειν ἤγουν περιοχῇ τινι κατασφαλίζειν τι τῶν ἐν τοῖς ὁροθεσίαις χωρίων, ἵνα μὴ πρόφασις ἐντεῦθεν ἔσοιτο ταραχῆς καὶ ἐκ τούτου διαλυθήσονται αἱ σπονδαί. θ', μὴ ἐπιέναι ἢ πολεμεῖν ὑπηκόῳ ἔθνει ἢ χώρᾳ τινὶ ἄλλῃ τοὺς ἐκατέρας πολιτείας, μᾶλλον μὲν οὖν ἄνευ βλάβης καὶ κατ' οὐδὲν ὁτιοῦν πημαινομένους ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὡς ἂν καὶ οἶδε ἀπολαύοιεν τῆς εἰρήνης. ι', ὥστε μὴ πολυπληθίαν στρατοῦ εἰς τὸ Δάρας ἐνιζάνειν, πλὴν ὅση γε ἀρκέσει πρὸς φυλακὴν τοῦ ἄστεος, μήτε δὲ τὸν τῆς ἔω στρατηγὸν κατὰ ταύτην ἐνιδρῦσθαι, τοῦ μὴ ἐκ τοῦ τοιοῦδε ἐπιδρομὰς ἢ βλάβας γίνεσθαι κατὰ Περσῶν· εἰ δέ γε ἄρα τι τοιοῦτον ξυνεχθεῖν, ἐπαγίωθι τὸν ἄρχοντα τοῦ Δάρας διατιθέναι τὸ πλημμεληθέν. μία πρὸς τῇ δεκάτῃ τῶν σπονδῶν βεβαίωσις, ὥστε εἰ πόλις ἐτέραν ζημιώσει πόλιν ἢ ὅπως οὖν διαφθείρει τι τῶν αὐτῆς, μὴ τῷ νόμῳ τοῦ πολέμου μήτε μὴν δυνάμει στρατιωτικῇ, ἄλλως δὲ δόλῳ τινὶ καὶ κλοπῇ· εἰσὶ γὰρ τοιοῖδε τινὲς ἀνοσιουργοὶ οἱ ταῦτα πράσσοντες, ὡς ἂν πολέμου ἔσοιτο πρόφασις· ἐβεβαιώθη τοιγαροῦν τὰ τοιουτότροπα ἀναζητεῖν ἐς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐπανορθοῦσθαι τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐν τοῖς πέρασιν ἐκατέρας πολιτείας ἰδρυμένους. εἰ δέ γε αὐτοὶ οὐκ ἔσονται ἱκανοὶ ἀναστέλλειν τὰς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀστυγειτόνων φθοράς, ἐστέρχθη ὥστε τὴν διαδικασίαν ἀναπέμπεσθαι ὡς τὸν τῆς ἔω στρατηγόν, ὡς εἴ γε εἴσω μηνῶν ἕξ μὴ τημεῖν τὰ τῆς ἀμίλλης, καὶ ὁ ζημιωθείς μὴ λήψεται τὸ ἀπολωλός, τὸν ἀδικήσαντα λοιπὸν ἐπὶ ποινῇ ὡς τὸ διπλάσιον τῷ ἡδικομένῳ εἶναι ὑπεύθυνον.

[345]

- 3 (350) ὡς εἴ γε μὴδὲ οὕτω πέρας ἔξοι, διευτυπώθη τὸ πονοῦν μέρος πρεσβείαν στέλλειν ὡς τὸν βασιλέα τοῦ ἡδικοκότος. εἴτα εἰ μὴδὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως γενήσεται οἱ τὸ ἀποχρῶν καὶ διπλοῦν τὸ ὀφληθὲν ἀναλήψεται κατὰ τὸ ὠρισμένον ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ τῷ δόγματι διαλελῶσθαι τὰ τῶν σπονδῶν. δευτέραν πρὸς τῇ δεκάτῃ μοῖραν τῶν σπονδῶν κατανοήσοις τὰς πρὸς θεὸν ἰκετείας, ἔτι τε καὶ τὰς ἀράς, οἷον τῷ μὲν στέργοντι τὴν εἰρήνην εἶναι τὸν θεὸν ἴλεων τε καὶ ξύμμαχον διὰ παντός, τῷ δὲ ἀπατηλῷ τῶν τε ἐμπεδωθέντων νεοχμῶσαί τι βουλομένῳ τὸν θεὸν ἔσεσθαι ἀντίπαλόν τε καὶ πολέμιον. τρίτη πρὸς τῇ δεκάτῃ τῶν νομισθέντων ἰσχὺς, πεντηκοντούτιδας εἶναι τὰς σπονδάς, ἐρρῶσθαι τε τὰ τῆς εἰρήνης ἐπὶ πεντήκοντα ἐνιαυτούς, ἀριθμουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, ἐκάστου ἔτους τῇ τριακοσιοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ περατουμένου. ἰσχυσαί τε καὶ τοῦτο, καθὰ ἔφην, ὥστε ἐξ ἀμφοῖν τοῖν βασιλείων ἀποκομισθῆναι συλλαβὰς ἐκεῖσε δηλούσας ὡς ἄμφω στέρξαι ταῦτα ἐφ' οἷς ἐβεβαίωσαν οἱ πρέσβεις. πέρας τε δεξαμένων τῶν συνθηκῶν, ἀντεδόθησαν αἱ λεγόμεναι σάκραι. τούτων δὲ δοξάντων καὶ ἰσχυροποιηθέντων ἐκτὸς ἐνομίσθη τὰ περὶ τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν, ὥστε καὶ νεὼς οἰκοδομεῖν καὶ ἐπιθειάζειν σφᾶς ἀδεῶς καὶ τοὺς χαριστηρίους ὕμνους, καθὰ νενόμισται ἡμῖν, ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ γὰρ μήτε

καταναγκάζεσθαι εἰς μαγικὴν μετιέναι θρησκείαν μήτε μὴν θεοκλυτεῖν ἀκουσίως τοὺς παρὰ Μήδοις νενομισμένους θεοὺς, καὶ οἱ Χριστιανοὶ δέ, ὥστε ἥκιστα καὶ οἶδε τολμῶεν μετατιθέναι μάγους ἐς τὴν καθ' ἡμᾶς δόξαν. ἐκράτησε δὲ ὥστε καὶ τοὺς θνήσκοντας τοῖς Χριστιανοῖς ἐπ' ἐξουσίας εἶναι θάπτειν ἐν τάφοις, ἢ νενόμισται παρ' ἡμῖν. τούτων οὕτω προελθόντων καὶ ἐν κόσμῳ καὶ τάξει γενομένων, ἐπεὶ ἀνεδέξαντο οἱ γε ἐς τοῦτο τεταγμένοι τὰς συλλαβὰς τοῖν δυοῖν βιβλίοι καὶ ἀπηκρίβωσαν τῷ ἰσορρόπῳ τε καὶ ἰσοδυνάμῳ τῶν ῥημάτων τὰ ἐνθυμήματα, αὐτίκα οἱ γε ἰσόγραφα ἕτερα ἐπετέλουν. καὶ τὰ μὲν κυριώτερα ξυνειληθέντα τε καὶ κατασφαλισθέντα ἐκμαγείοις τε κηρίνοις ἑτέροις τε οἷς εἰώθασι Πέρσαι χρῆσθαι, καὶ ἐκτυπώμασι δακτυλίων ὑπὸ τῶν πρέσβων, ἔτι γε μὴν καὶ ἐρμηνέων δέκα πρὸς τοῖς δύο, ἕξ μὲν Ῥωμαίων, οὐχ ἦττον δὲ Περσῶν, ἀμοιβαίᾳ τῇ δόσει τὰ τῆς εἰρήνης βιβλία παρέσχοντο ἀλλήλοις. καὶ τὸ μὲν τῇ Περσῶν φωνῇ γεγραμμένον ἐνεχείρισε Πέτρῳ ὁ Ζίχ, καὶ Πέτρος δὲ τῷ Ζίχ τὸ τῇ Ἑλληνίδι, καὶ αὐθις τοῦ Ζίχ τὸ ἰσορροποῦν τῇ γραφῇ τῇ Ἑλληνίδι βιβλίον γράμμασι Περσικοῖς διασημασμένον ἄνευ τῆς τῶν ἐκτυπωμάτων ἀσφαλείας εἰληφότος, τὸ σωθήσεσθαι οἱ τὰς μνῆμας, καὶ Πέτρος οὐκ ἄλλως ἐπετέλεσεν ἀμοιβαίως. εἴτα ἐπὶ τούτοις διελύθησαν τῶν τε ὀρίων ἀπο ἐγένοντο, καὶ ὁ Ζίχ εἰς τὰ πάτρια ἦθη ἐπορεύετο· ἀτὰρ ὁ Πέτρος ἔμεινεν αὐτοῦ ἐπιθειάσων τῇ γενεθλίᾳ ἑορτῇ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ· ἥδη γὰρ προσεπέλαζε τῆς ἡμέρας τὸ σέβας· ἔτι δὲ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ ἐπιφανείᾳ τὰ νόμιμα ἀγιστεύσας μετὰ ταῦτα ἐπέβη τῆς Περσῶν. καὶ ἐν τοῖσδε πέρας εἰλήφει τὰ τῶν ξυνθηκῶν. πρὸ δὲ δὴ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν πρέσβων, παραγενομένων τινῶν Περσῶν ἐς τὸ Δάρας, οἷς τὸ τοιόνδε ἐν φροντίσιν ὑπῆρχεν, ἅμα ἐνίοις τῶν ἐρμηνέων καὶ τοῖς τῶν πλαστήγγων ἐπιστάταις, ἀποκατέστη τοῖς περὶ τὸν Ζίχ τὰ ὀφειλόμενα χρήματα τῶν ζ' ἐνιαυτῶν, ἐφ' οἷς αἱ ξυνθηκαὶ προῆλθον. [395]

3 (400)

ὡς δὲ Πέτρος ἀφίκετο πρὸς βασιλέα Περσῶν ἐν τῷ προσαγορευομένῳ Βιθαρμαῖς διαλεχθισόμενός οἱ περὶ Σουανίας, ἐς τὰ βασίλεια προελθὼν ἔλεξεν ὧδε· Ἦκομεν, ὦ βασιλεῦ, παρὰ σέ, τὸ μὲν ἐν βεβαίῳ τὴν εἰρήνην ἔχειν εὐτυχήσαντες ἥδη, τὸ δὲ καὶ ὁψὲ γοῦν τευζόμενοι τῶν δικαιοτέρων παρὰ σοῦ μὴ ἀχθισόμενοι. ὁ γὰρ τὸ παρὸν εὖ διαθεῖς καὶ σχεδιάσας, ὡς εἰπεῖν, τὸ συνοῖσον πῶς οὐχὶ τῶν μελλόντων προμηθεύεται πολλῷ τῷ διαφόρῳ, καθ' ὅσον καὶ χρόνῳ τῷ πλείονι; μεγίστου τοίνυν πέφυκε βασιλέως τὸ δύνασθαι μὲν πλέον ἔχειν, μὴ βούλεσθαι δέ· τὸ γὰρ ὑπερβάλλον τῆς ἰσχύος ἐν σώφρονι κολάζεται λογισμῷ· ἐπεὶ οὖν τὸ ζέον τοῦ πολέμου κατέσβεσται νῦν ἡμῖν, καὶ ὥσπερ ἀνεπνεύσαμεν, εἷς δὲ μόνος ὑπολείπεται σπινθήρ, φημὶ δὲ σπινθήρα κακῶν τὴν Σουανίαν, ἀπειλοῦσαν ἡμῖν μεγίστην ἔσεσθαι δυσμενείας ἐμπύρωσιν, γενοῦ κώλυμα τῶν δεινῶν καὶ προκατάπαυσον ἡμῖν ἐλπίδα τῶν κακῶν. ἐν σοὶ γὰρ τῶν ἀμηχάνων τὸν πόρον ἀνεθέμεθα μηχανησαμένῳ τὰ δέοντα. μία γὰρ τίς ἐστι τελεωτάτη τοῦ πολέμου κατάλυσις τὸ προστεθῆναι καὶ Σουανίαν ἡμῖν, εἴπερ Λαζικῆς κύριοι καθεστήκαμεν. ὁ γὰρ δεσπόσας τοῦ ἡγεμονικοῦ πῶς οὐχ ἔξει τὸ ὑποβεβηκός; οὔτε γὰρ Λαζοὶ οὔτε μὴν αὐτοὶ Σουάνοι πρὸς ἀμφισβήτησιν ἴδοιεν, ὡς οὐχ ὑπήκοος ἡ Σουανία Λαζῶν ἀνέκαθεν ἦν, καὶ ὅτι ψήφῳ τοῦ Λαζῶν βασιλέως ὁ Σουανίας ἄρξων τὸ κῦρος ἐδέχετο. ταῦτ' εἰπὼν Πέτρος ἐν γράμμασιν ἐπεδείκνυ Χοσρόη παλαιτέρους Λαζῶν βασιλεῖς καὶ ἄλλους ὑπὸ ἄλλων χειροτονηθέντας Σουάνων ἡγεμόνας. εἴτα καὶ αὐθις ἔλεξεν· τοῦ δικαίου τοίνυν ἡμῖν, ὦ βασιλεῦ, καὶ Σουανίαν παρέχοντος, οὐχὶ σὺ προτερήσας ἐν κέρδει σχήσεις ἀμφοτέρω, καὶ τὸ δόξαι μὴ ἀδικεῖν καὶ τὸ δοκεῖν δωρεῖσθαι τὸ προσῆκον πᾶσιν; οὐ τι γὰρ ἂν καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς οἶοιτο ἀδικεῖσθαι, εἴ γε τὸ οἰκεῖον ὥσπερ δῶρον λήψεται παρ' ὑμῶν, ἐπεὶ καὶ Λαζικὴν οἶεται οὐκ ἄλλως ἔχειν. διαβεβαιουμένων γὰρ ἡμῶν καὶ ἐναργέστατα δεικνύντων, ὡς Ῥωμαίων ἐκ πλείστου χρόνου κτῆμα κατέστηκεν, ἀντεῖπας αὐτὸς τῷ τοῦ πολέμου νόμῳ Λαζικὴν οἰκειώσασθαι, καὶ ὅμως τῷ βούλεσθαι τὴν δίκην ἄτρωτον εἶναι προουργιαίτερον ἔθου σώφρονα κεκτῆσθαι λογισμὸν ἢ χεῖρα δυνατήν. τοιγαροῦν ἐποιήσω τὴν οὐκ ἀνάγκην ἀνάγκην

καὶ τῷ γενναίῳ τῆς μεγαλοφροσύνης ἐψηφίσω κατὰ σαυτοῦ καὶ νικᾶν ἡξίωσας ἡττημένος τοῦ πρέποντος, καὶ ἀπλῶς ἀπεκατέστησας ἡμῖν Λαζικήν ὥσπερ οἰκεῖόν τι κτῆμα μεταθεῖς καὶ τὴν ἐξουσίαν μεταγαγὼν ἐφ’ ἡμᾶς. οὐκ ἄλλως δὲ καὶ περὶ Σουανίας ἀντιβολοῦμεν τὸ οἰκεῖον προῖκα λαβεῖν, καὶ χάριν δὲ ὁμολογήσειν ἡμᾶς ὑμῖν τῷ μὴ ἐζημιῶσθαι τὸ οἰκεῖον, ὑμᾶς δὲ τῷ κρεῖττονι τῷ δύνασθαι τοσοῦτον ὥστε δωρεῖσθαι δοκεῖν καὶ τὸ μὴ ὑμέτερον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔλεξεν ὧδε· οὕτω δῆτα ψυχὴν λόγων χηρεύουσιν καὶ τοῦ πείθειν ἔρημον εὐροῦσα ἡ τῆς σοφίας δύναμις περιφρονοῦσα τὸ ἀσθενὲς καταγωνίζεται, ὥσπερ φάρμακον ἐν ἔλκει προσπλαττόμενον καταβιβρώσκει μὲν τὸ νοσοῦν, συναναζωπυρεῖ δὲ τὴν υἰεῖαν τῷ κάμνοντι. εἰ γὰρ τὸ δίκαιον οὐκ εἶπέ τισιν, εἶπη δὲ τὸ ἀρμόδιον, οὐδὲν ἦττον καὶ οὕτω νικήσει. ^[445]

3 (450)

τοιγαροῦν ἡ σοφία τούτου ἔνεκα τῆς ἰσχύος τῶν ὅπλων κρατεῖ, ὅτι πολέμου μὲν δύναμις οὐχ οἷα τε πέφυκε τοῦ πρακτέου γενέσθαι, εἰ μὴ πῶ καὶ ἑαυτὴν αὐτὴ διαχρήσεται, τὸ δὲ τῆς σοφίας ἀσώματον καὶ φρούριον καθέστηκεν ἑαυτῆς, πρὸς γε καὶ φρουρεῖ τὸν κεκτημένον αὐτήν. ἐντεῦθεν οὖν οὐδὲ αὐτός, ὧς Ῥωμαίων πρεσβευτά, <ὁς> ὥσπερ εἰκὸς ἐν τοσαύτῃ σοφίᾳ τεθραμμένος περιεῖναι τοῖς ῥήμασι μεμάθηκας, μεμφθεῖν πρὸς τινος ἔγωγε μὴ πείθειν μαθῶν. πλὴν ὡς ἂν οἷός τε ὧς, κἂν εἰ μὴ τοῖς ῥήμασι τηλαυγῶς, ἀλλ’ ὅμως τῷ βουλομένῳ τῆς γνώμης, ὡς ἔνεστιν, ἐν φανερώ προθείην τὸ δίκαιον. δοίημεν, ὡς ἐδικαιολογήσω περὶ Σουανίας, τὴν ἀλήθειαν οὕτως ἔχειν. Λαζικήν μὲν ἐχειρυσάμην, Σουάνοις δὲ οὐδὲ προσέβαλον ἢ μόνη ἀκοῇ, τῷ τὸν Μερμερόην ἡμῖν σημαίνει ὡς οὐκ ἔστιν ἀξιόλογος οὐδὲ μὴν περιμάχητος ἡ χώρα οὐδὲ βασιλικῆς ἔργον ἐκστρατείας, ἀλλ’ ἐν ὑπάρχει τῶν ἐθνῶν τῶν περὶ τὸν Καύκασον, καὶ ὡς ἔχουσι βασιλίσκον, καὶ ὡς ὁ χῶρός ἐστι Σκυθῶν πάροδος. ἀπεβίω Μερμερόης, εἶτα ὁ Ναχόεργαν ὑπῆλθε τῇ στρατηγίᾳ. γέγραφε τοίνυν ἡμῖν καὶ αὐτὸς οὐκ ἄλλως περὶ αὐτῶν, ὅτι τοῦ Καυκάσου τὰς ἀκρωρείας οἰκοῦσι καὶ ὅτι δῆτα κλῶπές τε καὶ λαφυραγωγοὶ καὶ χαλεπῶν ἔργων καὶ ἀνοσιῶν καθεστήκασιν ἐργάται. ἡβουλόμεν οὖν κατὰ σφῶν ἐλάσαι στρατείαν, οἱ δὲ κατορρωδῆσαντες ἀντὶ Σουάνων ἐγένοντο Πέρσαι, ὡς εἶναι δῆλον ἐντεῦθεν ἀνήκειν μοι τὴν χώραν, καὶ ἔχειν οὐκ ἄρνοῦμαι. καὶ τοίνυν δηλοῦσιν ὑπακούοντες ἡμῖν ἀσμενέστατα τῷ καὶ τοῖς δούλοις ἄρχεσθαι τοῖς ἡμῶν. ἀμέλει καὶ τοῦ Ζιχ ἐν γράμμασι δηλώσαντος, ὡς Ῥωμαῖοι Σουανίαν ἐπιζητοῦσι λαβεῖν, τοσοῦτον πόρρωθεν ᾤκηθην ὑμᾶς τοῦ δικαίου φῆσαι, καθ’ ὅσον οὐ πλησίον ἐγενόμην τοῦ πείθεσθαι τῷ παραλόγῳ τῆς ἀκοῆς. πλὴν ἡττηθῆσομαι τοῦ δυνατοῦ, καθ’ ὅσον οἰηθείην περιέσεσθαι, μὴ οὐχὶ ταῦτα φρονεῖν τῷ καθ’ ὑμᾶς βασιλεῖ. ταύτας δῆπουθεν αὐτὰς ἀπεκύησε τῷ νῶ τὰς ἐννοίας ὁ Περσῶν βασιλεὺς, καὶ ἐν τούτοις ὁ λόγος ἐπέπαυτο πρὸς βραχὺ περὶ Σουανίας αὐτῷ. καὶ αὖθις, ὥσπερ ἐν μεταξυλογίᾳ τινί, περὶ Ἀμβρου τοῦ Ἀλαμουνδάρου τοῦ Σαρακηνοῦ διελεγέσθην ἄμφω, τοῦ βασιλέως οὕτω πως ἀρξαμένου· ὁ καθ’ ἡμᾶς Ἀμβρος ὁ Σαρακηνὸς οὐκ ἥκιστα ἐπιμέμφεται τῷ Ζιχ καὶ καταβοὴν πεποίηται τάνδρὸς οὐκ ἐλαχίστην, ἅτε οὐδὲν τι ὀνήσαντός γε αὐτόν, ἡνίκα ἐσπενδόμεθα ὡς ὑμᾶς. καὶ ὁ Πέτρος ἐν οὐδενὶ χρόνῳ πώποτε, ἔφη, ῥητόν τι χρυσίον ἐκομίσαντο ἐκ Ῥωμαίων οἱ καθ’ ὑμᾶς Σαρακηνοὶ οὔτε μὴν ἀνάγκη τινὶ οὔτε καθ’ ὁμολογίαν τινά, ἀλλὰ δῆτα ὁ πατήρ Ἀμβρου Ἀλαμούνδαρος ἔστελλε δῶρα τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι, καὶ ὁ γε δεχόμενος ἀντεδωρεῖτό γε αὐτόν. ὅπερ ἐφ’ ἐκάστῳ ἐνιαυτῷ τὸ τοιόνδε ἐγίνετο οὐδαμῶς, ἀλλ’ ἔστιν ὅτε καὶ εἰ παρωχημένων ἐτῶν. τοῦτο γοῦν διεσώθη τε καὶ διεφυλάχθη Ἀλαμουνδάρῳ τε καὶ ἡμῖν ἐπὶ χρόνον ἥκιστα ὀλίγον. ἐξεπίσταται δὲ τὸ κρεῖττον ὅτι οὐχὶ δῆτα ἐρρωμένα φρονῶν ἐς Πέρσας τὰ τοιάδε ἔπρασεν Ἀλαμούνδαρος. τοιγαροῦν διεβεβαίουτο ὡς εἰ καὶ ὑμεῖς πόλεμον κινήσοιτε καθ’ ἡμῶν, Ἀλαμουνδάρῳ γε ἄπρακτός τε καὶ ἀνενέργητος ἔσται ἡ μάχαιρα τῆς Ῥωμαίων ἔκατι πολιτείας. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τινὰ διέμεινε χρόνον· νῦν δὲ ὁ σὸς μὲν ἀδελφός, δεσπότης δὲ ἐμός, ἔθετο ἐν νῶ ἐμφρονέστατα, οἶμαι, ὧς βασιλεῦς, ἔφη τε ὡς, εἰ βεβαίως ἔχει τὰ πολιτεύματα τὴν εἰρήνην, τί δήποτε ἄρα λυσιτελήσει μοι τοῦ λοιποῦ ὑπηκόοις τε καὶ δούλοις προσφθέγγεσθαι Περσῶν, ὡς

ἂν καταπρόοιντο τῶν κεκτημένων τὰ πράγματα, ἤγουν πορίζειν τι αὐτοῖς ἢ πορίζεσθαι παρὰ σφῶν; εἰ πρὸ τῆς εἰρήνης, ἔλεξεν ὁ βασιλεὺς, ἐκατέρωθεν ἐστέλλοντο πρεσβεῖαι, καὶ ἀμοιβαίους ἐφιλοφρονεῖσθε δώροις ἀλλήλους, χρῆναι οἷμαι ἄτρωτα εἶναι τὰ ὅσα ἐστέρχθη πρὸ τοῦ. ^[505]

3 (500) ταῦταις μὲν οὖν αὐταῖς καὶ περὶ Ἀμβρου ταῖς δικαιολογίαις ἐχρησάσθην, καὶ αὐθις ἀντελογίζοντο περὶ Σουανίας. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· ὁπνίκα ἔγωγε παρεστησάμην Σκάνδεις τε καὶ Σάραπα καὶ Λαζικήν, ὑμεῖς, ὡς φατε, τηνικαῦτα Σουανίαν ἐν ὑπηκόων εἴχετε μοίρα. ἔνδηλον οὖν ἐντεῦθεν ὡς οὐκ ἐτύγχανον ὄντες ὑπὸ Λαζούς. εἰ γὰρ ἦν, καὶ αὐτοὶ ζύν τοῖς κρατοῦσιν ἡμῖν προσεχώρησαν. ὁ Πέτρος ἔφη ἀμοιβαδόν· τοῦτο οὐ γέγονεν, ἐπεὶ ὁ Σουάνος οὐκ ἀπέστη, καθὰ δήπουθεν οὐ δοῦλος ἦν ὁ Λαζός. φημὶ δὲ ὡς τοῦ καθ' ἡμᾶς δούλου ὁ δοῦλος ἀφηνίασεν οὐδαμῶς. τήμερον, ἡ δὲ ὁ βασιλεὺς, δέκα ἤδη παρωχῆκασιν ἐνιαυτοὶ ἐξ οὗ Σουανίαν ἐν κατοχῇ ἐποίησάμην· πρέσβεις πολλάκις ἐδεξάμεθά τε καὶ ἐξεπέμψαμεν ὡς Ῥωμαίους· καὶ τί δῆτα ἐξ ἐκείνου τὸν ὄντιναοῦν οὐ κεκινήκατε λόγον ἔνεκα Σουανίας; ἐπειδὴ τηνικαῦτα, ἔλεξεν ὁ Πέτρος, καὶ Λαζικῆς κύριος ἐγεγόνεις. καὶ εἶπερ ἔφην ὡς σὲ <δεῖ> παραχωρῆσαί μοι Σουανίας, ἀντέλεξας ἄν· τίνος χάριν; καὶ εἶπερ αὐθις ἔφην· ἐπεὶ Λαζικῆς ἐστὶ κατήκοος, ἀπεκρίνω· τίνα γὰρ σε γνωρίζομεν Λαζικῆς; καὶ λοιπὸν ἀντερεῖν εἵχομεν τὸ παράπαν οὐδέν. τοῦτο φῆς, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι Σουανία Λαζῶν ὑποχείριος ἦν. εἶπερ ἐν γράμμασιν οἶός τε εἰ τεκμηριῶσαι τὸ τοιόνδε, ἥκιστα ἀποτεύξῃ τοῦ δέοντος. καὶ ὁ Πέτρος· οὐ τι μελλήσω, ἀναδιδάξω δέ σε τάληθές. ἀρχαῖον ἔθος, ᾧ δέσποτα, τόδε ἐκράτησε παρὰ Λαζοῖς· ὁ Σουανίας ἡγεμὼν ὑπήκουε τῷ Λαζῷ καὶ ἀνάγραφτός οἱ ἐπεφύκει ἐς δασμοφορίαν, καὶ τοίνυν ἐκομίζετο παρ' αὐτοῦ ὁ Λαζὸς καρπούς τε μελιττῶν καὶ δέρρεις καὶ ἕτερα ἄττα. ὁπνίκα δ' οὖν ὁ Σουάνος ἄρχων ἀπεβίω, ἐχειροτόνει ὁ τοῖς Λαζοῖς ἐφεστὼς τὸν διαφυλάσσοντα τοῦ ἀποικομένου τὴν ἀρχήν. ἐν τούτῳ γράμμασιν ἐχρήτο ὡς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα τῶν ξυμβεβηκότων πέρι, καὶ αὐτὸς ἀντιγράφῳ ἐπιστολῇ ἐνεκελεύετό οἱ ἐκπέμψαι τὰ σύμβολα τῆς τῶν Σουάνων ἡγεμονίας ὅτῳ μὲν βούλοιο, Σουάνῳ δ' ὅμως ἀνδρί. τοῦτο τὴν ἰσχὺν ἔλαβεν ἐκ τῶν Θεοδοσίου τοῦ καθ' ἡμᾶς βασιλέως χρόνων μέχρι Περόζου τοῦ ὑμετέρου πάππου καὶ Λέοντος τοῦ καθ' ἡμᾶς. εἴτα ἐκ τῆς χλαμύδος ὁ Πέτρος ἐν φανερῷ προκομίζει βιβλίδιον τι, ἐν ᾧ στοιχηδόν τε καὶ διηρημένως ἐδηλοῦντο Λαζῶν βασιλεῖς, οἱ Σουάνων ἐχειροτόνησαν ἡγεμόνας. εἶχε δὲ οὕτω τοῦ γραμματείου ἡ δύναμις, εἰ καὶ μὴ οὕτω τὰ ῥήματα· οἶδε Λαζῶν βασιλεῖς, οἱ γε βασιλίσκους ἐπέστησαν Σουάνοις, ἐξ οὗ χρόνου Θεοδόσιος τὸ Ῥωμαίων διήνυσσε κράτος καὶ Οὐαράνης τὸ Περσῶν ἄχρι Λέοντος αὐτοκράτορος καὶ Περόζου. καὶ διεξελθὼν ὁ Πέτρος ἔφη· ἄχρι τούτων ἴσμεν ἐν γράμμασι Λαζῶν τε βασιλεῖς καὶ τοὺς ὅσοι ὑπὸ Λαζοῖς ἄρχοντες ἐγένοντο Σουάνων. ὁ βασιλεὺς· εἰ συγχωρήσομέν σοι τὸ παρὰ σοῦ προκομισθὲν γράμμα ξυναιρόμενον τῇ κατὰ σὲ πολιτείᾳ ἔχειν τὸ πιστόν, ἄρα καὶ τὰ ἡμέτερα συμβόλαια πιστευθήσονται δικαιοτάτα; οἶμαι. πλήν, ἡ δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅπερ ἔφης, ἔχεται πειθοὺς ὅτι δῆτα οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ ἄλλως ἐγένοντο. ^[545]

3 (550) ἐπειδὴ δὲ νῦν περὶ ἀμφηρίστου διαλεγόμεθα δούλου, εἰ μὲν ἐναργέστατά πως δυνηθείης ἀποφῆναι ὡς πέφυκε σός, λήψῃ γε αὐτόν· εἰ δὲ τὸ τοιόνδε οὐχ οἶός τε εἰ πιστώσασθαι, καὶ ἄλλως βούλεται ὁ Σουάνος ὑποτετάχθαι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἥκιστα ἔσομαι ἐμποδῶν. τοῦτον περαιτέρω οὐδὲν ὀτιοῦν δυνήσομαι ποιεῖν. ὁ δὲ Πέτρος· οὐχὶ πεύση, ᾧ δέσποτα, πρὸς τοῦ Σουάνου, ὅποι βούλεται εἶναι; ἐξουσιάζει γὰρ αὐτοῦ αὐτός, ὅσον ἐπὶ ταύτῃ γε δήπου τῇ μοίρᾳ. ἄθρει δέ, ὁ βασιλεὺς, ὡς οὐ βούλομαι περὶ Σουανίας τῆς χώρας τι πυθέσθαι πρὸς τῶν Σουάνων, ἐπεὶ οὐδὲ ὅσιον οὔτε μὴν ἄλλως δίκαιόν ἐστιν περὶ τῆς γῆς αὐτῆς ἐν δούλου κινδυνεύεσθαι κρίσει. οἶδε μὲν οὖν οἱ λόγοι προῆλθον ἐξ ἀμφοῖν. Ὅτι οὐδὲν προέβη περὶ τῆς Σουανίας, ἀλλ' ὁ Πέτρος ἄπρακτος ἀνεχώρησε τῶν Μηδικῶν ὁρίων. ^[560]

⁴ ὅμως δ' οὖν ἐσπείσατο Πέρσαις, καὶ κατέθεντο τὸν πόλεμον ἀμφοτέραι πολιτεῖαι. καὶ οἱ μὲν Μῆδοι ἐκ τῆς τῶν Κόλχων γῆς ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν· ἀτὰρ ἐς τὸ Βυζάντιον ἀφικόμενος δὲ Πέτρος οὐ πολλῷ ὕστερον κατέλυσε τὸν βίον. Ὅτι Ἰουστίνος ὁ ἀνεψιὸς Ἰουστινιανοῦ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἰωάννην τὸν Δομνεντιόλου ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἔστειλε πρεσβευσόμενον. ^[5]

⁵ παρενεγύησε δέ οἱ ἐκ μὲν τοῦ ἐμφανοῦς ἀνακῆρξιν ποιήσασθαι τῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἀναγορεύσεως κατὰ τὸ εἰωθὸς Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις, ἐν ταύτῳ δέ, εἴ γε καλέσοι καιρός, καὶ ἀμφὶ Σουανίας κινήσαι λόγους. ταύτην γὰρ οὐπὼ Χοσρόης ἀπεκατέστησε Ῥωμαίοις, καίτοι τῆς Λαζικῆς παραχωρήσας, ἥς ὑπήκοος οὖσα ἡ Σουανία ἐτύγχανεν. ἀλλ' αἱ μὲν πεντηκοντούτιδες σπονδαὶ ἦσαν, ἃς ἔθετο Πέτρος ὁ τῶν περὶ βασιλέα καταλόγων ἡγεμῶν· τὰ δὲ περὶ Σουανίας ἐπ' ἀμφιβόλῳ ἦν, Ἰουστίνος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνεκελεύσατο Ἰωάννην, ὡς εἴ γε βούλοιντο Πέρσαι καὶ ὦνιον ἀποδόσθαι τὴν χώραν, ἐτοιμότατα φῆσαι ἔχειν. ἡ γὰρ Σουανία ἀξιόλογος μὲν οὐδαμῶς, ὅμως δὲ ἐπιτηδεῖως ἔχουσα θέσεως ἐς τὰ μάλιστα ὀνίνησι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν τῷ μὴ δι' αὐτῆς ἐπιτιθεμένους Πέρσας τὰ τῶν Κόλχων ὅρια λυμαίνεσθαι. Ἰωάννης οὖν ἐκ Βυζαντίου ἄρας καὶ ὡς τάχιστα τὴν πορείαν ἀνύσας ἐν ταῖς κατὰ τὴν πάροδον πόλεσι τῶν ἀναγκαίων φροντίδα θέμενος πολλήν, τοῦτο προειρημένον αὐτῷ ἐκ βασιλέως, ἀφίκετο ἐς τὸ Δάρας. ἐνταῦθα τὸν κατὰ πόλιν ὀλκὸν τοῦ ὕδατος ἐπεσκεύασε καὶ ὑδροχεῖα ἐπενόησε, καὶ μὲν οὖν ἄλλα ἄττα τῶν ἐν ἄστει ἀναγκαῖα εἰργάσατο. διήγαγε δὲ αὐτοῦ ἡμέρας δέκα τῷ τοῦ ἐν τῇ Νισίβει τῇ πόλει πανηγυρίζειν τε καὶ ἄγειν ἐορτήν, καὶ τούτου τὴν πρεσβείαν μὴ ὑποδέξασθαι. ὁ δὲ Ἰωάννης δεχθεὶς μετὰ τὴν ἐορτὴν τὴν φουρδίαν προσαγορευομένην, ὃ ἐστὶν ἐλληνιστὶ νεκυία, ἐκ τῶν ἐν τῇ Νισίβει ἀρχόντων ἐξεπέμφθη σὺν τῇ νομιζομένῃ τιμῇ πρεσβεύειν ἐς τὰ βασίλεια Περσῶν, καὶ ἅπαντα, ὧν ἔνεκα ἔσταλτο, ἐν δέοντι καταστησάμενος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ Χοσρόης ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῶν Σαρακηνῶν περὶ αὐτῷ ἐκίνησε λόγους. τὰ γὰρ Σαρακηνικὰ φύλα μυριάδες ταῦτα, καὶ τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἐρημονόμοι τε εἰσὶ καὶ ἀδέσποτοι, καὶ μὲν οὖν τῆς Ῥωμαίων, ἐστὶν ἃ καὶ τῆς Περσῶν ὑπήκοα πολιτείας. οὕτω δὲ διακεκριμένων αὐτῶν, Ἰουστινιανός, μεγάλοφρων ἀνὴρ καὶ βασιλικώτατος, τοὺς μηδίζοντας Σαρακηνῶν δώροις ἐδεξιοῦτο κρατούσης εἰρήνης. ὁ δὲ Ἰουστίνος ἐμβριθῆς τε ὦν καὶ βαρβάρῳ φρονήματι ἥκιστα ὑποχαλῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο τοὺς ὅσοι ἐμήδιζον τῶν Σαρακηνῶν. οἱ δὲ (πλεονεκτικώτατον γὰρ τὸ φύλον) ἀποκοπὴν τοῦτο ἡγησάμενοι τῷ βασιλεῖ ἐνέκειντο Περσῶν μὴ περιδεῖν αὐτοὺς αὐτῷ ἀνακειμένους. τῷ τοι ἄρα καὶ Πέτρου ἐκέῖσε πρεσβευσάμενου ὥσπερ τοῖς Σαρακηνοῖς ὑπευθύνους ὄντας Ῥωμαίους ἔλεγε δεῖν ὁ Χοσρόης ἀποδίδοσθαι σφίσι τὸ χρέος. εἴτα καὶ Ἰωάννου αὐτόσε ἀφικομένου τοῖς αὐτοῖς ἐχρήσατο ῥήμασι. διισχυρίζοντο γὰρ πως οἱ Σαρακηνοί, ὡς ὑπὲρ τοῦ εἰρήνην ἄγειν καὶ μὴ καταθέειν τὴν Ῥωμαίων τὰ τοιαῦτα ἐκομίζοντο χρήματα, ἐντεῦθεν τε ἐβιάζοντο τὴν τοῦ πράγματος φύσιν. ὁ δὲ Ἰωάννης, ὡς ἑώρα σφᾶς οὐ κατὰ τὸ δέον τὸ ἐπὶ κλημα ποιούμενους, εἶπεν· εἰ μὲν ἕτερός τις, καὶ οὐχὶ Χοσρόης ὁ πάνυ, ξυνεπελαμβάνετο τοῖς ἀδίκως ἐπεγκαλοῦσι Σαρακηνοῖς, ἦττον ἂν ὑπῆρχε δεινόν. τοσοῦτον δὲ βασιλέα Περσῶν περὶ πλείστου ποιούμενον τὰ μὴ ἐναντία τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, προσθήσω δὲ καὶ τὰ Ῥωμαίων ἀσπαζόμενον, συνηγοροῦντα τοῖς ἐθέλουσιν ἀδικεῖν θαυμάσαιμι λίαν καὶ ὑπερεκπλαγείην. ^[45]

⁵ (50) ὅμως δὲ ῥαθυμία τὸν νοῦν οὐκ ἐπιτρέψω, Ῥωμαῖος πεφυκώς, ἀναδιδάξω δὲ τὸ πᾶν, καίτοι τοῦ βασιλέως οὐ δεομένου διδασκαλίας, ἀλλ' ἐν εἰδόσι τῆς διηγήσεως προῖοισης. ὁ γὰρ προεγνωκῶς ἤδη τὰ ὅσα τῷ δικαίῳ ξυνάδει, ταῦτα πάλιν ἀναδιδαχθεὶς ἐπιρρώσει τῷ ἀδεκάστῳ τὸ συνειδός. Πέτρος μὲν γὰρ ὁ πρὸ ἡμῶν πρεσβευτής, ὃς ἔναγχος παραγενόμενος ἐβεβαίωσε τὰ τῆς εἰρήνης, ἐμπειρία λόγων καὶ δεινότητι πειθοῦς καὶ τὰ περὶ τῶν νῦν ἐπεγκαλούντων Σαρακηνῶν καὶ ἕτερα, ὅσα διημφισβητήθη, οἷος ἐγένετο παρακρούσασθαι. ἐγὼ δὲ ῥητορεύειν τε καὶ πείθειν ἡσκημένος οὐδαμῶς ὅμως τὸ περιεῖναι τῇ δίκῃ τῶν Σαρακηνῶν ἔξω πρὸς ὑμῶν,

τῷ μὴ στέργειν ὑμᾶς ἀντὶ Ῥωμαίων Σαρακηνοῦς, καὶ ταῦτα τοὺς ἀδικωτάτους, καὶ ἀντὶ τοῦ συνοίσοντος τοῖς καθ' ἡμᾶς πολιτεύμασι τὸ ἀξύμφορον. οἱ καθ' ὑμᾶς γὰρ Σαρακηνοὶ (ὅταν δὲ λέγω Σαρακηνοῦς, ἀναλογίζεσθε, ὦ Μῆδοι, τὸ ἀλλόκοτόν τε καὶ παλίμβολον τοῦ ἔθνους) οὗτοι δῆτα οὖν πρὸς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ δῶρα μὲν λαμβάνειν εἰώθεσαν, τὸ δὲ ἔθος αὐτοῖς τῷ τοῦ παρέχοντος ἐβεβαιοῦτο βουλήματι. ὑπερηδόμενος γὰρ τῇ εἰρήνῃ καὶ οἷς οὐκ ἐχρῆν τὸ μεγαλόδωρον ἐπεδείκνυτο, καὶ μᾶλλον ἐκαίνιζεν ἐκουσίως φιланθρωπίας ὑπερβολῇ πρὸς τὸ μὴ ἀναγκαῖον τὰ πράγματα, ἥπερ ἀκουσίως, εἰ θέμις εἶπεῖν, ἐποιεῖτο τῶν ἀναγκαίων τὴν σύστασιν. μαρτύριον δέ μοι σαφέστατον τοῦ δῶρα τοὺς Σαρακηνοῦς, καὶ οὐχ ὡς ὑπὲρ σπονδῶν, ὡς φασι, κομίζεσθαι τὰ τοιαῦτα χρήματα, καὶ αὐτοὺς ἀντιδωροφορεῖν τὸν καθ' ἡμᾶς βασιλέα. καὶ πρὸς ταῦτα μὲν οἶμαι μὴδ' ὄντιναοῦν ἀντερεῖν. εἰ δὲ καὶ δοίημεν, ὡς Ἰουστινιανὸς αὐτοὺς κατὰ ξυνθήκας ἐφιλοφρονεῖτο τοῖς χρήμασι, συνεμετρήθη τῷ βίῳ τοῦ δωρουμένου βασιλέως καὶ συνανεπαύσατο τούτου τῇ τελευτῇ τὸ δωρούμενον. οὐ γὰρ ἐνὸς ἀνδρὸς ἔθει, φημί δὲ τὸ πλέον, καὶ νόμῳ μὴ λυσιτελοῦντι, καὶ εἰ πέφυκε βασιλεὺς ὁ τὸ ἔθος ἰσχυροποιήσας ἡγουν νομοθετήσας, πολιτεία καταδικασθήσεται ποτε. ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον ἀπέχομεν τοῦ διδόναι τι τὸ λοιπὸν Σαρακηνοῖς, καθ' ὅσον Ἰουστινιανὸς μὲν καὶ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἡπιώτατος, ὁ δὲ νῦν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ πρὸς πάντας εἶναι βούλεται φοβερώτατος. οὐ χρεῶν οὖν ταῦτα τοὺς Σαρακηνοῦς ὄνειροπολεῖν· οὐ γὰρ τι τοιοῦτον ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς ἔλοιτο ποιεῖν. εὐκτὸν δὲ ὑμῖν γενήσεται τὸ τὴν εἰρήνην αὐτὸν ἐθέλειν ἐρῶσθαι, καὶ μὴ οἶεσθαί γε αὐτὸν ἔλαττον ἔχειν Ῥωμαίους ἐν ταῖς ἤδη γεγενημέναις σπονδαῖς. ταύτη γὰρ ἀνέξεται μὴ ὅπλα κινεῖν. οὗτος μὲν οὖν οὕτως ἔλεξε· καὶ περὶ μὲν τῶν Σαρακηνῶν τὸ λοιπὸν οὐδεμία τις ἐφέρετο μνήμη. ἐπιτηρήσας δὲ τῷ δοκεῖν οὐκ ἐργωδῶς ἀμφὶ Σουανίας ἀπέρριψε λόγους ὡς δέον ὑπὸ Ῥωμαίους αὐτὴν καθεστάναι, εἴ γε καὶ Λαζικῆς ἐπελάβοντο ἐννομώτατα αὐτοί. ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς τοὺς περὶ Σουανίας μὲν λόγους ἔδοξε παραδέχεσθαι, χρῆναι δὲ αὐτὸν ἔφη περὶ ταύτης ἅμα τοῖς ἐν τέλει τῶν Μήδων βουλευσάσθαι. μετὰ ταῦτα ὁ Ἰωάννης λόγους προσήγαγε τῷ Ζίχ, τῷ καὶ Ἰεσδεγουσνάφ, καὶ μὲν οὖν ἐτέροις τισὶ τῶν παρὰ Πέρσαις ἡγεμόνων. οἱ δὲ ἔλεξαν ὡς ἐτοιμώτατα ἔχοιεν Σουανίας παραχωρῆσαι Ῥωμαίοις, οὕτω μέντοι, ἐφ' ᾧ χρήματα λήψεσθαι καὶ ὦνιον θέσθαι τὴν ἀπαλλαγὴν. καὶ πρὸς γε συνθήκας ἄλλας τινὰς δεῖν ἔφασκον γενέσθαι αἰσυχράς τε καὶ ἀναξίας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ βεβαιούσας οὐδαμῶς τὴν περὶ βασιλέως Ἰουστίνου κρατήσασαν δόξαν ὡς ἔστι μάλα ἐμβριθής τε καὶ κατηκριβωμένος. ^[95]

5 (100) Ἰωάννης δὲ τὰ τοιάδε ἀκηκοὺς καὶ οὐ σφόδρα τῆς τοῦ αὐτοκράτορος στοχαζόμενος γνώμης ἀβουλότατα διεπράξατο. ἔστειλε γὰρ παρὰ Σουάνους τὸν σφῶν βασιλέα βουλόμενος δεξιῶσασθαι, δελεάσαντος οὖν αὐτὸν ἐς τοῦτο ἀτοπίας ἐλθεῖν αὐτοῦ Χοσρόου. ἐσκήπτετο δὲ τὸ τοιόνδε καὶ ἐμηχανᾶτο. ὅπως ἔσοιτό γε αὐτῷ ἐς δικαιολογίαν τινά, ὡς αὐτοὶ Σουάνοι καίτοι προτραπέντες οὐκ ἀνάσχετα ποιοῦνται Ῥωμαίοις ὑπακούειν. ἐξηπίστατο γὰρ ὅτι οὖν ὦνσαν οἱ πρὸς Ἰωάννου σταλέντες. μετὰ ταῦτα ἐπηγγείλατο Χοσρόης στέλλειν πρεσβευτὴν ὡς βασιλέα Ῥωμαίων τὸν ταῦτα ἅπαντα ἐν δέοντι καταστησόμενον· καὶ ἀνέζευξεν Ἰωάννης ἐς τὸ Βυζάντιον. Ὅτι Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς ἐπεὶ ἐπύθετο ὡς ἐν Σουανίᾳ εἶη πέμψας, καὶ ὅτι τοῖς Ῥωμαίων οὐ προσέθεντο Σουάνοι, ἐχαλέπαινε, οἷα εἰκός. ^[110]

6 καὶ παραπρεσβείας ἐκρίνετο Ἰωάννης, ἅτε οὐ πρὸς τὸ συνοῖσον τῇ πολιτείᾳ διαπραξάμενος. οὐδὲ γὰρ χρῆναι αὐτὸν ἔφασκε στείλαι, εἴ γε μὴ τοῦτο ἐνεκελεύσατό οἱ ὁ βασιλεὺς, καὶ τούτου δοῦναι πρόφασιν Πέρσαις τὸ ἀδίκημα ξυσκιάζειν καὶ προφέρειν λόγους, ὡς αὐτοὶ Σουάνοι ἀπηνήναντο τὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ἀρχῇ τὴν τοιαύτην προσδέξασθαι πρόκλησιν, ἥ Σουάνους προτρέψασθαι εἶναι ὑπὸ Ῥωμαίους, ἥ τούτου γε ἕνεκα πρεσβευτὴν ἐν Βυζαντίῳ γενέσθαι. οὐδέτερον γὰρ ἐξ ἀμφοῖν εὐπρεπὲς εἶναι τῇ πολιτείᾳ ἡγήσατο. Ἰωάννην οὖν περιφρονήσας ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῇ τῶν ἀνεπιτηδείων ἔταξε μοίρᾳ, ἐγνωμάτευσεν δὲ ὅπως τὰ

ἡμαρτημένα εὖ διαθείη. Ὅτι τῶν Τούρκων τῶν Σακῶν καλουμένων τὸ πάλαι πρεσβεΐαν ποιησαμένων πρὸς Ἰουστίνον περὶ εἰρήνης, ἐν βουλῇ ἐποιήσατο ὁ βασιλεὺς ἐκπέμψαι πρεσβεΐαν ὡς Τούρκους· καὶ δὴ Ζημάρχῳ τῷ Κίλικι ἔλεγε παρασκευάζεσθαι ἐπὶ τούτῳ, ὃς τῶν πρὸς ἑὸν πόλεων τηνικαῦτα ὑπῆρχε στρατηγός. ^[5]

7 ἐπεὶ οὖν ἅπαντα αὐτῷ τὰ ὅσα πρὸς μακρὰν ὁδὸν ἐξηρτυμένα ἦν, ἠνίκα πρὸς τὸ πέρας ἠνύετο τῆς Ἰουστίνου βασιλείας τὸ τέταρτον ἔτος, τῷ δευτέρῳ ἐνιαυτῷ τῆς πεντεκαίδεκαετηρίδος περιφορᾶς, περὶ τὰ προοίμια τοῦ παρὰ Λατίνοις Αὐγούστου μηνός, ὁ μὲν Ζήμαρχος ἀπῆρεν ἐκ Βυζαντίου ζὺν αὐτῷ Μανιάχῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Ὅτι πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν διανύσαντες οἱ περὶ Ζήμαρχον ἐπειδὴ παρήσαν ἐν τοῖς τῶν Σογδαϊτῶν τόποις, ὀπηνίκα τῶν ἵππων ἀπέβησαν, τῶν Τούρκων ἔνιοι ὡς ἔοικεν ἐς τοῦτο ἀνειμένοι, ὧνιον σφίσι προΐσχοντο σίδηρον, οἶμαι τῷ ποιήσασθαι ἔνδειξιν τινα, ὡς μέταλλα αὐτοῖς ὑπάρχει σιδήρου· λέγεται γὰρ ὡς παρ' αὐτοῖς οὐκ εὐπόριστόν τι χρῆμα ὁ σίδηρος. ^[5]

8 ταύτῃ ἔνεστι τεκμηριῶσαι ὡς ὑπαινιττόμενοι ἔχουν γῆν σιδηροφόρον τῷ τοιῷδε ἐχρήσαντο κόμπῳ. ἕτεροι δέ τινες τοῦ φύλου τοῦ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀναφανέντες, οὓς εἶναι ἔλεγον τῶν ἀπαισιῶν ἐλατῆρας, ἀγχοῦ ἦλθον τῶν περὶ Ζήμαρχον· καὶ τοίνυν ἅπαντα ὅσα ἐ <πεφέροντο φορτία ἀράμενοι ἔθεσαν ἐν μέσῳ. εἴτα τοῖς τοῦ λιβάνου κλάδοις πῦρ ἀνάψαντες τῇ Σκυθικῇ φωνῇ βάρβαρα> ἄττα ῥήματα ὑπεψιθύριζον, ἐπιπαταγοῦντες δὲ κώδωνί τινα καὶ τυμπάνῳ ὑπερθεν τοῦ φόρτου περιέφερον τὸ φυλλῶδες τοῦ λιβάνου τῇ φλογὶ λακίζόμενον, καὶ ἅμα γινόμενοι μανιώδεις καὶ ἐμβριμούμενοι τὰ πονηρὰ ἀπελαύνειν ἐδόκουν· οὕτω γὰρ ἀποτρόπαιοί τινες εἶναι καὶ ἀλεξίκακοι ἐδόκουν. ἀποδιοπομπησάμενοι δὴ οὖν, ὡς ὦντο, τὰ δυσχερῆ Ζήμαρχόν τε αὐτόν δι' αὐτῆς παρήγαγον τῆς φλογός, ὧδέ τε ἔδοξαν καὶ σφᾶς ἀφαγνίζειν. τούτων δὲ ταύτῃ γεγεννημένων ἔπειτα ἐπορεύοντο ζὺν τοῖς ἐς τὸ τοιόνδε τεταγμένοις, ἵνα ὁ Χαγάνος αὐτὸς ἦν, ἐν ὅρῳ τινὶ λεγομένῳ Ἐκτάγ, ὡς ἂν εἴποι χρυσοῦν ὅρος Ἑλλήν ἀνὴρ. καὶ τοίνυν αὐτοῦ ἀφικόμενοι, ὅπῃ τηνικαῦτα τῷ Σιζαβούλῳ ἦσαν αἱ διατριβαί, κατὰ δὴ κοιλάδα τινὰ τοῦ προσαγορευομένου Χρυσοῦ ὅρους, ἐπεὶ οὖν οἱ περὶ Ζήμαρχον ἐκεῖσε ἐφοίτησαν, μετάκλητοι γενόμενοι παραχρῆμα τοῦ Σιζαβούλου ἦλθον ἐς ὅψιν. ἦν δὲ ἄρα ἔνδον σκηνῆς, καθῆστο δὲ ἐπὶ διτρόχου καθέδρας χρυσοῦς, ἐλκομένης, ὀπηνίκα ἔδει. ὑπὸ ἵππου ἑνός, προσειπόντες δὲ τὸν βάρβαρον, ὡς ἔθος αὐτοῖς, τὰ δῶρα προΐσχοντο· καὶ τοίνυν οἷς γε τοῦτο ἐν φροντίσι ἦν ὑπεδέξαντο. ἀτὰρ ὁ Ζήμαρχος· σοὶ δῆτα, ἔφη, ὧ τοσοῦτων ἐθνῶν ἡγεμῶν, ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς ὁ μέγας ἀγγελιαφόρῳ χρυσάμενος ἐμοὶ ἐσήμηνεν εἶναι ἐς αἰὲν τὴν τύχην αἰσίαν τε καὶ ἀγαθὴν, ἐν ἡδονῇ ποιούμενῳ σοὶ τὰ Ῥωμαίων καὶ πρὸς γε φιλοφρονουμένῳ ἡμᾶς. ἔστω δέ σοι κρατεῖν αἰὲν τῶν δυσμενῶν καὶ λαφυραγωγεῖν τὸ πολέμιον. ἀπέστω δὲ βασκανία τις ὡς πορρωτάτῳ ἡμῶν οἷα τε οὕσα διαρρηγνύναι τοὺς τῆς φιλίας θεσμούς. ἐπιτήδεια ἔμοιγε τῶν Τούρκων τὰ φύλα καὶ ὅσα κατήκοα Τούρκων· ἔξετε δὲ τὴν καθ' ἡμᾶς καὶ ὑμεῖς οὐκ ἄλλως. τοιαῦτα ἄττα ἔλεξεν ὁ Ζήμαρχος· ὁ δὲ δὴ Σιζάβουλος καὶ αὐτὸς προσήρσεσιν ἐχρήσατο ὁμοίαις. εἴτα τὸ λοιπὸν ἐτράπησαν ἐς θοίνην, καὶ πανημερίᾳ εὐωχούμενοι διετέλουν ἐν αὐτῇ δήπου τῇ σκηνῇ. κατεσκευάστο δὲ αὐτῷ ἐξ ὑφασμάτων σηρικῶν τε καὶ διαπεποικιλμένων τοῖς χρώμασιν εὐτέχνως. οἶνῳ μὲν οὖν ἐχρήσαντο, οὐχ ὁμοίῳ δὲ τῷ παρ' ἡμῖν ἐκθλιβομένῳ ἐκ τῆς ἀμπέλου· οὐ γὰρ δὴ ἀμπελοφόρος αὐτοῖς ἡ γῆ οὐδὲ μὴν ἐγχωριάζει παρ' αὐτοῖς τὸ τοιόνδε γένος· ἑτέρου δὲ τινος βαρβαρικοῦ ἐνεφορήθησαν γλεύκους. καὶ ἀνεχώρησαν ὅποι αὐτοῖς ἡ κατάλυσις ἦν. εἴτα ἐς τὸ αὖριον ἐν ἑτέρῳ τινὶ καλύβῃ ξυνῆλθον, ἡμφιεσμένη δὲ καὶ καταπεποικιλμένη οὐκ ἄλλως ἐξ ἱματίων σηρικῶν, ἔνθα καὶ ἀγάλματα διάφορα τῇ μορφῇ εἰστέκει. ὁ δὲ Σιζάβουλος ἐνίζανεν ἐπὶ κλίνης τινὸς ὅλης ἐκ χρυσοῦ. κατὰ δὲ δὴ τὸ μέσον τοῦ ἐνδιαιτήματος κάλπεις τε χρυσαῖ καὶ περιρραντήρια, ἔτι τε πίθοι χρυσοῖ. ^[45]

θοινησάμενοι δ' οὖν καὶ αὐθις καὶ τὰ ὅσα ἐχρῆν ἐν πότῳ εἰπόντες τε καὶ ἀκηκοότες ἀνεχώρησαν. τῇ ἐξῆς ἐν ἑτέρᾳ ἐγένοντο διαίτη. ἔνθα ξύλινοι κίονες ἦσαν τινες ἐνδεδυμένοι χρυσῷ, χρυσήλατός τε κλίνη ὁμοίως, ἥντινά γε δήπου καὶ ταῶνες χρυσοὶ τέτταρες ἤωρουν. κατὰ δὲ δὴ τὸ ἐμπρόσθιον τῆς διαίτης ἐπὶ πολὺ παρετέταντο ἅμαξαι, ἐν αἷς πολὺ τι χρῆμα ἀργύρου ἐπῆν, δίσκοι τε καὶ κανᾶ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τετραπόδων ἰνδάλματα πλεῖστα, καὶ αὐτὰ γε δήπουθεν ἀργυροποίητα οὐδέν τι ἀποδέοντα τῶν παρ' ἡμῖν. οὕτω μὲν οὖν τῷ τῶν Τούρκων ἡγεμόνι ἔνεστι χλιδῆς. τῶν δὲ περὶ Ζήμαρχον ἔτι ἐκεῖσε ἐνδιατριβόντων, ἔδοξε τῷ Σιζαβούλῳ ὥστε αὐτὸν μὲν Ζήμαρχον ἅμα εἴκοσι θεραπευταῖς τε καὶ ὁπαδοῖς ἔπεσθαί οἱ ἐκστρατευομένῳ κατὰ Περσῶν, τοὺς δὲ ἄλλους Ῥωμαίους ἐπαναστρέφοντας κατὰ δὴ τὴν χώραν τῶν Χολιατῶν ἀναμένειν τὴν Ζημάρχου ἐπάνοδον. καὶ δὴ ὅς τῳ προύβη, δώροις τε φιλοφρονησάμενος αὐτοὺς ἀφῆκε, τὸν δὲ Ζήμαρχον καὶ θεραπαίνῃ ἐτίμησε δοριαλώτῳ· ἡ δὲ ἦν ἐκ τῶν λεγομένων Χερχίρ· καὶ ὁ Ζήμαρχος σὺν τῷ Σιζαβούλῳ ἐπορεύετο μαχησομένῳ Πέρσαις. ἐν ταύτῃ δήπου τῇ πορείᾳ γενόμενοι, ἐν χώρῳ τινὶ καταλυσάντων αὐτῶν ἐπικαλουμένῳ Τάλας ὑπαντιάζει τῷ Σιζαβούλῳ Περσῶν πρεσβευτῆς. καὶ τοίνυν ξυνεκάλεσε παρ' αὐτῷ ἐστιασομένους τοὺς τε Ῥωμαίων καὶ Περσῶν πρέσβεις. καὶ δὴ παραγενομένων αὐτῶν, τοὺς Ῥωμαίους ὁ Σιζάβουλος ἐν τιμῇ πλείονι ἐποίησατο, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐπικυδεστέραν ἀνακλῖναι στιβάδα. πρὸς γε καὶ πλεῖστα ἐπιμεμφόμενος ἦν τοὺς Πέρσας, ἅτε δὴ πρὸς αὐτῶν ἄδικα πεπονθώς, καὶ ὡς τούτου ἔνεκα ἔρχεται πολεμήσων. ὁ δὲ Περσῶν πρεσβευτῆς, τοῦ Σιζαβούλου συντονώτερον ἐπεγκαλοῦντος, περιφρονήσας τὸν νόμον τῆς σιωπῆς τὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτοῖς ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν, ἐπιτροχάδην ἤρξατο διαλέγεσθαι τοῦ Σιζαβούλου γενναίως τὰ ἐπικλήματα ἀπωθούμενος, ὡς καὶ θαυμάσαι τοὺς παρόντας τὸ ὑπερβάλλον τῆς αὐτοῦ ὀργῆς, ὡς παρ' οὐδὲν θέμενος τὸν νόμον πολλοῖς τε καὶ ἀκολάστοις ἐχρήσατο. ἐν τούτοις ἀπαλλαγέντων, ὁ μὲν Σιζάβουλος παρεσκευάζετο τὴν ἐπὶ Πέρσας. τῷ τοι ἄρα τοὺς ἀμφὶ Ζήμαρχον μετακαλεσάμενος καὶ ὡς ἐνῆν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίαν ἐμπεδώσας, ἀφῆκεν αὐθις ἀπονοστήσοντας, ἕτερον πρεσβευτὴν αὐτοῖς συναποστείλας τῷ τὸν πρότερον λεγόμενον Μανιάχ τεθνάναι. ἦν δὲ ἐπὶ κλησὶς τῷ μετ' ἐκεῖνον πρεσβευτῇ Ταγμὰ αὐτῷ. ἀξίωμα δὲ Ταρχάν. οὗτος δὴ οὖν ἐστάλη ὑπὸ Σιζαβούλου ὡς Ῥωμαίους πρεσβευσόμενος. καὶ μὲν οὖν σὺν αὐτῷ ὁ τοῦ ἥδη ἀποικομένου παῖς, φημὶ δὴ τοῦ Μανιάχ, κομιδῇ μειράκιον, ὅμως δὲ τὸ πατρῶον διαδεξάμενος γέρας, ἔτι μὴν καὶ τὴν μετὰ τὸν Ταγμὰ Ταρχάν κληρωσάμενος ἀξίαν· οἶμαι δὲ τῷ ἐπιτηδειότατόν τε καὶ εὐνούστατον γενέσθαι τῷ Σιζαβούλῳ τὸν Μανιάχ τοῦ πατρῶου τὸν παῖδα τυχεῖν ἀξιώματος. ἐπεὶ οὖν ὁ Σιζάβουλος διαφῆκε τοὺς περὶ Ζήμαρχον, ἐπικαταλαμβάνουσι τοὺς πρότερον ἀφεθέντας Ῥωμαίους, οὗ ἦν ξυντεθειμένον αὐτοῖς. καὶ τοίνυν ἐν τῷ αὐτῷ γενόμενοι τῆς ἐς τὰ οἰκεῖα ὁδοιπορίας ἀπῆρξαντο. καὶ δὴ καταλελοιπότες τὴν πρωτεύουσαν πόλιν τῶν Χολιατῶν διὰ φρουρίων ἐπορεύοντο. Ὅτι ὁ Βαϊάνος ὁ τῶν Ἀβάρων ἡγεμὼν ἐν βουλῇ ἐποίησατο πρεσβεύσασθαι καὶ περὶ σπονδῶν λόγους προσαγαγεῖν. ^[95]

- ⁹ τὸν δὲ Βιταλιανὸν ἐζήτει χρυσίον οἱ παρασχεῖν, ὡς ἂν μὴ λεηλασίᾳ χρήσοιτο κατὰ δὴ τὸν τῆς ἐκεχειρίας καιρόν. ὁ δὲ ἰδιοβουλήσας καὶ εἰληφώς ἐκ τοῦ τῆς Ἰλλυρίδος ὑπάρχου νομίσματα οὐ μείον ἢ ὀκτακόσια παρέσχετο τῷ Βαϊανῶ ταύτῃ τοι καὶ ἔστειλε τὸν Ταργίτιον ὁ τῶν Ἀβάρων ἡγούμενος, ξὺν τῷ καὶ Βιταλιανὸν τὸν ἐρμηνέα, τῷ βασιλεῖ λέξοντας ὥστε τὸ Σίρμιόν οἱ ἐνδοθῆναι καὶ τὰ συνήθη χρήματα, ἅτινα οἱ Κοτράγηροι καὶ Οὐτίγουροι πρὸς Ἰουστινιανοῦ ἐκομίζοντο βασιλέως, οἷα δὴ αὐτοῦ ἅμφω τῷ φύλῳ τούτῳ καθελόντος πρὸς τοῖς καὶ Οὐσδίβαδον τὸν Γήπαιδα. ἔφασκε γὰρ τοὺς Γήπαιδας ἅπαντας αὐτῷ ἀνήκειν, ἅτε δὴ καὶ αὐτοὺς πρὸς αὐτοῦ καταπολεμηθέντας. ἀφικομένων δὴ οὖν τῶν πρέσβων κατὰ δὴ τὴν βασιλίδαν πόλιν παρελθόντων τε ὡς τὸν αὐτοκράτορα, ἔφη ὁ Ταργίτης ὦ βασιλεῦ, πάρειμι σταλεῖς ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδός· πατὴρ γὰρ αὐτὸς ἀληθῶς Βαϊανοῦ τοῦ καθ' ἡμᾶς δεσπότης. πέποιθα δὴ οὖν ὡς

ἐπιδείξασθαι προθυμηθείης τὴν περὶ τὸν παῖδα στοργὴν τῷ διδόναι τὰ τοῦ παιδός. οὕτω τοίνυν ἔχόντων ἡμῶν, τάχα δὲ σοῦ καὶ ἡμῶν, ἄρα οὐχὶ παραχωρήσεις αὐτῷ τῶν γερῶν; οὐ γὰρ ἐς ἀλλότριον οὔτε μὴν πολέμιόν τινα τὰ διδόμενα μεταθήσεις σχεδόν, οὐδὲ μεταβήσεται τῶν παρεχομένων ἡ κυριότης, ἢ πάλιν εἰς σὲ ἀναδραμεῖται διὰ τοῦ παιδός, εἴ γε παράσχοις αὐτῷ τὰ ἐφ' οἷς ἤκω, τὴν τε πόλιν τὸ Σίρμιον καὶ τὰ χρήματα κατ' ἔτος, ὅσα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοῖς Κοτραγήροις καὶ Οὐτιγούροις ἐδίδου. οἷα Βαϊανοῦ τήμερον δεσπόζοντος τούτων γε δήπου τῶν ἔθνων· ἔτι καὶ Οὐσδίβαδον τὸν Γήπαιδα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν· οὐδὲ γὰρ περὶ τούτων ἀντερεῖ τις ὡς οὐχὶ πεφύκασιν ἀνδράποδα Βαϊανοῦ. ταῦτα ὁ Ταργίτης ἔλεξεν. ἀτὰρ ὁ βασιλεὺς οὐ πρεσβευσόμενος ἤκει, ὡς ἔοικεν, ὧς Ταργίτα, μᾶλλον μὲν οὖν πρὸς ἀγνοοῦντας ἡμᾶς τεκμηριώσασθαι βουλόμενος τῶν Ἀβάρων τοὺς τρόπους. εἰ γάρ, ὡς φατε, δοίημεν ὑμῖν τὰ ὅσα τοῖς πρώην Οὐννοις, οἴκτῳ μᾶλλον καὶ οὐ φόβῳ, τῷ μὴ ἐθέλῃν αἶμα ἐκχεῖν, Ἰουστινιανὸς ἐδίδου, γελοῖόν γε ἂν εἴη, καὶ οἷς τὸ φιλάνθρωπον ἀπονέμειν δεῖ καὶ οἷς ἀντιτάττεσθαι, φανῶμεν οἱ αὐτοί, ὁπότε οἱ δεῖλαιοι Κοτραγήροί τε καὶ Οὐτίγουροι, οὓς διαβεβαιοῦσθε πρὸς ἡμῶν κομίζεσθαι χρήματα, τοῦτο μὲν φυγόντες ἡμᾶς. τοῦτο δὲ πεπτωκότες ὑφ' ἡμῶν τυγχάνουσιν ἄρδην ἠφανισμένοι. τί οὖν παράσχοιμεν ὑμῖν τὰ τῶν ἡσσωμένων; ἀλλ' οὐ τῇ φύσει ξυνάδει τῶν πραγμάτων καὶ κρατεῖν ἅμα καὶ ὑπὲρ τῶν κεκρατημένων ἐτέροις χρήματα καταθεῖναι. οὐ γὰρ ἀποχρῶν, εἰ φανείημεν ἅπαξ τοῦ τὰ δέοντα φρονεῖν ἐστερημένοι. ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς συνήθειαν ἔλκειν τὴν ἀφροσύνην οἴεσθε δεῖν. τί οὖν ποιοῦμεν τὸν Οὐσδίβαδον; ὑμῖν ἀποδοίημεν; οὐχ οὕτω πεφύκαμεν ἡλίθιοι ὥστε τὰ ἡμέτερα καταπροέσθαι καὶ ταῦτα βαρβάροις καὶ λυμαينوμένοις τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ. ὁ γὰρ πρὸ ἡμῶν τὸ βασίλειον ἀναδεδεγμένος κράτος Γήπαιδας ἐπήλυδας ὄντας εἰσεποιήσατο καὶ χώραν αὐτοῖς ἀπένειμε τὴν περὶ τὸ Σίρμιον, εἴτα καὶ πολέμου κινήθέντος αὐτοῖς ὡς Λογγιβάρδους, ὥσπερ εἰκός. ξυνεπελαβόμεθα τοῦ κινδύνου τοῖς οἰκείοις, καὶ ἂν ἐκράτουν οἱ Γήπαιδες τῇ Ῥωμαίων χειρί, εἴ γε μὴ ἀνδραποδώδεις ὠφθησαν καὶ τῷ τῆς γνώμης δολερῷ τοὺς εὐεργέτας ἐλύπησαν. ^[45]

9 (50) ἀνθ' ὧν ἐπιβουλεύσαντας ἡμῖν ἀσύγνωστα οὐ Ῥωμαίοις ἔδοξε μετελθεῖν τοὺς ἀγνομονήσαντας, οἷς ἔνεστι μὴ ἀντιτιθέναι τὰς τιμωρίας ἰσορρόπους τοῖς πλημμελήμασι, μᾶλλον μὲν οὖν περιιδεῖν, ὡς ἂν ὑφ' ἐτέρων ἐς τὸ παντελὲς διαφθαρῇσιν. εἰ τοίνυν ἄλλως οὐκ ἔχει ταῦτα, ἐπεὶπερ ἡμεῖς ἐπεγκαλεῖν ἄξιοι καθεστήκαμεν, ὅτι τοὺς ἡμῖν ἀνήκοντας ἔχετε Γήπαιδας, ἀντέστραπται καθ' ἡμῶν τὰ τῶν ἐγκλημάτων. ὑμεῖς μὲν γὰρ τὸν Οὐσδίβαδον, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς Γήπαιδας ὑμᾶς τοὺς λοιποὺς εἰσπράζοιμεν. Ῥωμαῖοι γὰρ ἄνωθέν τε καὶ ἐξ ἀρχῆς σωφρονίζειν ἐτάχθημεν τὸ ἀνόητον, οὐ μὴν ἀνόητοί τινες εἶναι νομίζεσθαι. ἀλλὰ τὸ Σίρμιον ἐγχειρίσωμεν βαρβάροις; οὐκ ἀρκέσει γὰρ ὑμῖν τὸ περιεῖναι μέχρις ὅπλα κινεῖν οὐ βούλοιντο Ῥωμαῖοι. ἀλλ' ἐρεῖς, ὧς Ταργίτα, ὅτι διαβήσεται Ἰστρον ὁ Χαγάνος, ἔτι γε μὴν καὶ τὸν Ἐβρον, καὶ ὅτι τὰς ἐπὶ Θράκης αὐτοβοεὶ παραστήσεται πόλεις. ἀλλὰ προφθάσουσιν αἱ Ῥωμαῖκαὶ δυνάμεις καὶ τῆς ἐλπίδος αὐτὸν ἀφαιρήσονται, καὶ μᾶλλον αὐτοὶ σκευαγωγήσουσι τὰ Ἀβάρων. καὶ οὐ παυσόμεθα καταβάλλοντές τε καὶ χειρούμενοι, ἕως ἂν ἐφυβρίσῃ τὸ βάρβαρον. λυσιτελήσει δὲ Ῥωμαίοις ἀντὶ τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος. Ἀβάρων γὰρ τῶν νομᾶδων τε καὶ ἐπηλύδων καθεστάναι φίλους τῆς ὡς αὐτοὺς δυσμενεῖας βαρύτερον, ἄλλως τε καὶ φιλίας ὑπούλου καθεστώσης. κρεῖσσον ἐν τοῖς σώμασιν καὶ οὐχὶ ταῖς ψυχαῖς φέρειν τὰ τραύματα. πρὸς ταῦτα, ὧς Ταργίτα, καὶ τόξα καὶ ἵπποι καὶ μυρία δυνάμεις ὀπλιτῶν ἔστωσαν ἐν παρασκευῇ· οὐ γὰρ ἡσυχία τοῦ συνοίσοντος αἰρετώτερον. τοσαῦτα εἰπὼν ὁ αὐτοκράτωρ μεγαληγορία τε χρυσάμενος πολλῇ τῶν Ἀβάρων ἀφῆκε τοὺς πρέσβεις, πρότερον βῶν τῷ στρατηγῷ ἐν γράμμασι πλεῖστα ἐπιμεψάμενος ὅτι γε ὅλως αὐτῷ τοιάδε προῖσχομένους ἔστειλεν ἐς Βυζάντιον, πρὸς γε καὶ σημήνας ἔργου ἔχεσθαι καὶ πάντα τὰ πολεμιστήρια ὄργανα ἐπισκευάζειν, σαφῶς ἐπιστάμενος ὡς συγκροτηθήσεται ὁ πρὸς Ἀβάρους πόλεμος καὶ μάλα

αὐτίκα. καὶ δὴ ὁ Βῶνος, ἐπεὶ τὸ βασιλείον ἀνελέξατο γράμμα, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. Λόγος ζ'. ^[80]

10 Ὅτι ἡ βασιλὶς Σοφία Ἰουστίνου <Ζαχαρίαν> πρέσβιν στέλλει ὡς τὸν Περσῶν βασιλέα Χοσρόην ἐν τοῖς βασιλείοις ἰατροῖς καταταττόμενον. καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἀφικόμενος τεσσαρακονταπέντε χιλιάδας χρυσοῦ νομισμάτων παρασχὼν τίθεται τὰς ξυνθήκας ἀνὰ τὴν ἕω ἐνιαυσιαίας, ὡς ἂν ἔσοιτο ἐκεχειρία. ἐν τοσοῦτῳ γὰρ ἔφασκε σταλήσεσθαι πρὸς τῆς βασιλίδος μέγιστον πρεσβευτὴν τὸν τελεώτερά πως περὶ ἀπάντων διαλεχθησόμενον ἔτι μὴν καὶ τὸν πόλεμον διαλύσοντα, τυχὸν ἐν μέσῳ καὶ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως μεταβαλόντος ἐς τὸ ἔρρωμένον. οὕτω μὲν τὰς ἐπ' ἐνιαυτὸν ποιησάμενος σπονδὰς περὶ τῆς κατὰ τὴν ἕω Ῥωμαίων ἐπικρατείας, οὐ μὴν καὶ περὶ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ, καταθέμενος δῆπουθεν αὐτοῦ καὶ μόνου ἔνεκα με' χιλιάδας χρυσῶν νομισμάτων ἐπανῆκεν. ἐμπεδωθέντων δὲ ἄρα τῶν τοιούτων, Εὐσέβιος ὁ στρατηγὸς ἐς Βυζάντιον μεταστέλλεται. Ὅτι δὴ στέλλεται κατὰ τὴν Περσῶν χώραν πρεσβευτὴς Τραιανὸς ἐν τοῖς βασιλείοις πατράσι τελῶν καὶ τὴν λεγομένην τοῦ κοιαίστορος διέπων ἀρχήν, ἦν οἶμαι ἐκ τοῦ ἀναζητεῖν ὧδε λελέχθαι Ῥωμαίοις. ^[10]

11 ξυναπεστάλη δὲ καὶ Ζαχαρίας, οὗ ἔναγχος ἐμνήσθην, ἐφ' ᾧ, εἰ μὲν οἰοί τ' ἔσονται, ἅμα ἐμπεδῶσι κατὰ τὴν τε ἐῶν καὶ Ἀρμενίαν ἐντὸς τριῶν ἐνιαυτῶν ἐκεχειρίαν. ἐν τοσοῦτῳ ξυνέλθοιεν ἐξ ἑκατέρας πολιτείας ἐν τοῖς ὁρίοις οἱ διαλύσουσι τὰ ἀμφίβολα, βουλευσαιντό τε καὶ τρόπῳ τῷ καταθήσουσι τὰ ὅπλα ἐς τέλος εἰ δέ γε μὴ οὕτω προχωροίη. τοῖς γοῦν πρὸς ἥλιον <ἀνίσχοντα> οἰκοῦσι τὴν τοιάνδε ἐκεχειρίαν παντὶ τρόπῳ ποιήσασθαι. παραγενόμενοι τοῖνυν οἱ πρέσβεις πρὸς βασιλέα Περσῶν ἐς ἐκκλησίαν τε καταστάντες ἐλεξάτην τοιάδε. [ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΔΗΜΗΓΟΡΙΩΝ]. Πολλῶν δὲ κεινημένων λόγων, καὶ τῶν μὲν Περσῶν μακροτέραν ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην ἱεμένων ἄχρι τε ε' ἐνιαυτῶν βεβαιοῦν τὴν ἐκεχειρίαν, τῶν δὲ Ῥωμαίων τριετηρίδας εἶναι βουλομένων τὰς σπονδὰς, τέλος οὗτ' ἴσχυσαν οἱ πρέσβεις καθὰ ἐπετέτραπτο σφᾶς ποιήσασθαι τὰς συνθήκας, ἐπὶ <δὲ> ε' ἐνιαυτοὺς εἶναι ἔρρωμένας συνήρουν ἀμφοτέρᾳ πολιτεία, κατὰ δὴ τὴν ἕω μόνον, τριάκοντά τε χιλιάδας νομισμάτων χρυσῶν κατατιθέναι Ῥωμαίους ἔτει ἐκάστῳ. ξυνήρουν δὲ τὰ τοιάδε, εἰ βασιλεὺς ὁ Ῥωμαίων ἐπιψηφίσοιτο. Ὅτι ἐπειδὴ Τιβερίῳ ἤδη τὰ τῆς πολιτείας περιεκέχυτο πράγματα, Τραιανὸς τε καὶ Ζαχαρίας τῷ πρέσβει ὡς αὐτὸν ἐγεγράφεσαν μὴ βούλεσθαι Πέρσας ἄχρι τριῶν ἐτῶν ποιήσασθαι τὰς ξυνθήκας, πενταετηρίδας δὲ εἶναι μᾶλλον. ^[20]

12 καὶ ὃς οὐκ ἐπινεύσας (οὐ γὰρ αὐτὸν ἤρourke μακροτέραν ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν) ἐσήμαινεν ὡς αὐτοὺς μάλιστα μὲν ἄχρι δύο ἐνιαυτῶν τὰς τοιάσδε βεβαιῶσαι σπονδὰς· εἰ δέ γε ἀδύνατα ἔχοιεν, περαιτέρῳ μὴ ἀνέξεσθαι ἢ τριετίας. σταλείσης δὴ οὖν ὡς τοῖς πρέσβεσι τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς, καὶ δὴ ἀναλεξαμένων ὅ τι ἐδήλου τὸ γράμμα, Μεβώδου ἐπὶ τούτῳ ἀφικομένου ἐν τοῖς ἀμφὶ τὸ Λάρας ὁρίοις αἰσθομένου τε ὡς ταῖς ἤδη ὑπὸ Τραιανοῦ καὶ Ζαχαρίου δοκιμασθείσαις σπονδαῖς οὐ στέργουσι Ῥωμαῖοι, ἐπαφίησι τὸν Τανχοσδρῶ κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας. καὶ ὃς ἀθρόον ἐπιδραμὼν ἐνέπρησε τὰ ὅσα πλησιόχωρα τοῦ Λάρας, ἕως ἐπείσθη Μεβώδης δέξασθαι τὰς τριάκοντα χιλιάδας τῶν χρυσῶν νομισμάτων ἂν ἔτος τῆς τριετηρίδος ἔνεκα εἰρήνης, ἐφ' ᾧ ἐν τοσοῦτῳ τοὺς ἄρχοντας ἑκατέρας πολιτείας εἰς ἓν ξυνιόντας βουλευσασθαι ὅπως δεῖ τὰ ὅπλα καταθέσθαι τελέως. προνοίᾳ δὲ δὴ τινὶ στοχαζόμενος τοῦ συνοίσοντος τὰ τοιάδε ἐπετέλει ὁ Καῖσαρ· ἠπίστατο γὰρ ὡς ἄχρι ἐνιαυτῶν τριῶν ἀποχρῶσα αὐτῷ ἔσται ἡ παρασκευὴ Πέρσαις τε ἀξιόμαχος ἀναφανήσεται. ξυνησθάνοντο δὲ καὶ Πέρσαι τῆς τοιαύτης προμηθείας τοῦ Καίσαρος, ὡς οὐδενὸς ἑτέρου ἔνεκα γίνεται αὐτῷ ἀναβολὴ ἢ προορωμένῳ τοῦ μέλλοντος, ὅπως ἐς τὸ δέον αὐτῷ προπαρασκευασθήσονται αἱ δυνάμεις. κατεφρόνουν δὲ ὅμως τῶν Ῥωμαίων, ἅτε ἀναμαχήσασθαι οὐ δυναμένων, εἰ καὶ πλείων αὐτοῖς ἐνδοθεὶς χρόνος. ἐπεὶ οὖν ἀνακωχὴ ἐγεγόνει ἀνὰ τὴν ἕω, μετενήνεκτο δὲ ἅπας ἐπὶ τὴν

Ἀρμενίαν ὁ θόρυβος, ἄλλου ἄλλα αὐτῆς διακληρωσαμένων, ἦρος ἀρχομένου συνέστη πόλεμος. Ὅτι ὁ Τιβέριος ὁ Καῖσαρ στέλλει Θεόδωρον τὸν Βάκχου πρεσβευσόμενον ὡς βασιλέα Περσῶν, τῷ δοκεῖν μὲν ὁμολογήσοντα χάριτας ἀνθ' ὧν τὸν μέγιστον Ῥωμαίων πρεσβευτὴν ἐς τὰ μάλιστα ἐτίμησε Τραιανόν, ἡνίκα ἔναγχός γε δήπου τὴν δι' αὐτοῦ ἐδέξατο πρεσβείαν, ἔκπαλαι τὸ τοιόνδε νομισθὲν ὡς ἀμφοτέρας πολιτείας, ὥστε μετὰ τοὺς μεγάλους πρέσβεις στέλλεσθαι ἐτέρους ἥσσονας τῆς τῶν μεγίστων πρέσβων ἀποδοχῆς τε ἕκατι καὶ φιλοφροσύνης. ^[5]

13 ἅμα δὲ ἐντείλατό οἱ διαλεχθῆναι ὡς ἐτοιμότατα ἔχοι κατὰ τὸ ἤδη ἐμπεδωθὲν ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἕω στείλει τοὺς Ῥωμαίων ἄρχοντας γνωματεύοντας ζὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκπεμφθησομένοις ἡγεμόσι Περσῶν ἀμφὶ τῆς εἰρήνης καὶ τὰ ἀμφίβολα διευκρινήσοντας. Θεόδωρον μὲν αὐτοῦ ἀφικόμενον βασιλεὺς ὁ Περσῶν καταλέλοιπεν ἐν τῷ Δάρας τῇ πόλει τοὺς τε τὸν ἄνδρα ἄξοντας, ἐγκελευσάμενος, ἔνθα ἂν μάθοιεν τὸν βασιλέα εἶναι, ἐπικαταλαβεῖν, ὡς ἂν μὴ τὰ εἰθισμένα ἐπὶ πρεσβευτῇ πράσσω ἀναβολῇ χρήσοιτό τι. ἅμα γὰρ ἡβούλετο καὶ πολέμοις ὁμιλεῖν καὶ δέχεσθαι τὴν πρεσβείαν· ταύτῃ γὰρ ἐκφοβήσιν ᾤετο ἐς τὰ μάλιστα Ῥωμαίους, τῷ τοι ἄρα τὴν ὁδοιπορίαν διανύσας διὰ τοῦ λεγομένου Ἀρρεστῶν κλίματος καὶ τοῦ Μαρεπτικῶν ἀφίκετο ἐν Περσαρμενίᾳ, οὐκ οἰομένων τῶν Ῥωμαίων οὕτω γε δήπου θάττον ἦξιν αὐτόν. εἰωθότων γὰρ τῶν Περσῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀμφὶ τὸ πέρας τοῦ τὴν ἐπωνυμίαν Αὐγούστου κληρωσαμένου μηνὸς ἀναφαίνεσθαι κατὰ δὴ τῆς Περσῶν Ἀρμενίας καὶ τῆνικαῦτα τὸν πόλεμον συγκροτεῖν, προτερήσας αὐτὸς εἰσήρρησεν αὐτόθι. ξυνηνέχθη τοιγαροῦν ἅπαξ προκατειλημμένους καὶ ἐφυστερίσαντας τοὺς Ῥωμαίους δι' ὅλου τοῦ ἔτους οὐδὲν ὅτιοῦν σφᾶς διαπράξασθαι ἐν καιρῷ. οὔτε γὰρ τὸ στράτευμα ξυνήθροιστο τὸ Ῥωμαϊκόν, ἀλλ' οἱ μὲν περὶ Κοῦρσον καὶ Θεόδωρον τοὺς στρατιώτας, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἀπήγγελλον ὡς νεμεσᾶτε καὶ ἀγανακτεῖ ὁ Καῖσαρ, ὅτι δὴ ἐσβαλόντες ἐν Ἀλβανίᾳ μὴ ἀνέστησαν ἅπαντας Σαβείρους τε καὶ Ἀλβανούς, ἀλλ' ὅτι ὁμήροις πεποιθότες ἐξεχώρησαν, κατεγνώκότες τε ἐξ αὐτῆς τῆς πείρας, τῷ ἀφηνιάσαι αὐτίκα ἀπὸ Ῥωμαίων τὸν Σαβεῖρα, ὡς οὐ κατὰ τὸ δέον ἐπεπράχσαν, παρώφθη τε ὑπὸ σφῶν τὸ συνοῖσον, ὥσπερ ἀμέλει ἐκ μεταμελείας αὐθις ἐλάσαντες ἐν Ἀλβανίᾳ πρεσβείας ἦγον τοὺς Σαβείρους τε καὶ Ἀλβανούς, πανοικίᾳ σφᾶς μετοικίζοντες ἐς τὰ τῇδε τοῦ Κύρου ποταμοῦ, ὡς λοιπὸν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ διαιτᾶσθαι χώρα. ἔτι οὖν Θεόδωρός τε καὶ Κοῦρς ἐν τούτοις ἐνησχολημένοι ἐτύγχανον. εἴτα ἐγκελευσαμένου τοῦ Καίσαρος Ἰουστινιανὸν τὸν τῆς ἕω στρατηγὸν μεταφοιτῆσαι καὶ ἐν Ἀρμενίᾳ γενέσθαι αὐτὸν ἡγησόμενον τοῦ πολέμου, οὐδὲν ἦττον καὶ Ἰουστινιανὸς οὕτω παρῆν τῷ σημῆναι τοῦτο αὐτῷ τὸν Καίσαρα ὅψε καὶ οὐκ ἐν καιρῷ τοῖς πράγμασι χρῆσασθαι, πρὸς γε καὶ τῆς συνήθους διανομῆς τοῦ χρυσοῦ τοῖς ἐξοῖς καταλόγοις γεγεννημένης οὐκ ἐπικαίρως, ἀλλὰ δῆτα ἐφυστερισάσης. ἐπ' ἀδείας οὖν οὕτω πως καὶ ἀκονιτὶ ἐλάσαντος ἐν Περσαρμενίᾳ Χοσρόου, μηδενὸς οἱ ἀντικαθισταμένου, οἱ μὲν δασμοφόροι τῆς ἡττονος Ἀρμενίας οὔτε ἐχρήσαντο φυγῇ ἐκλελοιπότες τοὺς ἀγροὺς οἷγε, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ ὅσα ἐπιτήδεια ξυνεκόμιζον τῷ στρατῷ. προβαίνοντι δὲ Χοσρόῃ ἀνὰ τὰ πρόσω οἱ ἐν τῷ κλίματι Μακραβανδὸν καὶ Ταραννῶν ἥκιστα ἔμμενον, ὡς μηδὲν ἀάμπαν μῆτε ἄνθρωπον μῆτε μὴν ὑποζύγιόν τι ὀφθῆναι. ^[45]

13 (50) ἄτε γὰρ πολεμίου βασιλέως ἐπελθόντος ἀπέδρασε πᾶν τὸ γεηπονοῦν, καὶ πάντῃ τὰ ἐκείνῃ ἐχῆρυνεν ἀνθρώπων· ἀλλὰ καὶ θηρᾶσαι βουλόμενον μηδὲν τι τῶν πάντων ζώων <ἦν> ἐντυχεῖν. ἐν τούτῳ καὶ Θεόδωρος ὁ Βάκχου ἐφοίτησεν ὡς αὐτόν, ἐδέξατό τε τὸν ἄνδρα καὶ ξυνόμιλος οἱ ἐγένετο ἡμερώτατά πως, τὸν μὲν Καίσαρα δι' εὐφημίας ἄγων φάσκων τε ἀσπάζεσθαι τὴν ὡς αὐτὸν εἰρήνην τε καὶ φιλοφροσύνην· (μηδὲ γὰρ γεγονέναι τῆς ἔχθρας τῶν σπονδῶν αἵτιον) Ἰουστίνον <δὲ> τὸν βασιλέα ἐς τοῦναντίον λέγων κακῶς. εἴτα ἐς τὰ πρόσω ἤλαυνε διὰ τῆς καλουμένης Βασσιανῆς, ἐπομένου οἱ καὶ Θεοδώρου· ἐσβάλλει τε ἐς τὴν Ῥωμαίων Ἀρμενίαν κατὰ Θεοδοσιούπολιν, λήγοντος ἤδη τοῦ ἔαρος· ὥστε κατὰ ταῦτόν

ξυνενεχθῆναι τοὺς τε ἀγγελιαφόρους ἀφικέσθαι ἐν Βυζαντίῳ τοὺς δηλώσοντας, ὡς
 ἀπροσδόκητα ἐπέστη τῇ Ῥωμαίων Ἀρμενία βασιλεὺς ὁ Περσῶν καὶ ὅσον οὕτω
 προσενεχθήσεται Θεοδοσιουπόλει, καὶ αὐτὸν ἐκέισε παρεῖναι. ἐπεὶ οὖν ἐγένετο αὐτοῦ,
 ἐστρατοπεδεύσατο ἐς τὸ Ἀραβησῶν ἐπικεκλημένον χωρίον ἀμφὶ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ
 ἄστεος, τὸ δὲ δὴ Ῥωμαίων στράτευμα αὐτό γε δήπου τὸ συναθροισθὲν ὡς πρὸς ἄρκτον περὶ τὸ
 κλίμα τὸ καλούμενον συναγόμενον, ἐς ὑπώρειάν τινα ὄρους. ἀτὰρ ὁ Χοσρόης αὐτοῦ που περὶ
 Θεοδοσιούπολιν ἐπ' ὄψει Θεοδώρου ἐξέταττε τὰς ἱππικὰς δυνάμεις ἐς λόχους τε καὶ φάλαγγας
 διακρίνων τε καὶ μετακοσμών, καὶ αὐτὸς τὸν ἵππον διελαύνων ἐνδεικνύμενος ἦν, οἷα δὴ οὐκ
 ἐκ προνοίας τινός, ὡς ἔτι ἔρρωται αὐτῷ καὶ σφριγᾷ τὸ σῶμα. διενοεῖτο δὲ πως Θεοδοσιούπολιν
 ἐκπολιορκῆσαι· ἔννοια γάρ οἱ ἐσεφοίτησε μὴ οἶόν τε ἔσεσθαι ἂν ἄλλως τὴν Περσῶν Ἀρμενίαν
 ἀνακτήσασθαι καὶ Ἰβηρίαν, εἰ μὴ πῶ ὀχυρωτάτην ἐσὶν Ῥωμαίων χειρώσοιτο πόλιν ἐκεῖσε τε
 καθεδούμενος ἀνασώσεται τὴν ἐς τοῦπίσω λοιπὸν ἐγκαταλελειμμένην Περσαρμενίαν τε καὶ
 Ἰβηρίαν. τοιγαροῦν ἀναμφιβόλως εἶχε Θεοδοσιούπολιν αἰρήσειν. ὥστε ὑποφαίνων τε καὶ
 αἰνιττόμενος ὡς ἀλώσεται γε αὐτῷ πάντως ἡ πόλις, ἤρετο Θεόδωρον ὅποια δὴ κατὰ τὸ μᾶλλον
 ἀνάλωτος εἶναι δοκεῖ πόλις, τὸ Δάρας ἢ δῆτα ἢ Θεοδοσιούπολις· ὡς, εἴ γε οὕτως ἀσφαλεστάτην
 (ἐδήλου δὲ τὸ Δάρας) ἐξεῖλε, πόσῳ μᾶλλον τὴν οὐχ οὕτως ἰσχυρὰν παραστήσοιτο
 Θεοδοσιούπολιν; Θεόδωρος μὲν οὖν ἀπεκρίνατο ἐμφρονέστατά πως, ἀνάλωτον εἶναι ἐκείνην
 φήσας τὴν πόλιν τὴν ἐς αἰὲ φρουρουμένην ὑπὸ θεοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ Περσῶν, πρὶν ἢ
 Θεόδωρον πρὸς αὐτοῦ ἀφεθῆναι, ὡς ἐγένετο ἀγχοῦ Θεοδοσιουπόλεως, κατενόησε τὴν πόλιν εὖ
 μάλα καὶ ὡς ἀληθῶς ἐς τὰ πολέμια παρασκευασμένην. καὶ τινων μεταξὺ γενομένων ἀφίησι
 βασιλεὺς ὁ Περσῶν Θεόδωρον ἐς Βυζάντιον ἐλευσόμενον, ἐν γράμμασι μὲν κατάδηλον ποιήσας
 τῷ Καίσαρι ὡς ἤδεται καὶ αὐτὸς τῇ εἰρήνῃ, καὶ ὡς, εἰ πρὶν ἐκστρατεῦσι ἀφίκετο Θεόδωρος,
 οὐδὲ ἐξετάξατο ἂν αὐτὸς οὐδέ γε ἐκίνησε τὰς δυνάμεις. νῦν δὲ ἀκλεῆς αὐτῷ εἶναι δοκεῖ
 ἐκστρατευσασμένῳ ἤδη διαλῦσαι τὸ στράτευμα· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους ἢ τοῦ κερδαλέου γε ἕκατι ἢ
 δόξης ὀρεγομένους ἅπαντα πράσσειν. ἐπηγγέλλετο δὲ ὡς ἀπονοστήσας ἐς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμψοι
 τοὺς ἐπιτηδεῖους αὐτῷ ἄρχοντας ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἑω διαλεχθησομένους τε καὶ διαθήσοντας
 τὰ περὶ τῆς εἰρήνης ἅμα τοῖς ἐκπεμφθησομένοις Ῥωμαίων ἡγεμόσιν. ^[95]

13 (100) ταῦτα μὲν οὖν ἐσήμανε τῷ Καίσαρι. ἐκλιπαροῦντος δὲ αὐτὸν Θεοδώρου ὥστε ἐπισχεῖν τὴν
 εἰσβολήν, ἔδοξεν ἐπινεύειν, εἴ γε ἄχρι λ' ἡμερῶν ἀγγελία φοιτήσοι ὡς αὐτὸν σταλεῖσα ἐκ τοῦ
 Καίσαρος τὰ δέοντα βουλευσασμένου. ἐπειδὴ δὲ Θεόδωρον ἀφῆκεν, ὡς ἔγνω μῆτε ἐξ ἐφόδου
 τὴν Θεοδοσιούπολιν οἶόν τε ὃν αὐτῷ ἐξελεῖν, μῆτε γε μὴν πολιορκία τε καὶ μηχανήμασι
 ἔσεσθαι οἱ ἐς τὸ λυσιτελὲς ἀποπειραθῆναι τοῦ τείχους (ξυνελεύσεσθαι γὰρ ἐν τοσοῦτῳ τὰς
 Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις) καὶ δὴ ἀφῆκε τὴν Θεοδοσιούπολιν. Πρεσβεία ἐκ τοῦ ὀγδόου λόγου
 Μενάνδρου. ^[105]

14 Ὅτι περὶ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Τιβερίου Καίσαρος ἡγεμονίας, μικρῷ πρότερον ἢ τάδε
 ξυνενεχθῆναι τὰ περὶ Χοσρόην, πρεσβεία ἐστάλη αὐθις ἀπὸ Ῥωμαίων ὡς Τούρκους,
 Οὐαλεντίνου ἐς τοῦτο χειροτονηθέντος· εἷς δὲ οὗτος τῶν βασιλείων ξιφηφόρων. καὶ οὖν ἐπεὶ
 αὐτῷ ἐπετέθη ἡ πρᾶξις, ἄρας ὥχeto σὺν τοῖς κατ' αὐτὸν ὀπαδοῖς, ἔτι γε μὴν καὶ Τούρκοις ρ'
 πρὸς τοῖς ἔξ. ἐνεδήμουν γὰρ τῆνικαῦτα Τούρκοι κατὰ τὸ Βυζάντιον ἤδη ἐκ πολλοῦ ὑπὸ τοῦ
 σφετέρου ἄλλοτε ἄλλοι ἐκπεμφθέντες ἔθνους. ἐνίους μὲν γὰρ αὐτῶν Ἀναγκάστης ἐνταῦθα
 ἐπεκόμισεν ἐς πρεσβείαν ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τινὲς δὲ ἅμα Εὐτυχίῳ τὴν ἄφιξιν ἐποίησαντο κατὰ
 τὴν βασιλίδαν πόλιν, ἄλλοι δὲ ἐτύγχανον κατὰ τὸ Βυζάντιον διατρίβοντες μετ' αὐτοῦ δῆτα
 Οὐαλεντίνου πρότερον ἀφιγμένοι (δὶς γὰρ Οὐαλεντίνος ἐπρεσβεύσατο ὡς Τούρκους), ἄλλοι δὲ
 σὺν Ἡρωδιανῷ, ὁμοίως δὲ καὶ ἅμα Παύλῳ τῷ Κίλικι, ὡς ἐξ ἀπάντων τούτων ξυναθροισθῆναι
 Σκύθας ἄνδρας ἐκ τοῦ φύλου τῶν ἐπιλεγομένων Τούρκων ἔξ πρὸς τοῖς ρ'· οὓς δὴ ἅπαντας

ἀναλαβὼν Οὐαλεντίνος ἀπῆρε τοῦ βασιλείου ἄστεος. χρησάμενος δὲ ταῖς ταχυπλόοις τῶν ὀλκάδων διὰ τε Σινώπης καὶ Χερσῶνος, ἥ ἐστιν ἀντικρὺ ἡ ἰόνα τοῦ ἡλίου ἀνατολῶν πέφυκεν ἰδρυμένη, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἀπατούρας, ἔτι τε καὶ διὰ Φούλων. κατὰ δὲ τῆς ψαμαθῶδες τῆς *** παρέθει τὰ ὄρη τῆς Ταυρικῆς τὰ νεύοντα ἐπὶ μεσημβρίαν. ἐκεῖνα δὲ οὖν τὰ ἐκ τῶν λιμναίων ὑδάτων περιθεόμενα πεδία οἳ γε ἄμφι Οὐαλεντίνον ἵππασάμενοι καὶ ἐτέρους δὲ πλείστους δονακῶδεις τε καὶ λοχμῶδεις ἔτι τε καὶ ὑδατῶδεις διεληλυθότες χώρους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς λεγομένης Ἀκκάγας (ὄνομα δὲ γυναικὸς ἀρχούσης τῶν ἀνὰ τὰ ἐκείνη Σκυθῶν χειροτονηθείσης τηνικαῦτα ἐς τοῦτο ὑπὸ Ἀναγαίου, ὃς ἐκράτει τοῦ φύλου τῶν Οὐτιγούρων) ὡς δὲ ζύμπαν εἰπεῖν, πολλαῖς ἀτραποῖς ὁμιλήσαντες καὶ δυσχωρίαις παρεγέγοντο ἔνθα τὰ πολεμικὰ σύμβολα τοῦ Τουρξάνθου ἐτύγχανεν ὄντα· οὗτος δὲ εἷς τῶν παρὰ Τούρκους ἡγεμόνων. ἐν ὅκτῳ γὰρ μοίραις διεδάσαντο τὰ ἐκείνη ἅπαντα, οἷς γε τοῦ φύλου τῶν Τούρκων ἔλαχε προεστάναι· Ἀρσίλας δὲ ὄνομα τῷ παλαιτέρῳ μονάρχῳ Τούρκων. Ὁ γοῦν Οὐαλεντίνος παρὰ τὸν Τουρξάνθον ἀφικόμενος, ὃς πρὸ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ὑπαντιάζων ἐτύγχανε τοῖς ἐκεῖσε παραγενομένοις, εἶτα συνησθῆναι φράσας τῷ Καίσαρι Ῥωμαίων (ἐς τοῦτο γὰρ ἀφῖκτο ἐκεῖσε προσφθεγζόμενος τοὺς προεστῶτας τοῦ φύλου τῶν Τούρκων, Τιβερίου ἤδη ἐς τὸ τῶν Καισάρων ἀναβεβηκότος κράτος), πρὸς τοῖς καὶ ὡς ἂν ἡ φιλοφροσύνη οὐχ ἦττον ἐν βεβαίῳ ἔσοιτο καὶ αἱ μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Τούρκων προελθοῦσαι σπονδαί, ἃς ἔθεντο Σιλζίβουλός τε καὶ Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς, Ζημάρχου πρώτου ἐκεῖσε φοιτήσαντος, ἡνίκα ἐσήμανεν ὁ Σιλζίβουλος ὡς ὁ Ῥωμαίων φίλος οὐχ ἦττον καὶ αὐτῷ ἐπιτήδειος καὶ ὁ δυσμενὴς ὁμοίως, καὶ ὅπως τὰ τοιαῦτα ἄτρωτά τε καὶ ἀπαράσπαστα μένοι. τῷ τοι ἄρα ἐπειδὴ τηνικαῦτα Ῥωμαῖοι Πέρσαις ἐπολέμουν, ἐπὶ τῇ προσήσει ἔφη Οὐαλεντίνος δέον εἶναι ἐν καιρῷ καὶ αὐτὸν ἐπιθέσθαι Πέρσαις. ταῦτα πρεσβεύοντος αὐτίκα ὁ Τουρξάνθος ἄρα οὖν οὐχὶ ὑμεῖς, ἔφη, οὔτοι ἐκεῖνοί ἐστε Ῥωμαῖοι, δέκα μὲν γλώτταις, μιᾷ δὲ χρώμενοι ἀπάτῃ· καὶ ἅμα λέγων ἐπέβυσε τοῖς δέκα δακτύλοις τὸ στόμα τὸ ἑαυτοῦ. [45]

14 (50) εἶτα ἔλεξεν αὐθις ὥσπερ νῦν ἐπὶ τῷ κατ' ἐμὲ στόματι δάκτυλοί εἰσι δέκα, ὡσαύτως δὲ καὶ ὑμεῖς οἱ Ῥωμαῖοι πλείοσι κέχρησθε γλώσσαις· καὶ ταύτη μὲν ἐμὲ ἀπατᾶτε, τῇ δὲ ἄλλῃ τὰ κατ' ἐμὲ ἀνδράποδα τοὺς Οὐαρχωνίτας· καὶ ἀπλῶς ἅπαντα τὰ ἔθνη ῥημάτων τε ποικιλίᾳ καὶ τῷ δολερῷ τῆς διανοίας εἰρωνευόμενοί τε καὶ ὑποθωπεύοντες αὐτὰ μὲν ὥσπερ ἐπὶ κεφαλὴν ὠσθέντα τῇ βλάβῃ περιφρονεῖτε, ὑμῖν δὲ αὐτοῖς τὸ λυσιτελὲς ἐκπορίζετε. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὑμεῖς οἱ πρέσβεις ἡμφιεσμένοι τὸ ψεῦδος ἦκετε ὡς ἐμέ, καὶ ὁ στείλας ὑμᾶς οὐχ ἦκιστα πέφυκεν ἀπατεῶν. καὶ ὑμᾶς μὲν διαχειρίσομαι παραχρῆμα καὶ οὐκ ἐς ἀναβολήν· ὀθνεῖον γάρ τι καὶ ἔκφυλον ψεύδεσθαι Τούρκῳ ἀνδρί. ὁ δὲ καθ' ὑμᾶς βασιλεὺς ἐκτίσει μοι δίκας ἐν δέοντι, ἐμοὶ μὲν φιλίας ἐχόμενα διαλεγόμενος, τοῖς δὲ δὴ Οὐαρχωνίταις τοῖς ἡμετέροις δούλοις (ἐδήλου δὲ τοὺς Ἀβάρους) ἀποδράσασιν τοὺς δεσπότης γενόμενος ἔνσπονδος. οἱ μὲν Οὐαρχωνῖται, ἅτε κατήκοοι Τούρκων, ἡνίκα βούλομαι, ὡς ἐμὲ ἤξουσι καί, εἴ γε τὴν κατ' ἐμὲ ἱππεῖαν ἐσαθρήσουσι μάλιστα ὡς αὐτοὺς ἐκπεμφθεῖσαν, ἐς τὰ κατώτατα φεύζονται τῆς γῆς· ἀντιβλέποντες δὲ ἡμῖν, ὡς εἰκός, οὐ φονευθήσονται ξίφεσι, μᾶλλον μὲν οὖν ταῖς ὀπλαῖς καταπατηθήσονται τῶν ἡμετέρων ἵππων καὶ δίκην ἀπολοῦνται μυρμῆκων. καὶ περὶ μὲν τῶν Οὐαρχωνιτῶν ταῦτα ὑμῖν ἐν βεβαίῳ. ὑμεῖς δέ, ὦ Ῥωμαῖοι, τί δῆτα ἄρα τοὺς κατ' ἐμὲ πρέσβεις διὰ τοῦ Καυκάσου ὁδοιποροῦντας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἄγετε, ὡς ἐμὲ φάσκοντες μὴ εἶναι ἐτέραν ἀτραπὸν, δι' ἧς αὐτοῖς ἔσται ἡ πορεία; ταῦτα δὲ ἐπιτελεῖτε, ὡς ἀπείποιμι διὰ τὰς δυσχωρίας ἐπιθέσθαι τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ. πλὴν ἔγωγε ἐξεπίσταμαι μάλα ἀκριβῶς ὅποι τε ὁ Δάναπρις ποταμός, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Ἴστρος ἔνθα καταρρεῖ καὶ ἵνα ὁ Ἑβρος, ὁπόθεν τε ἐπεραιώθησαν ἐς τὴν Ῥωμαϊκὴν τὸ ἡμέτερον δουλικὸν οἱ Οὐαρχωνῖται. οὐκ ἄγνοῶ τὴν καθ' ὑμᾶς δύναμιν. ἐμοὶ γὰρ ὑποκέκλιται πᾶσα ἡ γῆ, ἀρχομένη μὲν ἐκ τῶν τοῦ ἡλίου πρώτων ἀκτίνων, καταλήγουσα δὲ ἐς τὰ πέρατα τῆς ἐσπέρας.

ἐσαθρήσατε, ὦ δειλαιοί, τὰ Ἀλανικὰ ἔθνη, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ φύλα τῶν Οὐνιγούρων, οἳ γε ἐπὶ πολὺ θαρραλέοι τέ τινες ὄντες καὶ τῇ οἰκείᾳ πίσυνοι δυνάμει ἀντετάξαντο μὲν τῷ ἀκαταμαχίτῳ τῶν Τούρκων, οὐκ ἀπώναντο δὲ τῶν ἐλπίδων. ταύτῃ τοι καὶ ὑπακούουσιν ἡμῖν καὶ ἐν μοίρᾳ καθεστήκασιν δούλου. Τοσαῦτα μὲν οὖν τῷ Τουρξάνθῳ ἐκεκόμπαστο· ὑψαγόρας γάρ τις ἀνὴρ καὶ ἀλαζονεῖα χαίρων. ὁ δὲ Οὐαλεντίνος ἀκηκοὺς ἔλεξεν ὧδε· εἰ μὴ χαλεπώτατόν πως καὶ ἀνιάρων ὑπῆρχεν, ὦ Τούρκων ἡγεμῶν, καὶ παντὸς ὀλεθριώτερον θανάτου τὸ τεθνάναι ἡμᾶς ὑπὸ σοῦ, ζῶσαν δὲ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν κακηγορίαν περινοστεῖν, καὶ τοῦτο δὴ μὴ πώποτε πραχθέν, καινοτομούμενον ὑπὸ σοῦ, τῇ πράξει τὴν μαρτυρίαν διασαφηνίζειν ἔμελλεν ὡς ἀπέκτεινας ἄνδρας πρέσβεις, καὶ τὸ τῇ ἀκοῇ καὶ μόνῃ φοβερὸν ἔργῳ δειχθήσεται φοβερώτερον, εὐξαίμην ἂν τῷ κατὰ σὲ ξίφει τήμερον τὴν τελευταίαν ἰδεῖν, τοῦτο μὲν ψευδολογία χαίρειν ἀκηκοὺς τὸν κατ' ἐμὲ βασιλέα, τοῦτο δὲ ψευδομένους αὐτῷ τοὺς πρέσβεις. διὸ δὴ ἐκλιπαροῦμεν πραότερον ἡμῖν προσβλέψαι καὶ ὑποχαλᾶν τῆς ὀργῆς καὶ τὸ λῖαν ὀξύθυμον φιλανθρώπῳ καταμαλάττειν, ἔτι γε μὴν τῷ κοινῷ τῶν πρέσβεων πείθεσθαι νόμῳ. εἰρήνης γάρ ἐσμεν ἐργάται καὶ πραγμάτων ὁσίων ταμίαι καθεστήκαμεν. ^[95]

14 (100) ἄλλως τε δεῖ σὲ καὶ τῆς πατρώας κληρονομοῦντα γῆς τε καὶ τύχης καὶ τοὺς πατρώους διαδέχεσθαι φίλους καὶ ὥσπερ ἡγεῖσθαι καὶ αὐτοὺς κτῆμα πατρῶον εἶναι, ὁπότε καὶ Σιλζίβουλος ὁ πατὴρ ὁ σὸς αὐθαίρετα προσδραμὼν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ, τὸ φιλορώμαιοις μᾶλλον ἢ φιλοπέρσης <εἶναι> ἡσπάσατο. μεμένηκε τοιγαροῦν ἡμῖν τὰ τοῦ καθ' ὑμᾶς πατρὸς ἄχρι καὶ νῦν ἄφθαρτά τε καὶ ἀσάλευτα, καὶ δὴ τῆς αὐτῆς ἐχόμενοι φιλοφροσύνης διατελοῦμεν ἡμεῖς. οὐκ ἄλλως δὲ καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς, εὖ οἶδα, τῷ βεβαίῳ στήσεται ὀρθότατα γὰρ διάνοια προσφερομένη πρὸς τὸν πέλας καὶ μὴ ἐκτραπέῖσα τοῦ πρέποντος οὐκ ἀγνωμονηθήσεται τῷ ἀδὴλῳ τῆς ψυχῆς ἀνταλλάγματι. Οὕτω δὲ Οὐαλεντίνου εἰρηκότος, ὁ Τούρξανθος ἔφη ὡς· δέον ὑμᾶς ἐνταῦθα ἀφιγμένους, ὦ Ῥωμαῖοι, ἐν μεγίστῳ τε πένθει εὐρόντας ἐμέ (ἀρτιθανῆς γάρ μοι Σιλζίβουλος ὁ πατὴρ) καταχαράττειν τὰ πρόσωπα ταῖς μαχαίραις ἐπομένους τῷ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἰσχύοντι νόμῳ. καὶ δὴ αὐτίκα Οὐαλεντίνος καὶ ὅσοι γε αὐτῷ ἐπηκολούθησαν τοῖς αὐτῶν ξιφιδίοις διεχαράξαντο τὰς σφᾶς αὐτῶν παρειάς. τότε δὲ ἐν μιᾷ τῶν πενθίμων ἡμέρᾳ τέτταρας δοριαλώτους Οὐννοὺς δεσμώτας ἀγαγὼν κατοικομένην ἤδη τῷ πατρί, (δόχια δὲ τῇ οἰκείᾳ γλώττῃ προσαγορεύουσι τὰ ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι νόμιμα) τούτους δὴ οὖν τοὺς δειλαίους ἐς μέσον ἀγαγὼν ἅμα τοῖς πατρώοις ἵπποις τῇ βαρβάρῳ ἐνεκελεύετο φωνῇ ἐκεῖσε ἀπιοῦσιν ἀναγγεῖλαι Σιλζιβούλῳ τῷ πατρί, ὁπόσῃν αὐτῷ *** ἐπειδὴ δὲ τὰ τῆς πατρώας ταφῆς ἐπετέλεσεν ὁ Τούρξανθος, ἔτερα πλεῖστα ὅσα διαλεχθεὶς Οὐαλεντίνῳ εἶτα ἀφῆκεν ἐς τοὺς ἐνδοτέρῳ ἡγεμόνας τῶν Τούρκων, ἔτι τε καὶ ὡς τὸν αὐτοῦ ὅμαιμον τὸν λεγόμενον Τάρδου ποιοῦμενον τὰς διαίτας κατὰ δὴ τὸ Ἐκτέλ ὅρος δύναται δὲ τὸ Ἐκτέλ χρυσοῦν. ἐκεῖσε τοίνυν κατὰ τὸ Ἐκτέλ ὅρος ἀπίοντος Οὐαλεντίνου, ἠπέλιπεν ὁ Τούρξανθος ἢ μὴν αὐτίκα ἐκπολιορκήσιν τὴν Βόσπορον. ἀρξαμένων τοιγαροῦν παραχρῆμα ὅγε σὺν πλείστῃ δυνάμει Τούρκων ἐξέπεμψε τὸν Βώχανον καθαιρήσοντα Βόσπορον, Ἀναγαίου ἤδη περὶ τὰ ἐκεῖσε στρατοπεδευομένου σὺν ἐτέρᾳ δυνάμει Τούρκων. Ἐν ᾧ ἡ πόλις [καὶ] ὁ Βόσπορος ἦλω, οἱ πρέσβεις ἔτυχον παρὰ Τούρκοις οἱ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τούτου γέγονε δῆλον ὡς Τοῦρκοι ἐξεπολεμώθησαν Ῥωμαίοις. τῷ τοι ἄρα καὶ τοὺς σταλέντας, ἐν οἷς Οὐαλεντίνος ὑπῆρχε, κατέσχεν ὁ Τούρξανθος ἐφυβρίζων τε ἐς αὐτοὺς καὶ ἀποφενακίζων καὶ τὰ ἄλλα κακῶς χρώμενος, εἶτα οὕτως ἀφῆκεν. Λόγος **. ^[135]

15 Ὅτι κεραϊζομένης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σκλαβηνῶν, καὶ ἀπανταχόσε ἀλλεπαλλήλων αὐτῇ ἐπηρτημένων τῶν κινδύνων, ὁ Τιβέριος οὐδαμῶς δύναμιν ἀξιόμαχον ἔχων οὐδὲ πρὸς μίαν μοῖραν τῶν ἀντιπάλων, μήτι γε καὶ πρὸς πᾶσαν, οὔτε μὴν οἷός τε ὢν πολέμοις σφίσιν ὑπαντιάζειν τῷ ἀνὰ τοὺς ἐώους πολέμους τὰς Ῥωμαίων τετράφθαι δυνάμεις, πρεσβεύεται ὡς

Βαϊανὸν τὸν ἡγεμόνα τῶν Ἀβάρων τῆνικαῦτα οὐ δυσμενῶς ἔχοντα πρὸς Ῥωμαίους, ἄλλως δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ χαίρειν ἐθέλοντα δῆθεν εὐθὺς ἐκ προοιμίων τῆς αὐτοῦ Τιβερίου βασιλείας. ταύτῃ τοι καὶ πείθει γε αὐτὸν κατὰ Σκλαβηνῶν ἄρασθαι πόλεμον, ὡς ἂν ὁπόσοι τὴν Ῥωμαίων δηοῦσι τοῖς οἰκείοις ἀνθελκόμενοι κακοῖς ἐπαρκέσαι τε βουλόμενοι τῇ πατρῴᾳ κατὰ τὸ μᾶλλον παύσαιντο μὲν τοῦ τὴν Ῥωμαϊκὴν λεηλατεῖν, οἱ δὲ περὶ τῆς οἰκείας τὸν κίνδυνον ἀναδέξονται. τοῦ Καίσαρος τοίνυν τὴν τοιάνδε ὡς αὐτὸν στείλαντος πρεσβείαν, οὗτι ἠπειθήσεν ὁ Βαϊανός. ἐκπέμπεται δ' οὖν ἐπὶ τούτῳ Ἰωάννης, ὃς δὴ τῶν νήσων διήνυε τὴν ἀρχὴν τῆνικαῦτα καὶ τὰς Ἰλλυρίδας ἰθύνειν ἔλαχε πόλεις. οὗτος παραγενόμενος ἐν Παιονίᾳ τῇ χώρᾳ μετήγαγεν εἰς τὴν Ῥωμαίων αὐτόν τε τὸν Βαϊανὸν καὶ τὰς τῶν Ἀβάρων δυνάμεις, ἐν ταῖς δὴ λεγομέναις ὀλκάσι μακραῖς τὰ βαρβαρικὰ διαβιβάσας πλήθη καὶ λέγεται ἀμφὶ τὰς ξ' χιλιάδας ἱππέων θωρακοφόρων ἐς τὴν Ῥωμαίων διαπορθμευθῆναι. ἐνθένδε αὐθις διὰ τῆς Ἰλλυριῶν διαγαγὼν, εἴτα ἐς τὴν Σκυθῶν ἀφικόμενος, ἔμπαλιν διελθεῖν παρεσκεύασε τὸν Ἰστρον ἐν ταῖς καλουμέναις ἀμφιπρύμναις τῶν νεῶν. ἐπειδὴ δὲ ἐπεραιώθη ἐς τὸ καταντικρὺ τοῦ ρείθρου, παραχρῆμα τὰς τε κώμας ἐνεπίμπρα τῶν Σκλαβηνῶν καὶ ἐσίνετο τοὺς ἀγροὺς, ἥγέ τε καὶ ἔφερεν ἅπαντα, οὐδενός πω τῶν ἐκεῖσε βαρβάρων θαρρήσαντός οἱ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐς τὰ λάσια δὲ καὶ κατηρεφῇ τῆς ὕλης καταπεφευγόντων. ἡ δὲ τῶν Ἀβάρων κίνησις κατὰ Σκλαβηνῶν <ἐγίνετο> οὗτι γε μόνον τῆς τοῦ Καίσαρος ἔνεκα πρεσβείας καὶ τῷ βούλεσθαι τὸν Βαϊανὸν Ῥωμαίοις ἐκτίσαι χάριν, ἀνθ' ὧν ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονεῖτό γε αὐτὸν ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ὅτι γε αὐτῷ καὶ ἔχθιστοι ὑπῆρχον ἰδίας ἔκατι δυσμενείας. ἔστειλε γὰρ ὡς αὐτὸν Δαυρέντιον καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τέλει τοῦ ἔθνους ὁ τῶν Ἀβάρων ἡγούμενος σφᾶς τε ὑπακούειν κελεύων Ἀβάροις καὶ ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἔσεσθαι ἀναγράφτους. Δαυρίτας δὲ καὶ οἱ γε ξὺν αὐτῷ ἡγεμόνες καὶ τίς ἄρα, ἔφασαν, οὗτος πέφυκεν ἀνθρώπων καὶ ταῖς τοῦ ἡλίου θέρεται ἀκτῖσιν, ὃς τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπήκοον ποιήσεται δύναμιν; κρατεῖν γὰρ ἡμεῖς τῆς ἀλλοτρίας εἰώθαμεν, καὶ οὐχ ἕτεροι τῆς ἡμεδαπῆς. καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν βεβαίῳ, μέχρι πόλεμοι τε ὧσι καὶ ξίφῃ. οὕτως ἀπαυθαδισαμένων τῶν Σκλαβηνῶν, οὐκ ἄλλως καὶ οἱ Ἄβαροι διετέλουν χρώμενοι μεγαληγορίαις. εἴτα ἐκ τούτου προπηλακισμοὶ καὶ ὕβρεις, καὶ ἅτε βάρβαροι τῷ σκληρᾷ τε καὶ ὀγκώδῃ φρονήματα ἔχουν τὴν ὡς ἀλλήλους ἀνεσόβησαν ἔριν. καὶ οἱ Σκλαβηνοὶ τὸ σφῶν αὐτῶν ὀργίλον οὐχ οἷοί τε ὄντες ἐγχαλινῶσαι τοὺς ἐκεῖσε ἀφιγμένους πρέσβεις ἀναιροῦσιν, ὡς ἐτέρωθεν ἀμέλει ἔκπυστα γενέσθαι ταῦτα Βαϊανῶ. τοῦτο τοιγαροῦν κατὰ Σκλαβηνῶν ἐπίκλημα ποιούμενος ἐκ πολλοῦ ὁ Βαϊανός καὶ ὑποκρύφιον ἔχων ὡς αὐτοὺς τὸ ἔχθος καὶ ἄλλως ἀσχάλλων, ὅτι αὐτῷ ὑπήκοοι οὐκ ἐγένοντο, μήτι γε πρὸς αὐτῶν καὶ τὰ ἀνήκεστα πεπονθέναι, καὶ ἅμα μὲν χάριν εἰδέναι βουλόμενος τῷ Καίσαρι, ἅμα καὶ πολυχρήματον τὴν χώραν εὐρήσειν οἰόμενος, ἅτε ἐκ πολλοῦ τῆς Ῥωμαίων ὑπὸ Σκλαβηνῶν **, τῆς δὲ κατ' αὐτοὺς γῆς πρὸς ἐτέρου τινὸς τῶν πάντων ἐθνῶν οὐδαμῶς. ^[45]

Λόγος ** Ὅτι ἡνίκα Τραιανὸς καὶ Ζαχαρίας ὁ βασιλεὺς ἰατρὸς τὰς σπονδὰς ἐτίθεντο, παρ' ἑκαστον τῆνικαῦτα τῶν ὅπως οὖν προϊόντων λόγων ἢ καὶ γραφομένων ἐν ταῖς ξυνθήκαις, εἴ γε Τραιανὸς ἢ Ζαχαρίας ἐφ' οἷς οἱ Πέρσαι ἔπρασσον οἷγε οὐκ ἡβούλοντο ξυνομολογεῖν, Μεβῶδου τῆνικαῦτα ἢ σιωπᾶν καὶ μόνον τὸ προσταττόμενον δέχεσθαι κελεύοντος ἢ τουτονὶ τὸν ἄνδρα ἀπειλοῦντος αὐτοῖς ἐπαφήσειν, καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ἐπιδεικνύντος τὸν Τανχοσδρῶ τῆνικαῦτα τοῖς ὁρίοις ἐφεστηκότα τῆς ἐώας, καὶ δὴ τέλος ἐπαφέντος καὶ πλείστας ὅσας κώμας τε καὶ ἀγροὺς ἐμπρήσαντος, ἔως οἱ γε ἀμφὶ Τραιανὸν αὐτοὶ τὸ χρυσίον ἤκον κομίζοντες τῶν σπονδῶν, καὶ τοσαύτη δῆπου χρησαμένου κατὰ Ῥωμαίων ὕβρει Μεβῶδου ὡς μηδὲ ἀξιῶσαι τὰ εἰρηναῖα χρήματα ἐν τοῖς μεθορίοις κομίσασθαι, ἐγκελεύεσθαι δὲ Ῥωμαίοις ἐς τὴν Νίσιβιν ἀποσῶσαι, ἕτερά τε οὐκ ἀνεκτὰ περὶ τὴν τοῦ χρυσοῦ παράληψιν καταυθαδισαμένου τε καὶ

ἐπεντροφήσαντος αὐτοῖς, ὕστερον δὲ ἐς τοῦτο αὐτὸ περιελθεῖν καὶ δεηθῆσθαι Ῥωμαίους Χοσρόης ἐλπίσας, εἴ γε καταπροτερήσοι τὸν τῆς ἐφόδου καιρὸν τῶν σπονδῶν ἀφροντιστήσας, ἢ καὶ δράσειν ἴσως τι μέγα, καὶ καταπλαγέντα τὸν Καίσαρα τελέως τῆς Περσῶν Ἀρμενίας τε καὶ Ἰβηρίας καὶ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἀποστήσασθαι, παρὰ πολὺ τὴν τῆς ἔω δῆωσιν τῆς Περσαρμενίων τε καὶ Ἰβήρων προσχωρήσεως ἡγούμενον· ἅμα δὲ καὶ ἐπέπυστο Χοσρόης παρασκευάζειν στρατιὰν ἐς τὰ μάλιστα πολλὴν τὸν Καίσαρα, καὶ ἥδη στέλλειν κατὰ τὴν ἐῶσαν ἱππαγωγὸς ὀλκάδας· ὀλίγῳ πρότερον ἢ αἱ τριετηρίδες σπονδαὶ τελευτήσασθαι ἔμελλον, πρὸ ἡμερῶν δῆπου μ' ἐπαφίησι κατὰ τῆς Ῥωμαίων γῆς τῆς ἐκ τῶν ὀρίων τοῦ Δάρας ἐς τὴν μέσσην τῶν ποταμῶν στρατιὰν ἱππικὴν ἀμφὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, ἥς περὶ τὰς ιβ' μὲν ἦσαν Πέρσαι θυρεοφόροι τε καὶ ἵπποτοξόται, Σαρακηνοὶ δὲ καὶ Σαβεῖροι *** σὺν τοῖς Ῥωμαίων ἄρχουσι περὶ τοῦ πῶς δεῖ προελθεῖν τὴν ἐν γένει εἰρήνην διασκεπτόμενον.

- ¹⁶ ὁ δὲ καὶ μάλιστα ἀλαζονείας τε καὶ ἀναισχυντίας οὐ μικρὰν προσῆψε τῷ Χοσρόῃ δόξαν τὰς τε ξυνθήκας οὕτω πως ἀναίδην οὐκ ὀκνήσαντι ξυγχέαι, καὶ ταῦτα ὀλίγῃς πρὸς τὸ πέρας αὐτῷ ἐνδαψιλευομένης παραδρομῆς ἡμερῶν, καὶ ὅτι γε τὸν αὐτόν, ἅτε δὴ ἐπεγγελῶν Ῥωμαίοις, ἅμα τε καὶ περὶ εἰρήνης διαλεχθισόμενον ἐν τοῖς ὀρίοις ἐχειροτόνησεν καὶ ἅμα ἐν τοῖς αὐτοῖς χωρίοις, ἐν αὐταῖς ὡς εἰπεῖν ταῖς ἡμέραις, πολέμου τε καὶ ταραχῆς καὶ σπονδῶν συγχύσεως αἴτιον. τοῦτον δὲ οὖν τὸν Μεβώδη βουλευμάτων τε ἡγούμενον καὶ τοῦ παντὸς ἔχοντα κύρος ὀπλίσας ἐξέπεμψε, πρὸς γε καὶ Σαπῶν τὸ Μεαιράνου ἀνδρὸς οὐκ ἀγεννοῦς ἀπενευγκάμενον δόξαν. Ὅτι ὁ Τιβέριος καὶ ἕτερόν τι προστίθησι τῷ δεδομένῳ καὶ ἐς τὰ μάλιστα θεῷ κεχαρισμένον· πολλοὺς γὰρ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις δορικτήτων Περσῶν, μάλιστα τοὺς ἐν τέλει, ὧν ἔνιοι καὶ τῷ βασιλείῳ γένει ξυνημμένοι ἦσαν, ἔστειλε Χοσρόῃ δωροφορήσας. ^[5]
- ¹⁷ εἴτα πρέσβεις ἐπὶ τῷ τοιῷδε ἐξέπεμψε Ζαχαρίαν τε αὐθις τὸν βασιλεῖον ἱατρόν, ἅτε πολλάκις χρησιμώτατά τε καὶ εὐνούστατα ἐξυπηρετησάμενον ταῖς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον πρεσβείαις. τοῦτον δὲ οὖν τὸν ἄνδρα τῇ λεγομένη ἀπὸ ἐπάρχων ἀξία διακοσμήσας ἐχειροτόνησε καὶ πάλιν, καὶ δὴ πρεσβευσόμενον ἀφῆκεν, οἷα δὲ καὶ αὐτοῦ Ζαχαρίου τὴν πρεσβείαν ταύτην γενέσθαι ξυνωθήσαντος, σὺν τῷ καὶ Θεόδωρόν τινα ἕνα τῶν βασιλείων μαχαιροφόρων ἀξίωμα καὶ αὐτῷ στρατηγῷ περιθείς. τούτῳ τῷ ἄνδρῳ πρεσβευσομένῳ ἀπονεύμας Χοσρόῃ ἐξέπεμψεν, ἔγραψέ τε ἐπιεικείας ἀνάπλεα ῥήματα. ὁ δὲ νοῦς τῆς ἐπιστολῆς· ἐγὼ καὶ βούλομαι τὴν εἰρήνην καὶ διὰ τὸ θεόδοτον οὔσαν ἀσπάζομαι, καὶ ὥσπερ φύσει τινὶ προσιζάνει μοι τὰ τῆς φιλίας ὑμῶν. τοιγαροῦν ἐτοίμως ἔχω τῆς Περσαρμενίας τε πάσης ἀφίστασθαι καὶ Ἰβηρίας, οὐ μὴν τῶν βουλομένων ἡμῖν ὑπακούειν Περσῶν Ἀρμενίας τε καὶ Ἰβήρων. ἀναδίδωμι δὲ καὶ τὸ Ἀφουμῶν φρούριον καὶ τῆς Ἀρζανηνῆς ὑμῖν παραχωρήσω τὸ Δάρας μόνον ἀντὶ τοσοῦτων ἀνακομιζόμενος πρὸς ὑμῶν. ταῦτα Τιβέριος ὁ αὐτοκράτωρ Χοσρόῃ σημήνας ἐφῆκε Ζαχαρίᾳ τε καὶ Θεοδώρῳ καὶ μεγίστων πρέσβεων ἔχειν ἰσχὺν καὶ τὴν εἰρήνην ὡς ἂν οἰοί τε ἔσονται διατιθέναι. μετὰ ταῦτα τῆς ὁδοιπορίας ἔτι σχομένῳ σταλέντε ἄνδρῳ, οὕτω παρασχόν, καὶ Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς καταπλαγείς τοῖς ξυμβεβηκόσι προφθάσας ἐκπέμπει ὡς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα πρεσβευτὴν, καὶ ἀφικνεῖται χειμῶνος ἀρχομένου ἥδη ὅς ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ ἐχειροτονήθη Πέρσης ἀνὴρ, τοῦνομα Φερογδάθης, οὐχ ἦττον καὶ αὐτὸς φιλανθρωποτάτους ἐν ἐπιστολῇ διακομίζων λόγους πρὸς τοῦ Περσῶν βασιλέως, ἐν ᾗ ἐγγράπτο ὧδε· εἰ μὲν τὸ δίκαιον ποιῆσαι βουλευθείης, ὦ Ῥωμαίων βασιλεῦ, καλῶς ἂν πράξεις τοὺς τε τὴν ἀποστασίαν τῆς Περσαρμενίας βουλευσάντας γενεάρχας ἐκδιδούς ἡμῖν ὑφέζοντας ποινὰς ἐν τοῖς ὀρίοις τε τῆς Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων ἀναρτηθησομένους, διδοὺς δὲ καὶ τὴν ἐντεῦθεν συμβᾶσαν ζημίαν Πέρσαις. εἰ δὲ πρὸς ταῦτα ἐναντίως ἔχεις, πρᾶξαι γοῦν τὸ φίλοις πρέπον· τοῦτο δὲ ἐστὶ ξυνδραμεῖν ἐν τοῖς ὀρίοις αὐθις τοὺς ἐκατέρας ἄρχοντας πολιτείας τὰ τῆς

εἰρήνης, ὡς ἂν δύναιτο, μεταξὺ ἀλλήλων διαθησομένους· ἐφ' ᾧ δὲ τὰ τοιαῦτα προελθεῖν, ἀνακωχὴν γενέσθαι τινά. ὧδε μὲν οὖν καὶ ἡ Χοσρόου ἐδήλου ἐπιστολή· πλείστων δὲ ἡμερῶν κατὰ τὴν βασιλίδά πόλιν διαγενομένων ἐν ταῖς ἐν μέσῳ συνουσίαις Τιβερίου τοῦ βασιλέως καὶ Φερογδάθου τοῦ Περσῶν πρεσβευτοῦ, γράφεται μὲν ἀπιοῦσιν ἐπὶ τὴν πρεσβείαν Ζαχαρίαν τε καὶ Θεοδώρῳ τοῖς πρέσβεσιν ἐνδιατρίψαι κατὰ τὴν ἔω καὶ οὐτι μάλᾳ ἐν σπουδῇ θέσθαι δηλῶσαι σφῶν αὐτῶν τὴν παρουσίαν βασιλεῖ τῶν Περσῶν, πρὶν ἢ ἐκ τῆς βασιλίδος ἀφεθείη Φερογδάθης ὁ Περσῶν πρεσβευτής. προελθόντων δὲ κεκινημένων ἐσὶ πλείστων λόγων, ἐκπέμπει τὸν Φερογδάθην ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτοις, οἷς δὴ καὶ πρὸ τοῦ ἐγεγράφει διὰ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεων. ἐκεχειρίαν δὲ οὐτι ᾧετο δεῖν ἐπὶ μήκιστον χρόνον ἐνδιδόναι Πέρσαις· ἀποκρῆν γὰρ ἔφασκε τῷ βουλομένῳ τὴν εἰρήνην καὶ μὴ διὰ τῆς τοῦ χρόνου πλείονος ἀπάτης προμηθευομένῳ παρασκευῆς ἀφορμὴν καὶ δύο μηνῶν ἢ τριῶν παραδρομὴν. ^[45]

17 (50) καὶ οὖν ἀπῆρεν ἐπὶ τοῖς τοιοῖσδε ὁ Φερογδάθης ἐκ τοῦ Βυζαντίου. Ὅτι Ῥωμαῖοι καὶ Πέρσαις συνεστήσαντο ἂν τὴν εἰρήνην, εἰ μὴ Χοσρόης ᾧετο ἐξ ἀνθρώπων καὶ Ὀρμίσδας ὁ Χοσρόου, ἀνοσιουργὸς ὄντως ἀνὴρ, τὴν κίδαριν ἀνεδήσατο.

18 οἶμαι μὲν οὖν ἔγωγε οὐκ ἄλλως, πλὴν ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκυρώθη, ἅτε Χοσρόου ἔτι περιόντος Ζαχαρίαν τε καὶ Θεόδωρον ἐσφοιτῆσαι ἐς τὴν Περσῶν πρεσβευσομένους (οὔπω γὰρ τὴν τῶν Σύρων παραμειψάμενοι ἦσαν) καὶ οὐδὲν ὅ τι τῆς Ῥωμαίων ἐνηλλάγη πρεσβείας. διὸ καὶ ἐκ βασιλέως αὐτοῖς γράμματα ἐστάλη ἔχουσιν τῆς ὁδοιπορίας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς. γινῶναι μὲν γὰρ ἐν μέσῳ τὴν Χοσρόου τελευτήν, ὅμως δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου παῖδα οὐκ ἄλλως φρονεῖν ἐτοίμως τε. ἔχειν τὸν πόλεμον ἐπὶ τοῖς ἤδη Χοσρόη γραφεῖσι καταλῦσαι· ἔτι γε μὴν καὶ τοὺς ἀφθεντάς αἰχμαλώτους ὡς ἂν ἐγχειρίσωσι τῷ Περσῶν βασιλεῖ. προσημῆναντες τοῖνυν οἱ Ῥωμαίων πρέσβεις σὺν τιμῇ τε πολλῇ καὶ εὐφημίᾳ κατὰ τὴν Νίσιβιν ἐγένοντο πόλιν· ἐν θαύματι τε μεγίστῳ ἐποιοῦντο Πέρσαις τὴν Ῥωμαίων ἀμφὶ τοὺς δοριαλώτους φιλανθρωπίαν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Τιβερίου ὁ αὐτοκράτωρ στέλλει αὐθις τοῦ ἥρος ἀρχομένου Μαυρίκιον κατὰ τὴν πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον ἀποκαρδοκήσοντα τὸ ἐσόμενον, ἐγκελευσάμενός οἱ, πρὸς ὅπερ ἂν ὁ Περσῶν βασιλεὺς τραπῇ, ὑπαντιάζειν τε καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς ἑκατέραν τῶν πραγμάτων ῥοπήν. καὶ ὁ μὲν, καθὰ βασιλεῖ ἐδόκει, ἀνὰ τὴν ἔω ἔμενε τὸ πρακτέον ἐπιτηρῶν· προϊόντων δὲ τῶν πρέσβεων ἐς τὰ ἤθη Περσῶν ἐπειγομένων τε θεάσασθαι τὸν ἄρτι τῷ βασιλείῳ θρόνῳ ἐπιβεβηκότα οἰομένων τε ἐς τὰ μάλιστα τεύξεσθαι τιμῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν σπουδαζομένων οὐτι ἀποτεύξεσθαι, οἷα μετὰ τοσαύτην νίκην πράους τε καὶ πάσης αὐθαδεῖας ἀπηλλαγμένους τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἐπικομιζόμενοι λόγους· καὶ ὡς οὐ μόνον ἄχρι ῥημάτων αὐτοῦ τὸ φιλάνθρωπον, μᾶλλον μὲν οὖν ἔργοις ἐπιδεικνυμένου, τῷ τοσοῦτους δοριαλώτους τοῖς Πέρσαις αὐτοὺς ἐπαναγαγεῖν, τούτων ἐλπίζόντων γε αὐτῶν κυρῆσαι ἀναμφιβόλως, ἐς τούναντίον ξυνέβη ἅπαν. πρῶτον μὲν γὰρ κατὰ μέσον τῆς ὁδοιπορίας τῶν τις παρὰ Πέρσαις τοῖς βασιλικοῖς τε καὶ δημοσίοις πράγμασιν ἐξυπηρετουμένων, οὓς, εἴ τις τῇ Λατίνων χρήσοιτο φωνῇ, ἀσηκρῆτις προσαγορεύσειεν, ὑπαντιάσας ἤρετο σφᾶς ὅ τι βούλονται τε καὶ ὅ τι ἤκοιεν καὶ ὁποῖαν ἀποκομίζοιεν ἀγγελίαν. ἀλλὰ τούτῳ μὲν οἷ γε ἀμφὶ Ζαχαρίαν τε καὶ Θεόδωρον ὧδε ἀπεκρίναντο, ὡς τὰ τοιάδε τῷ παρὰ Πέρσαις μαγίστρῳ, καθὰ τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ῥητέον, καὶ οὐχὶ αὐτῷ. ταῦτα εἰπόντες εἶχοντο τῆς ὁδοῦ. ἐξ ἐκείνου ἦκεν ἕτερός τις ἐκ Περσῶν, ὃς ἔτριβε τὴν ὁδοιπορίαν αὐτοῖς καὶ διαμέλλειν ἐποίει βραδυτῆτος χρώμενος ἐπινοίαις ἰέναι τε ἐς τὰ πρόσω μὴ συγχωρῶν. σταθμοῖς τε γὰρ πλησιαιτέροις καὶ παρασάγγαις ὀλίγοις ἐχρήτο ἄλλοτε ἄλλους χώρους περιφέρων τε καὶ ἀποπλανῶν, κακὰ τούτου τὰ κάκιστα σφίσι προεδήλου καὶ ἐδείκνυ τῇ περὶ τὴν ὁδοιπορίαν πλάνη οὐδὲν τι φιλοφροσύνης ἐχόμενον ἢ τῆς προσηκούσης αἰδοῦς πρέσβεσιν. ἦν δὲ τὸ πραττόμενον ἐξ ἐπιβουλῆς τε καὶ μελέτης, ὥστε ἐπισχεῖν σφᾶς ὅσον ἂν χρόνον οἰοί τε ὧσιν, ἐν τούτῳ τὴν κατὰ δύναμιν ποιησομένους τοῦ

πολέμου παρασκευὴν τὰ ἐπιτήδειά τε συναθροίσοντας ἀποτεθησόμενα κατὰ δὴ τὸ ὅσον οὕπω ἀναγκαῖον ἐς Νίσιβιν τε καὶ τὸ Δάρας τὰς πόλεις, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ πέραν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ καὶ τὰ τῆδε φρούρια ἀνάπλεα θέσθαι τῶν ἐδωδύμων, ὡς ἀκρίδος οὕτω ξυμβὰν καταδηλησάμενης τοὺς ἐκείνη καρπούς, καὶ ἅμα ἐρημωθέντων κατὰ τὴν προλαβοῦσαν Ῥωμαίων ἐπιδρομὴν ἀπάντων τῶν κατὰ ταῦτα χωρίων, λιμοῦ τε σφοδρωτάτου τοῖς ἐκεῖσε ἐνσκήψαντος· πρὸς δέ γε ἐφ' ᾧ καὶ στρατολογῆσαι, ἅτε πολεμησεῖντος ἐς τὸ ἐμβριθὲς τοῦ βασιλέως Περσῶν. ^[55]

18 (50) ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἐβεβούλευτο, μόλις μετὰ πλείστας ὅσας ἡμέρας ἐδόθη τοῖς πρέσβεσιν ἐς τὰ βασιλεία ἐσφοιτῆσαι. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, καθὰ τῇ συνηθείᾳ ἐδόκει, θοινησάμενοι καὶ τὸ ἐκ βασιλέως γράμμα ἐγχειρίσαντες, πρὸς γε καὶ τοὺς δοριαλώτους ἀποδεδωκότες, ἐνθὲνδε ἀνεχώρησαν φιλοφροσύνης μηδὲν ὀτιοῦν εὐρηκότες. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ παρὰ Πέρσαις τῆς αὐλῆς ἡγεμὼν καὶ Μεβώδης ἐπυνθανέσθην τὴν δύναμιν τῆς πρεσβείας. τῶν δὲ εἰπόντων ὅτι δὴ περὶ εἰρήνης ἦκοιεν πρεσβευσόμενοι, αὐτίκα οἷγε οὐδὲ προσίεντο τοὺς περὶ τούτων αὐτῶν λόγους φάσκοντες οὐκ ἐπιτετράφθαι τι τοιοῦτον [δὲ], ἀλλὰ συλλαβὰς ἀποδόντας ἀντιλαβεῖν χρῆναι καὶ ὡς θαῦτόν γε δήπου τῆς Περσῶν ἀπαλλαγῆναι. ἐν φανερῷ τοίνυν ποιησαμένων τὴν ἐφιεῖσαν αὐτοῖς τοῦτο κέλευσιν, ἔγνωσαν ἐν βραχεὶ ὅτι δύναται ἢ ἐπιστολὴ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος καὶ τὴν ἄφιξιν τῆς πρεσβείας ἅπασαν, ὡς ἔτοιμος εἶη κατασβεννύναι τὰ ἐκ τοῦ πολέμου χαλεπὰ καὶ τὴν περιμάχητον αὐτοῖς Ἀρμενίαν ἅπασαν ἀμαχητὶ ἐνδοῦναι, παραχωρῆσαι δὲ σφίσι καὶ Ἀρζανηνῆς ἀντιχαριζόμενος τοῦ Δάρας τὸ Ἀφουμῶν φρούριον, ἐδέξατο μὲν οὖν καὶ αὐθις αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Περσῶν, τραχύτητι δὲ χρώμενος πρὸς ἕκαστα τῶν φιλανθρώπως γεγραμμένων οὔτε ἀποστήσασθαι ἔφη πώποτε τοῦ Δάρας, οὐ μᾶλλον γε ἢ τῆς Νισίβιος ἢ Σιγγάρων, ἅπερ καὶ αὐτὰ ἐκ Ῥωμαίων ἀπισχυρίζετο ἔχειν Πέρσας, οὔτε μὴν ἐλαττώσειν τι τῶν πατρῶν κτημάτων, ἀλλ', εἰ μὲν οἷόν τέ ἐστιν, ἐς αὖξιν αὐτὰ ἐνεγκεῖν, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ γὰρ καταλελειμμένα φυλάξειν. Χοσρόην μὲν γὰρ τὸν πατέρα ἔφη ὡς· εἴ γε περιῆν, ἴσως τὸ τοιόνδε ἔπραξεν ἂν καὶ τὸ Δάρας ἀφῆκε Ῥωμαίοις. τῷ γὰρ προσκτεταμένῳ τι καὶ τοῦτο ἀποβεβληκότι οὐχ οὕτως αἰσχρόν· αἰσχύνῃ δὲ ὁμοίως ἅπασιν ἀνθρώποις καταπροέσθαι τὰ πατρῶα. ταῦτα εἰρηκῶς διὰ Μεβώδου πάλιν αὐτοῖς ἐποίησε κατάδηλον ὡς ἐπὶ τίνι μέγα φρονοῦντες ἀξιοῦσι πρὸς ἡμῶν ἀνακομίζεσθαι τὸ Δάρας; ποῖον νενικηκότες πόλεμον; ποίοις ἐγκαλλωπιζόμενοι τροπαίοις; ποῖ δῆτα καθυπέρτεροι γενόμενοι Περσῶν; ἀλλ' ὅτι ἀπειρίας δραξάμενοι τοῦ Τανχοσδρῶ καὶ περιαγαγόντες αὐτὸν ἐς ἄλλοτε ἄλλους χώρους, ἐπειδὴ περιπλανωμένου ἐξ Ἀρμενίας ἐκείνου εἰς Ἀρζανηνὴν καὶ ἀπὸ Ἀρζανηνῆς ἐς Ἀρμενίαν ἄδειαν ἔσχον οἱ Ῥωμαῖοι καταδραμεῖν τὴν ἔω Περσῶν· τῷ τοι ἄρα βρενθύνονται ἴσως καὶ μεγαλαυχοῦσιν ὑποτοποῦντες ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τὰ ἡμέτερα κεῖσθαι. ἴστωσαν οὖν, ἔφη, Ῥωμαῖοι ὡς οὐδὲ ἄλλως ἀνέξομαι τῆς εἰρήνης, εἰ μήπω κατατιθέναι μέλλοιεν καὶ τὰ ὅσα πρὸς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐκομιζόμεθα χρήματα ἂν ἔτος. τοσαύτη μεγαληγορία χρησαμένου Ὀρμίσδα μόλις ἀφείθησαν Ζαχαρίας τε καὶ Θεόδωρος ἄχρι τριῶν ἤδη φθινόντων μηνῶν ἐκεῖσε ἐνδιατρίψαντες πάντων τε τῶν δυσχερῶν ἐς πεῖραν ἐλθόντες. καὶ γὰρ οὐδὲ ὅσον ἀέρα καθαρὸν ἀναπνεῦσαι, οὐ μὴν προκῦψαι ἐκ τοῦ τέγους, ἵνα ἐνδαιτώμενοι ἦσαν, ξυνεχώρουν οἷς ἢ φυλακῇ τῶν πρέσβεων ἀνειμένη ἐτύγχανεν, τό τε δωμάτιον αὐτὸ ζοφῶδές τε ἦν καὶ ἀδιάπνευστον καὶ ὥρα θέρους ἐς τὰ μάλιστα ἀναρμόδιον, ὡς δοκεῖν εἶναι τὸ χρήμα εἰρκτήν.

[95]

18 (100) τοῖς τοιοῖσδε τοίνυν δεινοῖς ἐκτετριμμένους διαφῆκαν πολλῷ δυσκολώτερον αὐθις πρὸς τὴν ἐπάνοδον αὐτοῖς χρησάμενοι, ὡς μήτε τῶν ἀναγκαίων ἐς τὸ ἀποχρῶν σφίσι μεταδιδόναι τρίβειν τε τὸν χρόνον καὶ μακροτέραν αὐτοῖς τὴν πορείαν ἐργάζεσθαι. μιᾶς γὰρ ἡμέρας ὁδὸν σφᾶς ἀγαγόντες ἐπὶ τὰ πρόσω, τῇ ἐφεξῆς δι' ἐτέρας ἀτραποῦ ἐς τοῦμπαλιν ἐπανῆγον, ἕως

πολλῶν ἀνιαρῶν αὐτοὺς ἀναπλήσαντες, ὡς καὶ ἑκάτερον ἀμέλει νόσῳ βαρυτάτῃ περιπεσεῖν, ἐξώθησαν τῆς Περσῶν. ἀφικομένης δὲ ταύτης τῆς ἀγγελίας παρὰ βασιλέα Ῥωμαίων καὶ παρὰ τὴν πάντων ἐλπίδα προσπεσούσης, (οὐ γὰρ ᾤθη πώποτε Πέρσας ἐπὶ σμικροῖς οὕτω καὶ λίαν συμμέτροις τὴν εἰρήνην μὴ προσδέξεσθαι) Μαυρικίῳ μὲν εἰκότως ἐσήμαινεν ἔχεσθαι τοῦ πολέμου κατὰ τὸν προχωροῦντα τρόπον, καὶ τὰ ἄλλα περιεσκόπει, ὡς ἂν ἀμηγέπη οἶός τε ἔσοιτο βοηθῆσαι τοῖς πράγμασιν. οἱ δὲ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ εἶχε κακῶς τὸ στράτευμα· καὶ γὰρ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων ἐπεποίητο. Ὅτι παρεσκευάζετο ὁ Τιβέριος διαλῦσαι τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον. ^[115]

19 τοιγαροῦν οὕτως ἀρέσαν τῷ βασιλεῖ, ἀφίησιν ἐπὶ τούτῳ Ζαχαρίαν ἐν τοῖς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν μεθορίοις πρεσβευσόμενον καὶ αὐθις ὃν δὴ καὶ πολλάκις ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἐχειροτόνησε χρεῖαις. ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ δῆλον καταστήσας, ἐφ' ᾧ ἐποίησατο ὡς Πέρσας τὴν ἄφιξιν, ὁ μὲν ὑπῆρχεν ἐν τούτοις, βασιλεὺς δὲ Περσῶν ἐκπέμπει Ἀνδίγαν. οὗτος δὲ ἀνὴρ κατὰ τοσοῦτον ἐχέφρων τε ἦν καὶ πράγμασι πλείστοις ὁμιλήσας, καθ' ὅσον τε αὐτῷ ἐπὶ μακρότατον καὶ τὰ τοῦ χρόνου ξυνέβαινεν ἐπισφραγίζοντι τῷ πάνυ γηραλέῳ τὸ νουνεχές, ἐπειδὴ δὲ συνηλθέτην ἀγχοῦ τῆς πόλεως τοῦ Δάρας, ξὺν τοῖς καὶ οἱ τῶν ἐκείνῃ πόλεων Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ἡγεμόνες, οἱ μὲν δὴ ἐξηρτύοντο ἕκαστοι διαλεχθησόμενοι περὶ τοῦ ὅπως δέον καταθέσθαι τὸν πόλεμον· ὁ δὲ γε τῶν μεθορίων λεγόμενος προτίκτωρ, (δηλοῖ δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τὸν ἐς τοῦτο καταλεγόμενον ἀξίας τὸν βασιλεῖον προσκεπαστήν) οὗτος δὴ οὖν κατεσκεύασε καλύβας, ἐν αἷς ἔμελλον ἑκατέρας πολιτείας πρέσβεις τὰ εἰρημένα διασκέπτεσθαι· τοῦτο γὰρ τὸ λειτούργημα ἄνωθέν τε καὶ ἐξ ἀρχῆς τῷ προτίκτορι ἐπιτέτραπται. παρασκευασθέντων οὖν τῶν τοιῶνδε ἐνδιαιτημάτων, καὶ γενομένων ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Ἀνδίγαν τε καὶ Ζαχαρίου καὶ τῶν τῆς περιοικίδος ἀρχόντων, τοῦ μὲν Ἀνδίγαν τὴν συνέλευσιν ποιουμένου ἐκ τοῦ Δάρας, Ζαχαρίου δὲ ἐκ τοῦ Μάρδης, καὶ αὐθις οὐχ ἥττον ταῖς αὐταῖς χρωμένων δικαιολογίαις, αἵσπερ καὶ ἐν ταῖς προτέραις πρεσβείαις· καὶ τῶν μὲν Περσῶν βουλομένων κομίζεσθαι ἀπὸ Ῥωμαίων τὰ ὅσαπερ ἐκ πλείστου χρόνου εἰώθεσαν χρήματα τὰ διομολογηθέντα ἐπὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ χρόνων, πρὸς τούτοις ἔχειν καὶ τὸ Δάρας, τῶν δὲ δὴ Ῥωμαίων ἐξ ἐναντίας ἀπισχυριζομένων ὥστε μηδὲν κατατιθέναι μήτε μὴν ὥσπερ τιμῆματός τινος πρίασθαι τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀνασώσασθαι ἀπὸ Περσῶν τὸ Δάρας, ἀντάλλαγμα μέντοι παρέχοντας τὴν ἐξ ἀρχῆς Περσαρμενίαν τε καὶ Ἀρζανηνὴν ἄνευ τῶν ἀμφοτέρας χώρας οἰκητόρων τῶν ὅσοι τῇ Ῥωμαίων προσεχώρησαν πολιτεία· πλείστων οὖν, ὥσπερ εἰκός, ἐπὶ τηλίκῳ πράγματι προενηνεγμένων λόγων καὶ ἥκιστα εἰς ἔργον ἀχθέντων, μήτε μὴν τῇ συμφωνίᾳ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν ξυμβαινόντων ἀλλήλοις, τὸν Ἀνδίγαν παρακρούσασθαι Ζαχαρίαν ὑποτοπήσαντα ἐφ' ᾧ θέσθαι συνθήκας οὐκ ἐς τὸ εὐπρεπές, ἀλλὰ γὰρ πάντῃ ἀσυμφόρους τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, φάναι λέγεται τοιάδε· τεῖχῃ καὶ πύλαι καὶ εἴ τι τοιοῦτον, ᾧ ἄνδρες, φυλακτήριον, φυλάττειν μὲν, ὡς εἰκός, δυνήσεται καὶ πόλιν καὶ πολιτείαν ὅλην· ἐν οἷς δὲ τυγχάνουσιν οἱ τούτοις περιπεφραγμένοι, κρύπτειν <οὐ> ῥάδιον. φήμη γὰρ ἀεὶ χειροῦται τὰ πράγματα καὶ τὰ δοκοῦντά πως ἄδῃα καθεστάναι προτίθησι ταῖς ἀκοαῖς ὥσπερ ἐπ' ἀγορᾶς ἐν φανερωῷ τῷ βουλομένῳ πρίασθαι ὦνια. τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς ἐξεπιστάμεθα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν πολέμοις ἀντερείδουσιν πλείστοις καὶ πολλαχόσε τῆς οἰκουμένης ὅπλα κινουσαν καὶ τῇ δυνάμει μεμερισμένην σχεδὸν ἐφ' ἑκάστῳ βαρβάρῳ γένει, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς πολιτείαν οὐκ ἀπὸ τρόπου Ῥωμαῖοι γινώσκουσι μηδενὶ τῶν πάντων ἀνθρώπων νῦν πολεμοῦσαν ἢ Ῥωμαίοις μόνοις. ὡς οὖν ὑμῶν μὲν πολλοῖς ἔθνεσι μαχομένων, ἡμῶν δὲ μόνοις ὑμῖν, οὕτω καὶ τὰς ξυνηθείας ἀνάγκῃ διατιθέναι. ^[45]

19 (50) βέβαιον γὰρ ἂν γένοιτο Ῥωμαίοις τε τὸ περιεῖναι καὶ πρὸς πολλὰ διαγωνιζομένοις ἔθνη καὶ πρὸς μίαν τῶν Περσῶν πολιτείαν, καθάπερ καὶ ἡμῖν ἐν βεβαίῳ γενήσεται τὸ κρατεῖν πρὸς

οὐδένα τῶν ἄλλων ἢ πρὸς Ῥωμαίους μόνους ἔχουσι τὴν διαφορὰν καὶ τῷ πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν παρατάττεσθαι πόλεμον. ταῦτα ἐπεὶ ἔλεξεν ὁ Ἀνδρίαν, ἀκηκοῦτα Ζαχαρίαν λέγεται ὑπομειδιᾶσαι καὶ ὧδε εἰπεῖν· εὖ σοι γένοιτο, ὦ Ἀνδρίαν, καὶ Πέρση πεφυκότι καὶ μαρτυροῦντι Ῥωμαίοις τῆς ἀνδρείας καὶ παρατρώσαντι τὴν ἀλήθειαν οὐδαμῶς. εἰ γὰρ μή, ὡς ἔφης, ἡ Ῥωμαίων περιεσπᾶτο δύναμις καὶ τὴν πολυχειρίαν τοῦ κατ' αὐτὴν στρατοῦ κατὰ πολλὰ <τῆς> οἰκουμένης ἐξέτεινεν ἔθνη, καὶ ὡς ἐγεφύρωσε τῇ δυνάμει τὴν θάλατταν καὶ τὰς ἡπείρους ἔξευξε τῷ πανταχοῦ παρεῖναι τε καὶ περιεῖναι, τί ἂν οἶει πεπονθέναι Πέρσας ἢ ἐπὶ πόσον ἀντισχεῖν τῷδε τῷ πολέμῳ; οἶμαι μὲν οὖν ἔγωγε καὶ τὸ γε δήπου τοῦνομα συμφθαρῆναι Πέρσαις, καὶ μόνῳ νικῆσαι τῷ μηδέποτε φέρεσθαι τῇ μνήμῃ. τούτων Ζαχαρία εἰρημένων ὁ Ἀνδρίαν τῇ σιγῇ ἐδήλωσε τὸ νενικῆσθαι τῷ λόγῳ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἄμφω διελεγέσθην. ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὁ Τανχοσδρῷ Περσῶν στρατηγὸς ἅμα τῇ Περσικῇ στρατιᾷ ἐς τὰ ἱπτάσιμα τὰ περὶ τὴν Νίσιβιν ἐστρατοπεδεύετο κατὰ τὸν Μυγδόνιον ποταμόν. Μαυρίκιος δὲ χαρακώσας ὑπῆρχε τὰς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεις ἐν τῷ δὴ λεγομένῳ Μονόκαρτον, ἐν ἀγχιθύρῳ Κωνσταντίνης τῆς πόλεως. ἔστι γὰρ δήπου τὰ περὶ τὸ Μονόκαρτον ἅπαντα ἔνυδρά τε καὶ ἱππόβοτα καὶ στρατῷ ἐνσκηνήσασθαι ἀγαθὰ. οὕτω μὲν οὗτοι ἀπεταφρεύοντο. ἀτὰρ ὁ Ἀνδρίαν ἔτι ξυνεστῶσης τῆς ἐκκλησίας ἐχρήτο καὶ πτοίαις τισὶ καὶ φενακισμοῖς Ζαχαρία ὑποδηλῶν, ὡς αὐτὸς εἴη μόνος ὁ διακωλύων τὸν Τανχοσδρῷ τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν κατασεῖσαι ἅπασαν. τυχὸν γάρ, ἐν ᾧ διαλεγόμενος ἦν, ἀνεφαίνετό τις τούτων δὴ τῶν ἐς τάχος ἱπαζομένων τε καὶ τὰς ἀγγελίας τῷ τάχει τῶν ἵππων διακομιζόντων, πλαττόμενος ἐκ τοῦ Τανχοσδρῷ ἐστάλθαι. καὶ δὴ τὸν Ἀνδρίαν ἰδίᾳ λαμβάνων ἐνεχειρίζετο οἱ ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐνεφέρετο, ὡς Τανχοσδρῷ δῆθεν γεγραφότος, οἷα ἀκαθέκτου οὔσης τῆς Περσῶν στρατιᾶς, μάλα τε ὀρμώσης καὶ δὴ ἐμβαλεῖν ἐς τὴν Ῥωμαϊκὴν. τοιαῦτα ψευδομένης τῆς ἐπιστολῆς, συνεψεύδετο τοῖς γεγραμμένοις καὶ ὁ κονιορτός, ὃς τῷ ἀγγελιαφόρῳ ἄτε ἄρτι ἀφιγμένῳ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας συμπεπλασμένος τε καὶ ἐνιζάνων πολὺς περὶ τὴν κόμην ὑπῆρχεν. ἅμα δὲ καὶ ὁ Ἀνδρίαν διαλεγόμενος τῷ ἦθει ὑπεκρίνετο καὶ τῇ ἄλλῃ κινήσει τοῦ σώματος ὑπεφαίνετο οἷα μὴ ἐφιέμενος πολέμου. τὸ μετὰ ταῦτα κατὰ δὴ τὸν ξύλλογον ἑαυτὸν ἀναμιγνὺς ἔφασκε Ζαχαρία, ὡς ἐνοχλοῖτο ὑπὸ τοῦ Τανχοσδρῷ, καὶ ὡς ἐσήμηνεν οἱ τὴν προθυμίαν τοῦ στρατοῦ εἶναι ἀφόρητον ἐγκαλινουῖσθαι τε ἀδύνατον, τοῦτο μὲν ἐν πολλαῖς μυριάσι ξυνισταμένης τῆς Περσικῆς δυνάμεως, τοῦτο δὲ καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἰεμένης τὴν Ῥωμαίων ἅπασαν καὶ δὴ παραυτίκα πυρπολήσειν, καὶ ὡς, εἰ μὲν Ῥωμαῖοι ἔλοιτο καθ' ὃν ἂν βούλοιντο τρόπον Πέρσαις ἐμπεδῶσαι τὰς σπονδὰς, ἀφέξεσθαι τῶν ὅπλων· εἰ δέ γε οὐ βούλοιντο, συγχωρήσειν αὐτῷ ἐμβαλεῖν παραχρῆμα ἐς τὴν ἑῴαν Ῥωμαίων· οὐδὲ γὰρ ἀνθέξειν αὐτοὺς κἂν γοῦν τὸν κτύπον τῶν φαρετρῶν τοῦ Περσικοῦ ἀκούσεσθαι πλήθους· ἄλλως τε δὲ δεδιέναι τὴν τοῦ κατ' αὐτοὺς βασιλέως ὀργὴν ἐς χρόνον τοσόνδε ἀναβαλλομένους τὸν πόλεμον. ^[95]

19 (100) οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀνδρίαν δολερώτατά τε καὶ ἀλαζονικώτατα τῷ κόμπῳ χρησάμενος τῶν ῥημάτων ἐπλάττετο ἐκόντι μὴ προσίεσθαι τοῦ πολέμου τὸ αὐτεξούσιον. συνεῖς δὲ καὶ Ζαχαρίας τὸ ἀπατηλὸν τῶν εἰρημένων καὶ τὴν κομπολογίαν παραπέτασμα εἶναι τοῦ ψεύδους· ὦ Ἀνδρίαν, ἔφη, οὐκ ἐν τῷ ἀπατᾶν τὸ ἐχέφρον δηλοῦται, μάλιστα τοῦ ἀπατωμένου ξυνειδότος. ἡ γὰρ οἶει με μὴ ἐξεπίστασθαι ὡς πλάσματά ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν Περσῶν πρασσόμενά τε καὶ λεγόμενα καὶ οὐδὲν ἕτερον ἢ δόκησις καὶ ἀποσκιάσματα καὶ φενακισμοί, καὶ ὡς σὺ αὐτὸς ἅπαντα ταῦτα ἐδραματούργησας ἐννοῶν ἐκφοβήσειν Ῥωμαίους; ὡς ἂν οὖν βούλει καὶ ἀρεστόν σοι εἴη, ἐφίημι ποιεῖν. πλὴν εὖ ἴσθι ὡς ἐν ἀρχαῖς τοῦδε τοῦ πολέμου Ῥωμαίοις τὸ ὅπλοφορεῖν φορτικώτατόν τι ἐφαίνετο, ὥστε ἀμέλει καὶ ἱκετείαις ἐχρώμεθα ὡς ὑμᾶς μὴ ἀναγκασθῆναι σφᾶς ἐπιλαβέσθαι ὅπλων. κατὰ τοσοῦτον γὰρ ἐς τὸ ἀπόλεμον ἐπιρρεπέστατα εἶχον, ὡς καὶ ἄχρι Ἀπαμείας ἐλάσαι Πέρσας καὶ μὲν οὖν ἄχρι αὐτῆς γε δήπου Ἀντιοχείας. ὑμῶν τε πρὸς ταῦτα μὴ

ὑποχαλασάντων, ἀφ' οὗ ἡσπάσαντο. Ῥωμαῖοι τὸ ἐθελοκίνδυνον, οἷμαι μὴ ἀγνοεῖν Πέρσας, ὥς οὐδὲ μέχρις αὐτῶν τῶν μεθορίων ἀναιμωτὶ οἷοι ἐγένεσθε ἀφικέσθαι. νῦν γοῦν πεπαιδευμένων ἀκριβῶς Ῥωμαίων τὸν πόλεμον θαρραλέοι τέ ἐσμεν καὶ εὐέλπιδες ὥς, εἴ γε κινήσοι ὁ Τανχοσδρῶ, ὑπαντιάσειν οἱ ἐν αὐτοῖς γε δήπου τοῖς ὁρίοις δόρυ Ῥωμαϊκὸν εὖ μάλα τεθηγμένον, διατιτράν τὰς λαπάρας οἷόν τε ὃν αὐτοῦ. ὥς οὖν εὖ ἐξεπισταμένων Ῥωμαίων τοὺς Περσῶν δόλους, πρᾶττε οὕτω. τούτων οὖν καὶ ἐτέρων πλείστων εἰρημένων μὲν, μάτην δὲ ὅμως, (προῆλθε γὰρ οὐδὲν ὅτιοῦν) τότε Μαυρικίῳ ἐν γράμμασι δηλοῖ Ζαχαρίας ἀφικέσθαι ἐς τὰ πρὸ Κωνσταντίνης πεδία οἷα δὴ ἐκείσε τὸν πόλεμον ξυγκροτήσονται. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Τανχοσδρῶ κινήσας τὰ Περσικὰ στρατεύματα ἐπαγόμενος ἦει ἐς τὰ περὶ Κωνσταντίναν. Ὅτι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πόλεμος Ῥωμαίοις καὶ Ἀβάροις συνεκροτήθη, μηδεμιᾶς δυνάμεως Ῥωμαϊκῆς κατὰ τὴν πρὸς Δαλματία γέφυραν ἐπιφανείσης καίτοι σαθρότατα ἔχουσιν. ^[125]

- 20 ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ Ἀψὶχ καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Ἀβαρικὸν αὐτοῦ ἐφεδρεύοντες πρότερον τοσαύτην καταφρόνησιν ἐπεδείξαντο κατὰ Ῥωμαίων, ὥστε μετενεχθῆναι σφᾶς κατὰ δὴ τὴν ἐτέραν γέφυραν ἄλλην τε δύναμιν προστεθῆναι τῇ δυνάμει Βαϊανοῦ. πιεζομένων τοιγαροῦν <τῶν> ἐν τῷ Σιρμίῳ λιμῷ μεγίστῳ ἤδη τε ἀπτομένων ἀθεμίτων τροφῶν τῷ ἐστερηῆσθαι τῶν ἀναγκαίων καὶ γεγεφυρῶσθαι τὴν διάβασιν τοῦ Σάου, καὶ Σολομώνος <τοῦ> τηνικαῦτα προεστῶτος τοῦ Σιρμίου ἐκμελέστατά πως διατελοῦντος καὶ μηδὲν ὅτιοῦν στρατηγίας ἐχόμενον ἐπιδεικνυμένου, πρὸς γε καὶ τῶν τῆς πόλεως ἀπειρηκότων τοῖς χαλεποῖς ὀλοφυρομένων τε καὶ ὡς τὰς ἐσχάτας ἐλπίδας ἐξωλισθηκότων καταμεμφομένων τε τοῖς Ῥωμαίων ἡγεμόσι, Θεόγνιδός τε αὐτοῦ ὀλιγοχειρίαν νοσοῦντος ὥς ταῦτα Τιβέριος ὁ βασιλεὺς κατέμαθεν, αἰρετώτερον ἡγησάμενος μὴ συναιχμαλωτισθῆναι τῇ πόλει τῶν οἰκητόρων τὸν ὅμιλον, ἐν γράμμασι κελεύει Θεόγνιδι καταλῦσαι τὸν πόλεμον ἐπὶ σπονδαῖς ὥστε ὑπεξελθεῖν παμπληθεὶ τοὺς τῇδε οἰκοῦντας μηδὲν ἐπιφερομένους τῶν οἰκείων ἢ μόνον τὸ ζῆν καὶ παρασχὸν οὕτω περιβόλαιον ἔν. καὶ δὴ συνέβησαν ἐπὶ ταῖς τοιαῖσδε ξυνθήκαις, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἐλώφησεν, ἐφ' ᾧ παραχωρῆσαι μὲν Ῥωμαίους Ἀβάροις τῆς πόλεως, Ἀβάρους δὲ Ῥωμαίοις τοῦ ἐν τῇ πόλει πλῆθους, ἄνευ τῶν ὅσα ἐκάστω ἐν περιουσίᾳ ὑπῆρχεν. ἐπεζήτη δὲ ὁ Χαγάνος καὶ τριῶν ἐτῶν παρῳχημένων χρυσίον, ὧν οὐκ εἰλήφει τι κατὰ τὸ σύνηθες, τῶν παρεχομένων αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ μὴ χρῆσθαι ὅπλοις, (ἦσαν δὲ τὰ εἰρηναῖα χρήματα ἐκάστω ἔτει ἀμφὶ χιλιάδας ὀγδοήκοντα χρυσίου νομισμάτων) ἔτι γε μὴν καὶ ἓνα τινὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ ταττομένων, ὃς προσεχώρησε τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ, καθὰ λέγεται, τῇ γυναικὶ τοῦ Βαϊανοῦ ἐς ἀφροδίσια συνελθόν. ταύτη τοι κατάδηλον ἐποίησε Θεόγνιδι ἐκδοθῆναί οἱ τὸν αὐτόμολον· ἢ γὰρ ἂν ἄλλως μὴ ἀνέξεσθαι ἰδεῖν ἐς σπονδάς. ὁ δὲ γε ἀντεσήμηνεν ὡς ἡ γῆ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως μεγίστη τέ ἐστι καὶ ἄπλετος, καὶ ὡς δυσεύρετόν τι φυγὰς ἀνὴρ ἐν αὐτῇ ἀλώμενος· τυχὸν δὲ ὅτι καὶ ὀλέθρῳ ἦλω. πρὸς ταῦτα ἀντέλεξεν ὁ Βαϊανὸς ὁμνύναι τοὺς Ῥωμαίων ἡγεμόνας ὡς ἀναμαστεύσωσι, καὶ εἴ τι εὕροιεν τὸν φυγάδα, ἀποκρύψοιντο οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκ παντὸς τρόπου ἐγχειριεῖν αὐτὸν τῷ τῶν Ἀβάρων μονάρχῳ· εἰ δὲ γε τετελευτηκῶς εἴη, καὶ οὕτω σημῆναι. ^[35]